

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 แยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น 2) เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ จากงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 แยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ โดยใช้การวิเคราะห์ห่อภิมาณในกรณีที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและใช้การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิมาณ ร่วมกับการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ ในกรณีที่เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ

การสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย 10 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์วิจัย 2) ขั้นตอนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวม 40 รายการ และจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย ปัจจัยเชิงสาเหตุ 10 ปัจจัยหลัก และปัจจัยเชิงผล คือ การพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์รวม 10 ด้าน 3) ขั้นการรวบรวมและจัดทำทำเนียบงานวิจัย เพื่อให้ได้งานวิจัยเชิงปริมาณที่จะนำมาวิเคราะห์ห่อภิมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพที่จะนำมาวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิมาณงานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ได้งานวิจัยจำนวน 175 เล่ม 4) ขั้นการสร้าง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล ได้เครื่องมือวิจัย 4 ชุด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยทั้งหมด 20 คน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลช่วงเดือน กุมภาพันธ์ 2553 5) ขั้นการประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยทำการสำรวจงานวิจัยและรวบรวมเพื่อนำมาตัดสินใจคัดเลือกให้ได้ เฉพาะงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดได้งานวิจัยเชิงปริมาณ 41 เล่ม และงานวิจัยเชิงคุณภาพ 134 เล่ม 6) ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น 7) ขั้นการกำหนดกรอบการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิมาณ 8) ขั้นการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ประกอบด้วย 8.1) การวิเคราะห์ประมาณค่าขนาดอิทธิพล เพื่อศึกษาค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยด้านการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ โดยการคำนวณค่าขนาดอิทธิพล (d) ตามสูตรของ Glass, McGraw and Smith (1981) และปรับแก้ความคลาดเคลื่อนในการวัด ตามสูตรของ Hunter, Schmidt and Jackson (1982) ได้ค่าขนาดอิทธิพล 611 ค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 180 ค่า เนื่องจากค่าขนาดอิทธิพลแปลความหมายเข้าใจได้ค่อนข้างยาก ผู้วิจัยจึงปรับค่าขนาดอิทธิพล เป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตามสูตรของ Hedges & Olkin (1985) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รวมทั้งหมด 791 ค่า 8.2) การศึกษาความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง 8.3) การศึกษาปัจจัยส่วนที่เป็นคุณลักษณะงานวิจัยที่ส่งผลต่อค่าขนาดอิทธิพล และ 8.4) การศึกษาวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของการพัฒนาศักยภาพที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ 9) ขั้นการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิมาณ ประกอบด้วย 9.1) การอ่านรายงาน การกำหนดอุปลักษณะ การแปลความหมายอุปลักษณะ การศึกษาความแตกต่างของอุปลักษณะ และการสรุปให้ได้องค์ความรู้ และ 9.2) การระบุความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น การให้รหัส การวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ และการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ กระบวนการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 6-9 ดำเนินการระหว่างเดือน มีนาคม-มิถุนายน 2553 และ 10) ขั้นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย และจัดพิมพ์รายงาน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นอาจารย์และนิสิตบัณฑิตศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 275604 การสังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) ภาคปลาย ปีการศึกษา 2552 ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวม 20 คน ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 1 ปี

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แยกนำเสนอรวม 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** ผลการสำรวจงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ **ตอนที่ 2** ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ถ้อยคำ และ **ตอนที่ 3** ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิธานและเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ ดังสาระต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยในตอนนี้แยกเสนอเป็น 3 ตอน คือ 1) ลักษณะงานวิจัย 2) คุณภาพงานวิจัย และ 3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานวิจัย ดังสาระต่อไปนี้

1. ลักษณะงานวิจัย

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี 2546 ถึง 2552 มีสถาบันที่ผลิตงานวิจัยรวมทั้งหมด 15 หน่วยงาน โดยงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มากที่สุด จำนวน 93 เล่ม เป็นวิจัยที่ทำเกี่ยวกับบุคคลและชุมชน/สังคมมากที่สุด วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่เป็นพหุกรณี รองลงมาคือ กรณีศึกษา ส่วนวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปริมาณส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย/ศึกษา รองลงมาคือ การเปรียบเทียบ/วิเคราะห์ สำหรับทฤษฎีหลักที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย 4 ทฤษฎีหลัก โดยทฤษฎีที่ใช้มากที่สุดคือ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุมชน/สังคม รองลงมาคือทฤษฎีที่เกี่ยวกับบุคคล

คุณลักษณะงานวิจัยระดับเล่ม รวม 175 เล่ม พบว่างานวิจัยมีจำนวนหน้าทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 171 หน้า โดยมี universe (ผลคูณระหว่าง Mean กับ N) เท่ากับ 30,794 จำนวนหน้าสูงสุด 1,038 หน้า ต่ำสุด 29 หน้า จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวกเฉลี่ยเท่ากับ 141 หน้า มีเอกภพ (universe) เท่ากับ 25,312 จำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวกสูงสุด 948 หน้า ต่ำสุด 29 หน้า จำนวนตัวแปรตามเฉลี่ยเท่ากับ 3 ตัว มี เอกภพ (universe) เท่ากับ 432 จำนวนตัวแปรตามสูงสุด 120 ตัว ต่ำสุด 0 ตัว จำนวนตัวแปรต้นเฉลี่ยเท่ากับ 2 ตัว มีเอกภพ (universe) เท่ากับ 322 จำนวนตัวแปรต้นสูงสุด 18 ตัว ต่ำสุด 0 ตัว จำนวนสมมุติฐานเฉลี่ยเท่ากับ 1 ข้อ มีเอกภพ (universe) เท่ากับ 164 จำนวนสมมุติฐานสูงสุด 17 ข้อ ต่ำสุด 0 ข้อ ขนาดกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยเท่ากับ 144 คน มีเอกภพ (universe) เท่ากับ 520,006 ขนาดกลุ่มตัวอย่างสูงสุด 87,212 คน ต่ำสุด 0 คน จำนวนเครื่องมือเฉลี่ยเท่ากับ 3 ชิ้น มีเอกภพ (universe) เท่ากับ 450 จำนวนเครื่องมือสูงสุด 10 ชิ้น ต่ำสุด 0 ชิ้น จำนวนวิธีวิเคราะห์เฉลี่ยเท่ากับ 2 วิธี มีเอกภพ (universe) เท่ากับ 634 จำนวนวิธีวิเคราะห์สูงสุด 6 วิธี ต่ำสุด 1 วิธี ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยทุกตัวมีความแตกต่างระหว่างงานวิจัยทั้ง 175 เล่ม จะเห็นค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของตัวแปรแต่ละตัวแตกต่างกัน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างมากลักษณะการกระจายของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยเบ้ทางบวก แสดงว่าส่วนใหญ่ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

2. คุณภาพงานวิจัย

คุณภาพงานวิจัยส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 อยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการประเมิน 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้ ด้านปัญหาวิจัย/วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ถูกต้องตามหลักการวิจัย ร้อยละ 55.56 การออกแบบการวิจัยสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ร้อยละ 51.11 รูปแบบสถิติ/เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล ร้อยละ 59.44 และเป็นงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติ ร้อยละ 52.22 งานวิจัยส่วนใหญ่มีคุณภาพระดับน้อยมีคะแนนการประเมินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.26 ในประเด็นการประเมิน 1 ประเด็น คือ การกำหนดขอบเขตของการวิจัยได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผลรองรับ ร้อยละ 67.78 นอกจากนี้งานวิจัย

ส่วนใหญ่มีคุณภาพยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ควรมีการปรับปรุงคุณภาพในประเด็น 2 ประเด็น คือ การเขียนสมมติฐานให้ถูกต้อง ชัดเจนตามหลักการวิจัย ร้อยละ 73.89 และการเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยถูกต้องชัดเจนตามหลักการวิจัย ร้อยละ 71.11

3. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานวิจัย

ผู้วิจัยคัดสรรตัวแปรลักษณะงานวิจัยมาเป็นตัวแปรทำนายรวม 16 ตัวแปร จากการสังเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรลักษณะงานวิจัยกับตัวแปรคุณภาพงานวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคุณภาพงานวิจัยสูงสุด คือ ตัวแปรที่มีคุณภาพโดยรวมของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (DQLTL) มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวกเท่ากับ 0.512 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือตัวแปรจำนวนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (NANAL) และตัวแปรที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น (DBSTA) ($r = .426$ เท่ากัน) และตัวแปรที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นสูง (DASTA) ($r = .421$) ซึ่งมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามคุณภาพงานวิจัย (QUALITY) ด้วยตัวแปรต้นคุณลักษณะงานวิจัย 16 ตัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย พบว่ากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะด้านการพิมพ์และผู้วิจัยจำนวน 4 ตัวแปร สามารถทำนายตัวแปรคุณภาพงานวิจัย ร้อยละ 33.1 และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของงานวิจัย จำนวน 3 ตัวแปร สามารถทำนายตัวแปรคุณภาพงานวิจัยได้ร้อยละ 9.3 และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะด้านวิธีการวิจัย จำนวน 9 ตัวแปร สามารถทำนายตัวแปรคุณภาพงานวิจัยได้ร้อยละ 15 ตัวแปรทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 16 ตัวแปรสามารถทำนายตัวแปรคุณภาพงานวิจัยได้ร้อยละ 57.4 ตัวแปรลักษณะงานวิจัยที่เป็นตัวแปรทำนายตัวแปรคุณภาพงานวิจัยได้ดีที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ตัวแปรที่มีคุณภาพของเครื่องมือในระดับปานกลางถึงดีมาก ตัวแปรที่มีผู้วิจัยที่เป็นเพศหญิง ตัวแปรจำนวนหน้า ตัวแปรที่มี การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้นและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัยในตอนนี้อแยกเสนอเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผลการสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยในรูปสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรจัดกระทำกับตัวแปรตามของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อนำเสนอสถิติบรรยาย 2) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างงานวิจัย โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จำแนกตามตัวแปรกำกับโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนและการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรกำกับที่มีต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ความแตกต่างของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงานวิจัยที่มีลักษณะงานวิจัยต่างกัน ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ 3) การวิเคราะห์ถดถอย 3) การวิเคราะห์ HLM) และ 3) ผลการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ดังสาระต่อไปนี้

1. ผลการสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยในรูปสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อนำเสนอสถิติบรรยาย

ผลการวิเคราะห์แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ก่อนและหลังการปรับแก้ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดทั้งหมด 139 ค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.123 และ 0.141 ตามลำดับ จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยของ r ที่ปรับแก้แล้วจะมีค่าสูงกว่า r ที่ปรับแก้เล็กน้อย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.256 และ 0.292 ตามลำดับ แสดงว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยทั้ง 175 เล่ม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างกันค่อนข้างมาก ลักษณะการการแจกแจงของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ก่อนและหลังการปรับแก้ พบว่ามีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.844 และ -1.001 ค่าสูงสุดและมีค่าเท่ากับ 1.000 และ 1.146 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างงานวิจัย โดยการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จำแนกตามตัวแปรกำกับ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงานวิจัยที่มีลักษณะงานวิจัยต่างกัน 2) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความแปรปรวนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยตัวแปรต้นคุณลักษณะงานวิจัย และ 3) ผลการวิเคราะห์พหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงานวิจัยที่มีลักษณะงานวิจัยต่างกัน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจำแนกตามตัวแปรสถาบันที่ผลิตงานวิจัย พบว่าค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยของรัฐมีค่าสูงที่สุด ($\bar{r} = 0.951$, $SD = 0.279$) รองลงมาคือสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) ($\bar{r} = 0.842$, $SD = 0.179$) ในด้านผลผลิตงานวิจัย พบว่า การประเมินระบบ มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.463$, $SD = 0.434$) ส่วนกลุ่มครอบครัวและชุมชน/สังคมมีค่าใกล้เคียงกัน ในด้านตัวแปรแบบแผนการวิจัย พบว่า ตัวแปรการวิจัยเชิงทดลองมีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.343$, $SD = 0.410$) รองลงมาคือตัวแปรการวิจัยเชิงประเมิน ($\bar{r} = 0.201$, $SD = 0.352$) ในส่วนของตัวแปรแบบแผนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง พบว่าแบบแผนการเลือกแบบโควตา มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.773$, $SD = 0.215$) รองลงมาคือแบบแผนอื่น ๆ ($\bar{r} = 0.170$, $SD = 0.052$) ในด้านตัวแปรคุณภาพของเครื่องมือ พบว่า การไม่ระบุคุณภาพเครื่องมือมีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.550$, $SD = 0.165$) รองลงมาคือคุณภาพเครื่องมือระดับดีมาก ($\bar{r} = 0.250$, $SD = 0.329$) ในด้านตัวแปรประเภทการทดสอบ พบว่าการวิจัยสหสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.311$, $SD = 0.381$) รองลงมาคืองานวิจัยเชิงเปรียบเทียบ ($\bar{r} = 0.096$, $SD = 0.244$) ในด้านตัวแปรประเภทการเปรียบเทียบ พบว่า การเปรียบเทียบตัวแปรตามกับเกณฑ์มาตรฐานมีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.281$, $SD = 0.248$) รองลงมาคือการเปรียบเทียบแบบ pretest-posttest ($\bar{r} = 0.146$, $SD = 0.411$) ในด้านตัวแปรประเภทสถิติที่ใช้ทดสอบ พบว่า สถิติ Chi-square มีค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($\bar{r} = 0.162$, $SD = 0.286$) รองลงมาเป็นการใช้ One-way ANOVA ($\bar{r} = 0.156$, $SD = 0.302$)

2.2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความแปรปรวนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยตัวแปรต้นคุณลักษณะงานวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความแปรปรวนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยตัวแปรต้นคุณลักษณะงานวิจัย พบว่า ชุดของตัวแปรโมเดลที่ 1 มีจำนวน 5 ตัวแปร โดยมีตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด (NTPAG) เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรงสูงที่สุด เท่ากับ 0.336 รองลงมา คือ ตัวแปรตัวแปรต้นมีสถาบันที่ผลิตงานวิจัยเป็นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) (DINST) มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.053 ทั้งนี้ ตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด (NTPAG) เป็นตัวแปรอันดับเดียวที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้ร้อยละ 14.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 สำหรับชุดของตัวแปรโมเดลที่ 2 มีจำนวน 9 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรโดยตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด (NTPAG) เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรงสูงที่สุด เท่ากับ 0.425 รองลงมาคือ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ (DOQLCS) มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.338 ทั้งนี้มีตัวแปรจำนวน 3 อันดับ ได้แก่ อันดับแรก คือ ตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด

(NTPAG) (0.425) รองลงมาคือ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษารายการณ์ (DOQLCS) (0.338) และตัวแปรอันดับสุดท้ายคือ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อการศึกษาหรือบรรยาย (DOQTST) (0.176) ที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้ร้อยละ 14.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 สำหรับตัวชุดของตัวแปรโมเดลที่ 3 มีจำนวน 16 ตัวแปร โดยมีตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด (NTPAG) เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรง (r) สูงที่สุด เท่ากับ 0.443 รองลงมา คือ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษารายการณ์ (DOQLCS) มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.337 ทั้งนี้มีตัวแปรจำนวน 5 อันดับ ได้แก่ อันดับแรก คือ ตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด (NTPAG) ($r = 0.443$) รองลงมาคือ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษารายการณ์ (DOQLCS) ($r = 0.374$) ตัวแปรต้นมีประเภทของเครื่องมือที่เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ (DTEST) ($r = 0.337$) ตัวแปรจำนวนตัวแปรตาม (NUMDV) ($r = 0.234$) และตัวแปรอันดับสุดท้ายคือ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อการศึกษาหรือบรรยาย (DOQTST) ($r = 0.138$) ตามลำดับ ที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้ร้อยละ 19.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ 0.01

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลถดถอยพหุคูณเพื่ออธิบายความแปรปรวนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยตัวแปรต้นคุณลักษณะงานวิจัย ของทั้ง 3 ชุดโมเดลจะพบว่าตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด (NTPAG) ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษารายการณ์ (DOQLCS) ตัวแปรต้นมีประเภทของเครื่องมือที่เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ (DTEST) ตัวแปรจำนวนตัวแปรตาม (NUMDV) และ ตัวแปรต้นมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อการศึกษาหรือบรรยาย (DOQTST) ตามลำดับ เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลทางตรงที่อธิบายความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นคุณลักษณะงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายได้ว่า จำนวนหน้าทั้งหมดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานวิจัย อาจเนื่องมาจากงานวิจัยที่มีจำนวนหน้ามากจะให้ละเอียดของสาระในงานวิจัยนั้น ๆ ได้ครบถ้วนมากกว่างานวิจัยที่มีจำนวนหน้าจำกัด การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษารายการณ์ และวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษาและบรรยาย มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานวิจัยอาจเนื่องมาจากวัตถุประสงค์เป็นการกำหนดทิศทางงานวิจัย ส่งผลให้งานวิจัยนั้น ๆ สามารถตอบคำถามงานวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องให้สามารถเลือกระเบียบวิธีวิจัยได้เหมาะสม ทำให้งานวิจัยมีคุณภาพ โดยเฉพาะประเภทของเครื่องมือที่เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบที่สามารถวัดตัวแปรตามวัตถุประสงค์มีผลให้ข้อมูลมีความตรงและความเที่ยงทำให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น จำนวนตัวแปรตามที่มีมากเกินไปส่งผลให้คุณภาพงานวิจัยลดลง จึงควรเลือกสรรตัวแปรตามที่มีความสำคัญไม่จำเป็นต้องมีจำนวนตัวแปรมากเกินไป

ดังนั้น ในการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัย ควรคำนึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพงานวิจัยเป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพงานวิจัยในโอกาสต่อไป ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดตัวแปรตามที่สนองตอบนโยบายของกระทรวงภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของ บุคคล ครอบครัว องค์กร หรือสถาบัน ระเบียบวิธีวิจัย คุณภาพของเครื่องมือวิจัย การรายงานผลการตรวจสอบของเครื่องมือวิจัย และการใช้สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

2.3 ผลการวิเคราะห์หุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (hierarchical linear model = HLM) ด้วยโปรแกรม HLM เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีมาตรฐานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระดับ ระดับแรกคือ ระดับการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย ตัวแปรดัชนี

มาตรฐานในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 791 ค่า ตัวแปรทำนาย 9 ตัวแปร ระดับที่สองเป็นระดับเล่งงานวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรต้นที่มาตรฐาน ในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น/ตัวแปรจัดกระทำกับตัวแปร การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ได้จากงานวิจัยแต่ละเล่ม รวม 37 ค่า ตัวแปรทำนายหรือตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย รวม 17 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรระดับเล่งงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าดัชนีมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ตัวแปรดั้มมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ แสดงว่างานวิจัยเชิงปริมาณเพื่อ เปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ที่มีแนวโน้มที่จะทำให้ค่าดัชนีมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สูงขึ้น เมื่อพิจารณาความแปรปรวนระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ภายในงานวิจัยแต่ละเรื่องมีค่าเท่ากับ 0.611 ความแปรปรวน ระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่องมีค่าเท่ากับ 0.389 พบว่าความแปรปรวนระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ภายในงานวิจัยสูงเกือบ สองเท่าของความแปรปรวนระหว่างงานวิจัย จึงทำการศึกษาความแปรปรวนระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ภายในงานวิจัย เป็นสำคัญ และจากการพิจารณาความแปรปรวนโดยรวมทั้ง 3 โมเดล คือ โมเดลศูนย์ (null model) โมเดลอย่างง่าย (simple model) และโมเดลสมมติฐาน (Hypothetical Model) พบว่า มีค่าความแปรปรวนรวมลดลง โดยโมเดลศูนย์ (null model) มีความแปรปรวนรวมเท่ากับ 0.108 โมเดลสมมติฐาน (Hypothetical Model) มีความแปรปรวนรวม เท่ากับ 0.086 สามารถอธิบายความแปรปรวนของค่าดัชนีมาตรฐานได้ ร้อยละ 20.37

3) ผลการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์

ผลการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จากผล การวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลลัพธ์ใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์ (OUT_M) (เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด การกระทำผิด การใช้ความ รุนแรง ความรู้สึกด้อยค่าในตนเอง การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ความพึงพอใจในชีวิต การเห็น คุณค่าในตนเอง สุขภาวะจิต) พบตัวแปรที่เป็นตัวที่ทำนายหรือปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์มี เพียงตัวแปรเดียว คือ ปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ (PRO_M) (เช่น การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การรับ ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ทางสังคม การควบคุมตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัว แปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์ได้ ร้อยละ 4.3 โดยตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ (PRO_M) มีอิทธิพลรวม (total effect) เท่ากับ 0.213 กล่าวโดยสรุปคืองานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แสดงให้เห็นว่าตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้าน มนุษย์ มีอิทธิพลต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์

2) ปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว (OUT_F) (เช่น ความเข้มแข็งของครอบครัว ความพึงพอใจที่ใช้เวลาร่วมกับ ครอบครัว ความพึงพอใจที่ได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวเมื่อมีปัญหา) พบตัวแปรที่เป็นตัวที่ทำนายหรือปัจจัย เชิงสาเหตุของตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว (OUT_F) ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยป้อนด้านชุมชน (IN_C) (เช่น ผู้นำ ท้องถิ่น ทักษะคิดของอาสาสมัคร ทูตทางสังคม สภาพแวดล้อมในชุมชน แหล่งข้อมูลข่าวสารในชุมชน) และตัวแปร ปัจจัยป้อนด้านมนุษย์ (IN_M) (เช่น เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ภาวะสุขภาพ ความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด การเห็นคุณค่าในตนเอง) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้าน ครอบครัว (OUT_F) ได้ร้อยละ 33.7 โดยตัวแปรปัจจัยป้อนด้านชุมชน (IN_C) มีอิทธิพลรวม (total effect) สูงสุด เท่ากับ 0.598 รองลงมา คือตัวแปรปัจจัยป้อนด้านมนุษย์ (IN_M) มีอิทธิพลรวม (total effect) 0.236 กล่าวโดยสรุป คืองานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แสดงให้เห็นว่าตัวแปรปัจจัยป้อนด้านชุมชน และตัวแปร มีอิทธิพลต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้าน

ครอบครัว สูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยป้องกันด้านมนุษย ปัจจัยกระบวนการด้านสังคม ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน ปัจจัยป้องกันด้านครอบครัว และปัจจัยป้องกันด้านสังคม ตามลำดับ

3) ปัจจัยผลลัพธ์ด้านด้านชุมชนและสังคม (OUT_CS) (เช่น เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ภาวะสุขภาพ ความรู้ ความสามารถ ทักษะคิด การเห็นคุณค่าในตนเอง) พบตัวแปรที่เป็นตัวที่ทำนายหรือ ปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านด้านชุมชนและสังคม (OUT_CS) ได้แก่ ปัจจัยป้องกันด้านสังคม (IN_S) (เช่น อิทธิพลของสื่อ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน นโยบายทางการเมืองและการปกครอง สภาพทางสังคม-วัฒนธรรม-สิ่งแวดล้อม) ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว (PRO_F) (เช่น การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว บทบาทของครอบครัว พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในครอบครัว) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน (PRO_C) (เช่น การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร การฝึกอบรมทำกิจกรรมในชุมชน กองทุนในชุมชน การดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น) และปัจจัยกระบวนการด้านสังคม (PRO_S) (เช่น การเลียนแบบ การจัดระเบียบทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การพึ่งพากันทางสังคม การยอมรับของสังคม การสนับสนุนทางสังคม) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านด้านชุมชนและสังคม (OUT_CS) ได้ถึงร้อยละ 61.5 โดยตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้านสังคม (PRO_S) มีอิทธิพลรวม (total effect) สูงสุดเท่ากับ 0.557 อันดับสอง คือปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน (PRO_C) มีอิทธิพลรวม (total effect) เท่ากับ 0.451 และ รองลงมา คือ ปัจจัยป้องกันด้านมนุษย (IN_M) และปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว (PRO_F) มีอิทธิพลรวม (total effect) ใกล้เคียงกัน ประมาณ 0.265 กล่าวโดยสรุปคืองานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แสดงให้เห็นว่าตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้านสังคม มีอิทธิพลต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้านด้านชุมชนและสังคมสูงที่สุด อันดับที่สองได้แก่ ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน และรองลงมา ได้แก่ ปัจจัยป้องกันด้านมนุษย ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยป้องกันด้านชุมชน ปัจจัยป้องกันด้านสังคม ปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว ปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย และปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิमान และเมทริกซ์ผลกระทบไขว้

การสังเคราะห์สาระในงานวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละเล่ม มีการนำมาแปลความหมายตามหลักการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาภิमान 3 แบบ คือ การแปลความหมายเทียบกลับไปกลับมา การแปลความหมายเชิงหักล้าง และการแปลความหมายเพื่อเสนอประเด็นโต้แย้ง/ แสดงความเป็นสาเหตุและผล ทำให้ได้ปัจจัยหรือประเด็นที่เป็นสาเหตุอันมีผลต่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปผลการวิจัยในตอนนี้อย่างเสนอเป็น 7 ตอน ตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น คือ 1) กลุ่มการเคหะ 2) กลุ่มเด็กและเยาวชน 3) กลุ่มครอบครัว 4) กลุ่มชุมชนและสังคม 5) กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ 6) กลุ่มสตรี และ 7) กลุ่มผู้สูงอายุ ในแต่ละกลุ่มมีหัวข้อย่อยประกอบด้วย สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา ข้อค้นพบทางวิชาการ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มการเคหะ

ข้อมูลมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษยตามหลักการของระบบ (system) โดยสภาพพื้นที่ สภาพปัญหาของพื้นที่ สภาพความพร้อมของพื้นที่ เป็นปัจจัยป้อน (input) เมื่อมีกระบวนการพัฒนา (process) ได้แก่ การพัฒนาด้านกายภาพ การพัฒนาด้านบุคคล/สังคม การพัฒนาด้านบริหารจัดการ เมื่อผ่านกระบวนการพัฒนาส่งผลให้เกิดความมั่นคงของมนุษยด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ การสร้าง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค

การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของหน่วยงานด้านที่อยู่อาศัย และการสนับสนุนจากรัฐ (outcome and output) โดยมีรายละเอียดในหัวข้อย่อยต่าง ๆ ดังนี้

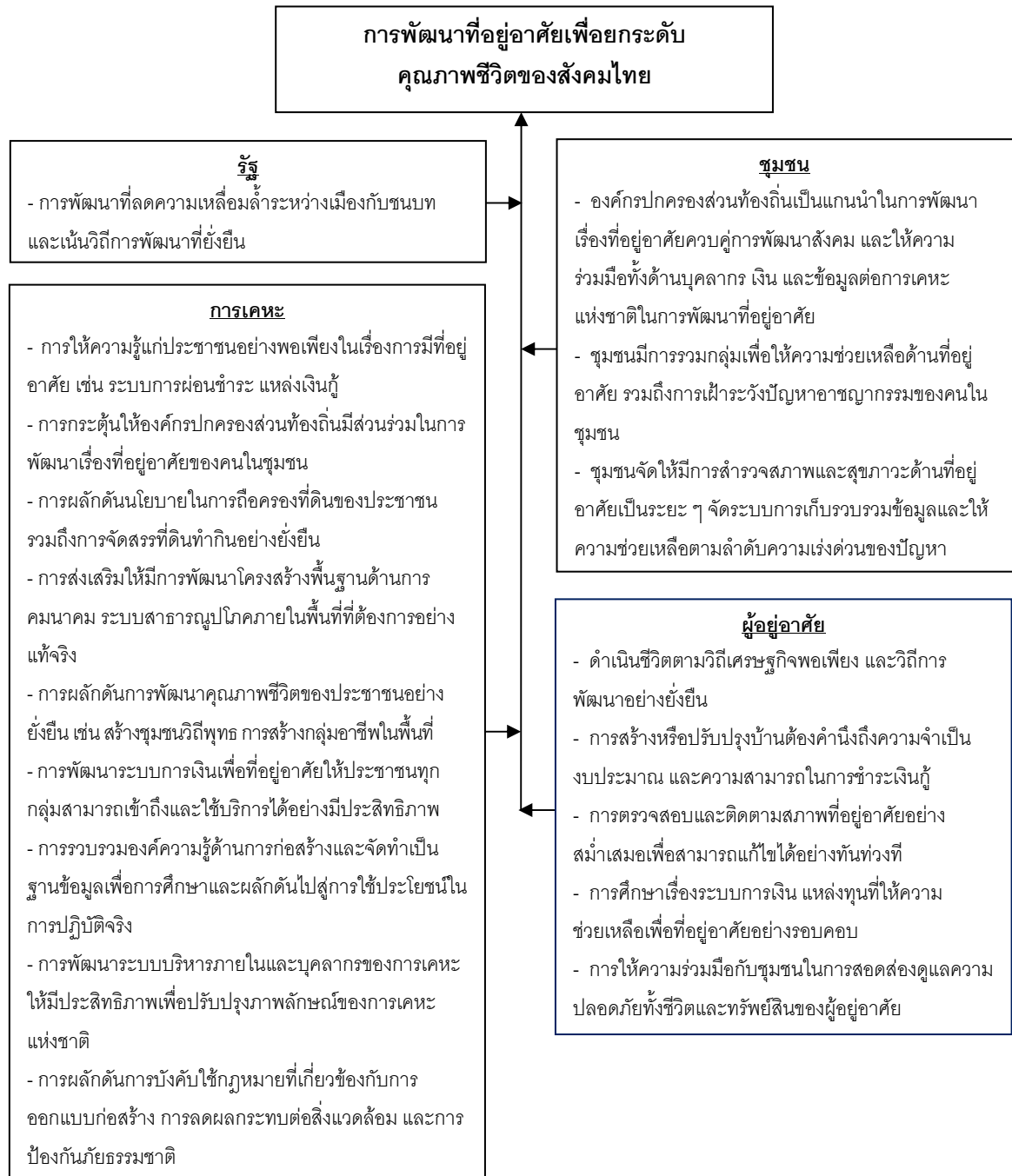
1.1 สภาพปัญหา

จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเคหะของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถจำแนกสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) **ปัญหาด้านกายภาพของพื้นที่** ได้แก่ ที่ตั้งไม่เหมาะสม ขาดระบบสาธารณูปโภค การคมนาคมไม่สะดวก น้ำท่วม สภาพที่อยู่อาศัยทรุดโทรม/แตกร้าง แล้งจัด พื้นที่รกร้าง สภาพแวดล้อมที่สกปรก ฝุ่นดินไหว สิ่งปลูกสร้างรुकล้ำแม่น้ำลำคลอง ที่ดินเสื่อมโทรมได้ทางด่วน 2) **ด้านศักยภาพของผู้อยู่อาศัย** ได้แก่ รายได้ไม่สม่ำเสมอ ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการส่งค่างวด ขาดแหล่งเงินกู้ฉุกเฉินในระบบ หน่วยงานช่วยเหลือ ขาดความภูมิใจในท้องถิ่น 3) **ด้านเศรษฐกิจ** ได้แก่ วัสดุราคาแพง รายได้น้อย การถูกเวนคืนที่ดิน 4) **ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต** ได้แก่ ชุมชนมีแต่ผู้สูงอายุ ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ยาเสพติด การจราจรติดขัด สังคมแออัด โรงงานอุตสาหกรรมก่อมลพิษ และ 5) **ด้านกระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัย** ได้แก่ การขยายเวลาก่อสร้าง แบกรับภาระดอกเบี้ยค้างจ่าย ผู้รับเหมาไม่สามารถดำเนินการได้ตามสัญญา ต้นทุนการก่อสร้างไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการใช้ประโยชน์จากรายงาน การบริหารงานเชิงซ้ำเนื่องจากเป็นระบบราชการและเป็นเครื่องมือทางการเมือง ไม่มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดิน ระบบการเงินเพื่อที่อยู่อาศัยไม่มีประสิทธิภาพ ขาดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม การพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบต่างคนต่างทำ

1.2 สาเหตุของปัญหา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีผลมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจของโลก ความไม่เท่าเทียมในสังคม ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาระหว่างเมืองกับชนบท ไม่มีการจัดทำผังเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การปล่อยปละละเลยของรัฐทำให้เกิดพื้นที่รกร้าง อีกทั้งสภาพความไม่สมดุลของธรรมชาติที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดภาวะโลกร้อน รวมถึงภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ฝุ่นดินไหว อุทกภัย และสิ่งสำคัญที่สุดคือ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ทำให้เกิดปัญหาในการปลูกสร้างรुकล้ำพื้นที่สาธารณะทำให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการมีที่อยู่อาศัยยังไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการผ่อนชำระ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องการยึดคืน ทำให้ต้องไปกู้เงินนอกระบบ และส่งผลในระยะยาวทำให้ไม่สามารถผ่อนส่งที่อยู่อาศัยได้

1.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

2. กลุ่มเด็กและเยาวชน

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ 14 ปัจจัย กับผลลัพธ์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยพบว่าปัจจัยป้อนที่มีอิทธิพลในระดับสูงต่อปัจจัยต่าง ๆ 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) กระบวนการที่เกิดในตัวเด็กและก่อให้เกิดปัญหา มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เด็กและเยาวชน 2) การพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน/การพิทักษ์สิทธิเด็ก มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว และสังคม/องค์กร 3) ระยะเวลา - ระดมทรัพยากร/ ระดมปัญญา /จัดทำฐานข้อมูล เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้-สัมมนา มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว และสังคม/องค์กร 4) ระยะเวลา -การพัฒนาฝึกอบรม การพัฒนาในสายงาน มี 1 ปัจจัย ได้แก่ สังคม/องค์กร และ 5) ปัญหาเด็กและเยาวชน มี 5 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สังคม/องค์กร เด็กและเยาวชน และกระบวนการที่เกิดในตัวเด็กและก่อให้เกิดปัญหา ส่วนปัจจัย

ด้านกระบวนการที่มีอิทธิพลในระดับปานกลางต่อปัจจัยต่าง ๆ 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) รูปแบบการพัฒนาและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มี 1 ปัจจัย ได้แก่ การพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน/การพิทักษ์สิทธิเด็ก 3) แนวทางแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน มี 2 ปัจจัย ได้แก่ การพัฒนาและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน/การพิทักษ์สิทธิเด็ก และระยะสั้น - ระดมทรัพยากร/ ระดมปัญญา /จัดทำฐานข้อมูล เวกทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้-สัมมนา มีอิทธิพลในระดับต่ำ คือปัญหาเด็กและเยาวชน มี 1 ปัจจัย ได้แก่ กระบวนการที่เกิดในตัวเด็กและ ก่อให้เกิดปัญหา

รายงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นเด็กและเยาวชนในครั้งนี้ โดยวิธีการวิเคราะห์ ชาติพันธุ์วรรณาอภิमानและการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ มีจำนวน 15 เรื่อง ที่ดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นในช่วง พ.ศ. 2546 - 2552 โดยเป็นรายงานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จำนวน 11 เล่ม และเป็นวิทยานิพนธ์ จำนวน 4 เล่ม ในจำนวนนี้สามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เด็กและเยาวชนมี พฤติกรรมที่เป็นปัญหา/ไม่เหมาะสม จำนวน 11 เรื่อง (ร้อยละ 73.33) ในจำนวนนี้เป็นของกระทรวง พม. จำนวน 9 เรื่อง และวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 เรื่อง กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 13.33) เป็น ของกระทรวง พม. ทั้ง 2 เรื่อง กลุ่มที่ 3 องค์กรชุมชนด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 13.33) ในจำนวนนี้เป็นของกระทรวง พม. จำนวน 1 เรื่อง และวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 เรื่อง ในที่นี้แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ ผ่านมานี้ ทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นเด็กและเยาวชนของกระทรวง พม. ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา/ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม สภาพและสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่พบในแต่ละกลุ่ม ข้อค้นพบทางวิชาการ มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

2.1 สภาพปัญหา

1) เด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา/ไม่เหมาะสม สามารถจำแนกเป็นสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน ที่พบมากที่สุดจากผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ คือ ปัญหาเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น การใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ เล่นการพนัน มั่วสุม แข่งรถ เป็นต้น รองลงไป คือ ปัญหาเสพยาเสพติด ปัญหาเสพยาเสพติดที่ พบ คือ เสพยาบ้า ต้มเครื่องต้มที่มีแอลกอฮอล์ และสูบบุหรี่ สำหรับปัญหาอื่น ๆ ที่พบรองจากนี้ คือ ปัญหาติดเกม ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีปัญหาการเรียน และปัญหาเลียนแบบค่านิยมไม่เหมาะสมจากสื่อ ใน ส่วนของสื่อที่ไม่เหมาะสมซึ่งยั่วยุให้เกิดความต้องการ ความอยากมี เมื่อเด็กและเยาวชนไม่สามารถหารายได้มาใช้ จ่าย บางคนก็จะไปกระทำผิดเพื่อจะได้สิ่งที่ต้องการ นอกจากนี้ปัญหาเด็กเข้าแก๊งซึ่งมีความซับซ้อนนั้น ในงานวิจัย ตัวอย่างพบว่าเด็กและเยาวชนที่เข้าแก๊งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย มากที่สุดคือกลุ่มมีอายุ 19-20 ปี รองลงมา มี อายุ 17-18 ปี เด็กและเยาวชนที่เข้าแก๊งมักเคยใช้ยาเสพติด โดยยาเสพติด(ยาบ้า) เนื่องจากหาง่ายและไม่แพง และ ครั้งหนึ่งเคยมีคดีความ ทั้งนี้ คดีความที่มากที่สุดคือ พยายามฆ่า/ ฆาตกรรม รองลงมาคือคดีลักทรัพย์และคดียาเสพติด ทั้งนี้ สภาพปัญหาในเด็กและเยาวชนข้างต้นส่วนใหญ่ศึกษาและพบในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนและวัยรุ่น โดยบางการศึกษาเป็นผลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็กและเยาวชนเอง บางการศึกษาได้จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ใหญ่ ที่เห็นปัญหานั้น ๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

2) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ ปัญหาประการแรก คือ โอกาสการ พัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กยังมีข้อจำกัด และปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงานพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ปัญหาด้าน งบประมาณเพื่อใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

3) ภาคีเครือข่าย/องค์กรชุมชนด้านเด็กและเยาวชน พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือ สมาชิกในชุมชนขาดจิตสำนึกของความเป็นชุมชน และปัญหาประการที่สอง คือ ศักยภาพและความสามารถของผู้นำองค์กรชุมชน ในการดำเนินบทบาทป้องกันความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนบางแห่งยังต้องการการพัฒนาให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมและเข้มแข็ง

2.2 สาเหตุของปัญหา

1) เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา/ไม่เหมาะสม พบว่าสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อปัญหาเด็กและเยาวชน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ด้านโรงเรียน ด้านสังคม/องค์กร ด้านเด็กและเยาวชนซึ่งรวมถึงกระบวนการที่เกิดในตัวเด็กซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมา สำหรับปัจจัยครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อปัญหาเด็กและเยาวชนที่พบมากที่สุดในงานวิจัย คือ การที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้าง/แยกทางกัน รองลงไปคือ ไม่มีเวลาให้เด็ก ครอบครัวมีปัญหา เศรษฐกิจทำให้ผู้ใหญ่ในครอบครัวต้องทำงาน ไม่เข้าใจเด็กและเยาวชน มีวิถีเลี้ยงดูไม่เหมาะสม (ตามใจ, ขาดกฎเกณฑ์) สำหรับปัจจัยโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อปัญหาเด็กและเยาวชนที่พบมากเป็นอันดับแรก คือ การที่โรงเรียนขาดแคลนครูที่มีความรู้ รองลงไปคือ การที่เด็กไม่ได้รับการยอมรับในโรงเรียน และการขาดโอกาส/พื้นที่ที่จะได้รับการส่งเสริมให้ได้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ เนื่องจากโรงเรียนมักจัดแต่กิจกรรมสำหรับเด็กเก่งเรียนเท่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนทำให้เกิดกระบวนการทางลบในความคิดของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกขาดที่พึ่ง รู้สึกเป็นคนนอกของสังคมโรงเรียน ซึ่งโดยพัฒนาการในวัยนี้โรงเรียนเป็นสังคมที่สำคัญมากต่อเด็กและเยาวชน สำหรับปัจจัยสังคม/องค์กรที่มีผลต่อปัญหาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบต่าง ๆ ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ร้านเกมนอกระบบระเบียบค่อนข้างหลวมซึ่งมีผลต่อปัญหาการติดเกม การที่มีสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ถูกอนุญาตให้เผยแพร่อยู่ในสังคม โดยมีเนื้อหาโฆษณาเกินจริง ยั่วเย้า ไม่แยกแยะให้เด็กและเยาวชนรู้จักคิดเชิงเหตุผล สื่อที่ส่งเสริมให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ รวมถึงการที่เด็กอยู่ในสังคมที่เอื้อต่อการมั่วสุม ขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาสังคมเมืองและสังคมชนบท ต่างมีผลต่อปัญหาของเด็กและเยาวชนข้างต้น สำหรับปัจจัยด้านเด็กและเยาวชนเองนั้น ที่พบมากเป็นอันดับต้น ๆ คือ เด็กมีเวลาว่างมากเกินไป การคบเพื่อน/ถูกเพื่อนชักจูง/ การมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร รองลงไปคือ เด็กเหงา ไม่มีเพื่อน ไม่มีคนสนใจ ขาดการดูแลเอาใจใส่และให้คำปรึกษา ในกรณีเด็กติดเกม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กมาใช้เกมส์เพราะมีทุกซ์เห็นเกมเป็นที่ระบายทุกซ์ ซึ่งปัจจัยที่ตัวเด็กดังกล่าว นั้นส่งผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมผ่านกระบวนการที่เกิดในตัวเด็กซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้วย เช่น กระบวนการที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกเป็นคนนอกของครอบครัว/สังคม/การประทับตราบาป เด็กและเยาวชนรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ เด็กและเยาวชนไม่สนใจเรียน หนีเรียน ถูกให้ออกจากโรงเรียน เป็นต้น

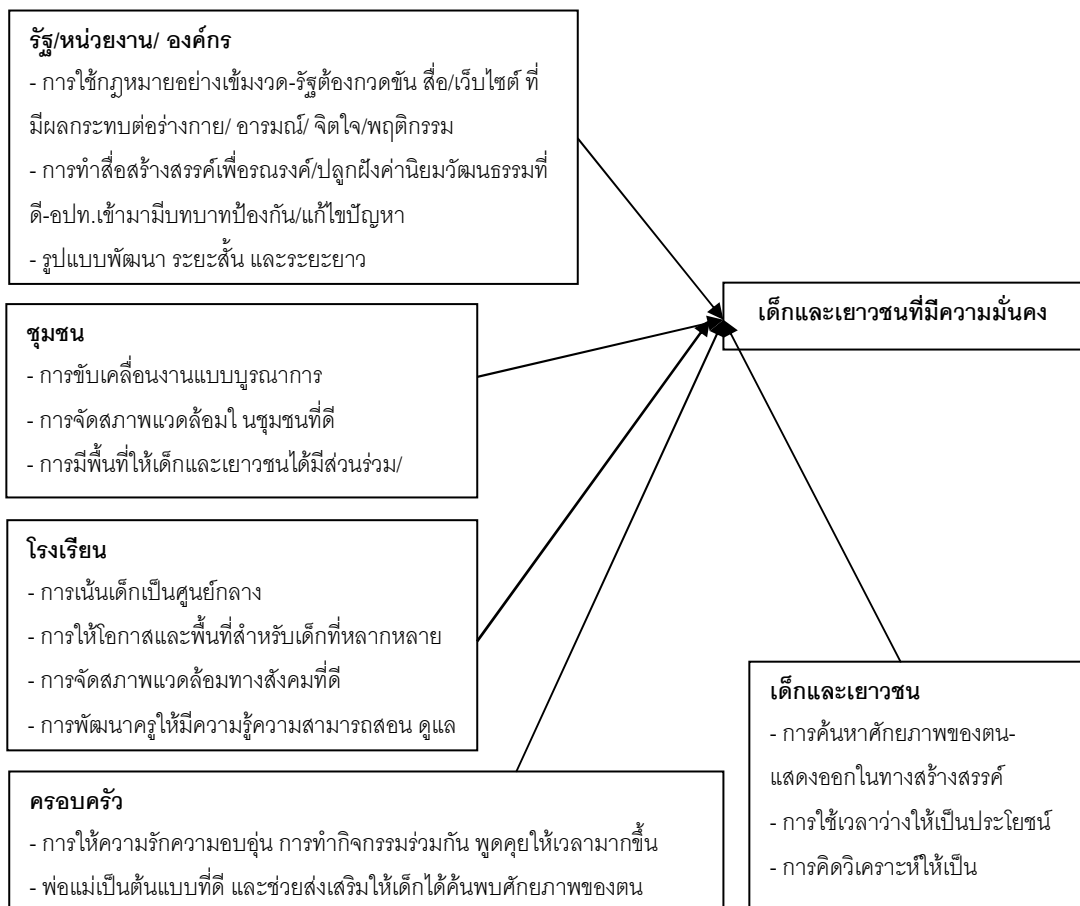
2) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ สาเหตุของปัญหาข้อจำกัดในการพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน คือ ขอบประมาณในการพัฒนาบุคลากรมีจำกัด การขาดแคลนผู้ถ่ายทอดความรู้ที่ต้องการ และไม่มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใหม่ ๆ ส่วนสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงานพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ คือ ปัญหาด้านงบประมาณสำหรับใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กร ผู้ประสานงาน และผู้ปฏิบัติการมีแนวคิดเรื่องสิทธิเด็กทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ ยังขาดแนวคิดเรื่องนี้เป็นค่อนข้างมาก การให้การสนับสนุนทำตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นส่วนใหญ่

3) ภาคีเครือข่าย/องค์กรชุมชนด้านเด็กและเยาวชน สาเหตุของปัญหาสมาชิกในชุมชนขาดจิตสำนึกของความเป็นชุมชน คือ เนื่องจากเป็นผู้ที่มาจากหลากหลายพื้นที่จึงทำให้ขาดจิตสำนึกของความเป็นชุมชน ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ทั้งด้านสภาพแวดล้อมและด้านสังคมในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับการ

พักอาศัย เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นต้น สภาวการณ์เหล่านี้ได้สร้างความรู้สึกไม่มั่นคงในการพักอาศัย และกลายเป็นความเสี่ยงทางสังคมต่อเด็กและเยาวชน และสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับศักยภาพและความสามารถของผู้ปกครองหรือชุมชน ในการดำเนินบทบาทป้องกันความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนบางแห่ง คือ ขาดความชัดเจนเป็นรูปธรรมและเข้มแข็ง

2.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการในทางสร้างสรรค์ที่จะช่วยบรรเทา/ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชนได้ โดยมีรายละเอียดดังภาพข้างล่างนี้

3. กลุ่มครอบครัว

ข้อมูลมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาสังคมที่เน้นการพัฒนามนุษย์ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ โดยผลการสังเคราะห์พบว่าลักษณะการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับครอบครัวเข้มแข็ง เนื่องจากลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัวแต่ละครอบครัวย่อมมีความแตกต่างกัน ทำให้ความเข้มแข็งของแต่ละครอบครัวจึงต่างกันออกไป ในสภาพสังคมปัจจุบันลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลบางกลุ่มเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย มีความเชื่อที่ผิด ๆ ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางวัตถุมากกว่าจิตใจหรือความผูกผันกันครอบครัว จึงทำให้มุ่งเน้นความสำคัญในการดำเนินชีวิตให้กับการทำงานเพียงอย่างเดียว โดยมองข้ามความสำคัญของครอบครัว ทำให้เวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหรือบุคคลในครอบครัวให้เป็นผู้มีคุณธรรม การใช้เวลาร่วมกับบุคคลในครอบครัวเพื่อสานสัมพันธ์ที่อบอุ่นมีน้อยลงไป ดังนั้นลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัวที่มีความเอาใจใส่ ดูแลซึ่งกันและกัน สร้างความเข้าใจในครอบครัว มีการพูดคุย ปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่

เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน เอาใจใส่ ดูแลทุกข์สุขกันสม่ำเสมอ การสั่งสอนอย่างเคร่งครัดในเรื่องของศีลธรรมและมีคุณธรรม รวมถึงเรื่องมารยาทของสังคม การให้เหตุผลและประพจน์เป็นแบบอย่างเพื่อให้บุตรปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจาและใจของสมาชิกในครอบครัว ล้วนมีผลต่อความเข้มแข็งของครอบครัวให้มีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เมื่อครอบครัวมีความเข้มแข็ง ย่อมส่งผลให้เกิดความมั่นคงในสังคมต่อไป นอกจากนี้แล้วการลดพฤติกรรมความรุนแรงมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับกระบวนการดำเนินงานของสังคมและกระบวนการส่วนบุคคล ดังนั้นการร่วมมือผลักดันให้คนในสังคมช่วยกันพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีการรวมพลังกันในชุมชนและสังคม และบุคคลมีความตระหนักและมองเห็นผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมที่รุนแรงแล้ว ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ย่อมส่งผลทำให้พฤติกรรมความรุนแรงลดน้อยลงไปด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่าความมั่นคงในครอบครัวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและความรับผิดชอบจากบุคคลทุกฝ่ายในสังคมนั่นเอง

จากรายงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิธานและการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงผลกระทบไขว้ มีจำนวน 17 เรื่อง ในจำนวนนี้สามารถแบ่งตามสภาพปัญหาที่ทำการวิจัยได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ครอบครัวไม่เข้มแข็ง จำนวน 8 เรื่อง (ร้อยละ 47.06) กลุ่มที่ 2 พฤติกรรมความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคม จำนวน 5 เรื่อง (ร้อยละ 29.41) กลุ่มที่ 3 ครอบครัวไม่สมบูรณ์ จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 17.65) กลุ่มที่ 4 ครอบครัวผู้ประสพภัยธรรมชาติ จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 5.88)

ในที่นี้แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่ผ่านมาทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นครอบครัวของกระทรวง พม. ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของครอบครัว อย่างไรก็ตาม สภาพและสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่พบในแต่ละกลุ่ม ข้อค้นพบทางวิชาการ มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

3.1 สภาพปัญหา

1) กลุ่มครอบครัวไม่เข้มแข็ง พบปัญหาสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือการขาดสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว คนในครอบครัวมีเวลาพูดคุย อบรมสั่งสอนกันน้อยลง ความเกื้อกูล ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและเครือญาติ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกันลดลง รวมถึงการแสดงออกซึ่งความรักเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจาและใจ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ปัญหาประการที่สองคือ ความอ่อนแอของครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวยังไม่สามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองได้อย่างยั่งยืน การปรับตัวในภาวะที่ยากลำบาก รวมถึงทุนทางสังคม ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มีการนำระบบรองรับความอ่อนแอมาใช้โดยการบริการสวัสดิการที่ครอบครัวสามารถเข้าถึงและได้รับทั้งในรูปทุนทางสังคม โดยความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนในส่วนนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชน และองค์กรสาธารณประโยชน์ ซึ่งแต่ละส่วนยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างชัดเจน

2) กลุ่มพฤติกรรมความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคม พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือการมีประสบการณ์เห็นความรุนแรง เช่น การเห็นพ่อทำร้ายแม่ การมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีกิจกรรมทางลบหรือต่อต้านสังคม การเห็นการทำร้ายทรัพย์สินในโรงเรียน ชุมชน และการขโมยของ เป็นต้น ปัญหาประการที่สองคือการมีประสบการณ์ถูกระทำ ความรุนแรง เช่น ถูกข่มขู่ ต่อยตี รั้งแก ทารุณ และการถูกระทำความรุนแรงทางเพศ เป็นต้น สภาพปัญหาดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาพฤติกรรมกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอีกด้วย

3) กลุ่มครอบครัวไม่สมบูรณ์ พบปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือครอบครัวแตกแยก มีพ่อหรือแม่คนเดียวจึงไม่สามารถพึ่งตนเองในการดำเนินชีวิตและต้องการความช่วยเหลือในด้านที่อยู่อาศัย การ

ประกอบอาชีพ การอบรมเลี้ยงดูบุตร การศึกษาบุตร และสวัสดิการในการรักษาพยาบาล การให้คำปรึกษาแนะนำ และบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ปัญหาประการที่สอง คือการรับภาระในการเลี้ยงดูลูกพร้อม ๆ กับการดูแลตนเองตามพัฒนาการของวัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่มีพ่อแม่เป็นวัยรุ่นไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ต้องอาศัยกับครอบครัวเดิมที่มีฐานะยากจน และ ปัญหาประการที่สาม คือครอบครัวที่ไร้ที่อยู่อาศัย ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งถาวร ไม่มีบ้านเป็นของตัวเอง/ไม่มีหลักแหล่งแน่นอน

4) กลุ่มครอบครัวผู้ประสบภัยธรรมชาติ สภาพปัญหาคือสภาพจิตใจของครอบครัวผู้ประสบภัยมีความเศร้าหมองจากการสูญเสียสมาชิกในครอบครัวรวมถึงการขาดอาชีพและรายได้ในการหาเลี้ยงครอบครัวอีกด้วย

3.2 สาเหตุของปัญหา

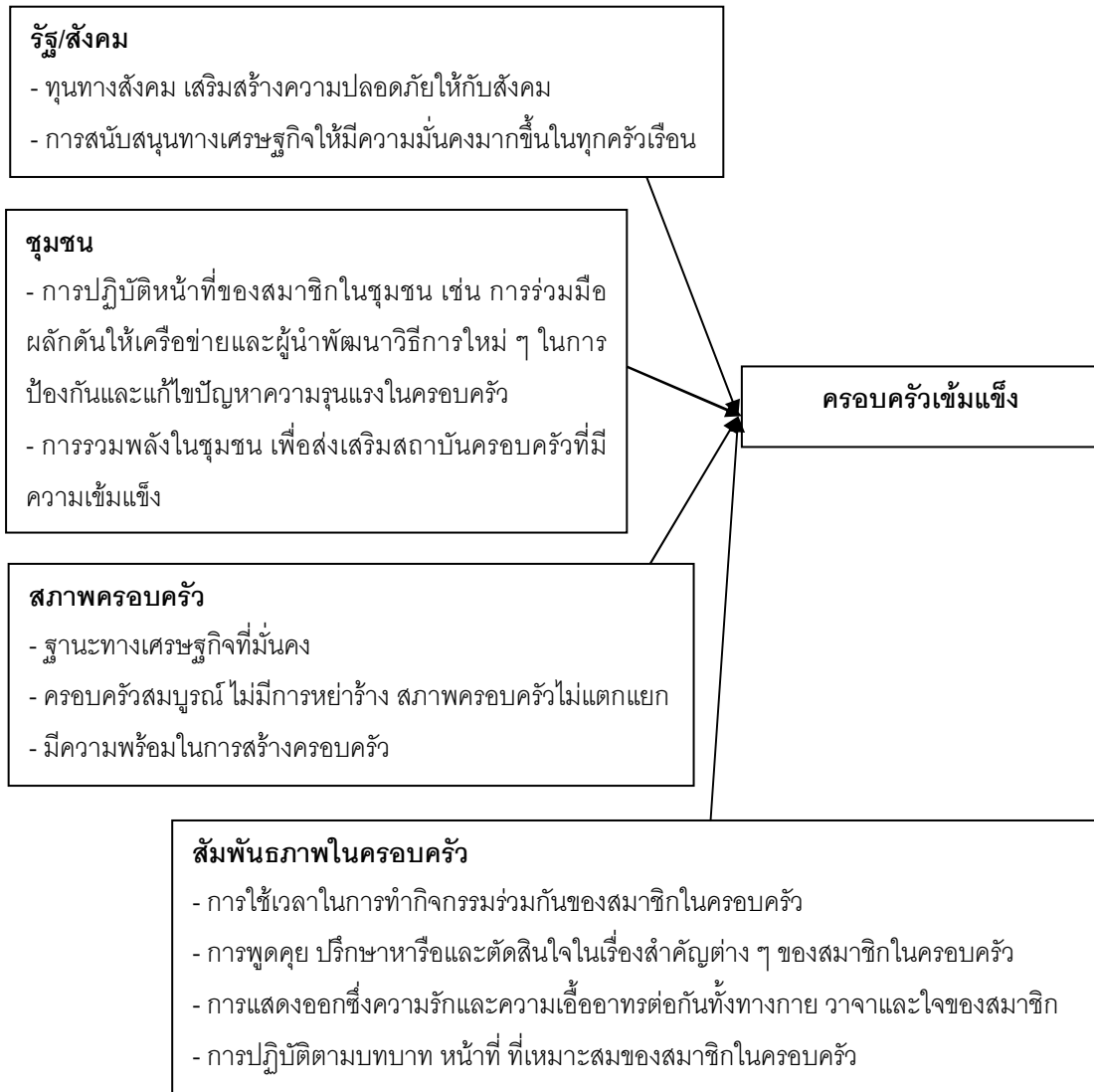
สาเหตุที่มีอิทธิพลต่อครอบครัว ได้แก่ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ปัจจัยสภาพของครอบครัว ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสังคม/รัฐ สำหรับปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อปัญหาครอบครัว ได้แก่ การขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัว และความอ่อนแอของครอบครัว มีสาเหตุมาจากการครอบครัวไม่มีความใกล้ชิดซึ่งกันและกัน ไม่เอาใจใส่ดูแลสมาชิกในครอบครัวของตนเอง สมาชิกในครอบครัวไม่มีเวลาให้ซึ่งกันและกัน ไม่มีเวลาปรึกษาหารือร่วมกันจนเกิดความขัดแย้งขึ้นมาในครอบครัว ส่วนปัญหากลุ่มพฤติกรรมความรุนแรงภายในครอบครัวและสังคม มีสาเหตุมาจากครอบครัวขาดการเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน บิดามารดาไม่ดูแลบุตร ปล่อยปละละเลย และขาดการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้อง

สำหรับปัจจัยด้านสภาพครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อปัญหาครอบครัว ได้แก่ สภาพครอบครัวไม่สมบูรณ์ ปัญหาการหย่าร้างเกิดจากสาเหตุการขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปัญหาครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจไม่มั่นคงและยากจนเนื่องมาจากสาเหตุประสบภัยทางธรรมชาติ การไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ และการขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งความไม่พร้อมในการมีครอบครัว เช่น ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่น มีสาเหตุมาจากการไม่มีความรู้ในการดูแลบุตรและขาดศักยภาพในการสร้างครอบครัว ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อปัญหาครอบครัวทั้งสิ้น สำหรับปัจจัยด้านชุมชน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับศักยภาพภายในระบบของชุมชน สาเหตุสำคัญคือที่ชุมชนไม่ตระหนักเห็นความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปล่อยปละละเลยการรวมพลังของสมาชิกในชุมชน

สำหรับปัจจัยด้านสังคม/รัฐที่มีอิทธิพลต่อปัญหาครอบครัว ได้แก่ ความอ่อนแอทางสังคม อันมีสาเหตุมาจากความไม่มั่นคงของสังคมด้านความปลอดภัย สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อทางโทรทัศน์นำเสนอภาพความรุนแรงหรือพฤติกรรมที่รุนแรงอย่างไม่เหมาะสมอันมีสาเหตุมาจากการขาดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและไม่มีควมรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้การที่เศรษฐกิจในภาพรวมของสังคมหรือประเทศมีความอ่อนแอจึงทำให้ส่งผลกระทบต่อครอบครัวด้วย

3.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการในทางสร้างสรรค์ที่จะช่วยบรรเทา/ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวได้ โดยมีรายละเอียดดังภาพข้างล่างนี้

4. กลุ่มชุมชนและสังคม

ข้อมูลมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาชุมชนและสังคม เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์สูงต่อผลลัพธ์ของความมั่นคงของชุมชนและสังคม ได้แก่ 1) กระบวนการของหน่วยงาน/องค์กร เช่น การสร้างและเสริมหนุนงานปกติและงานเชิงรุก และการดำเนินงานอย่างมีกลยุทธ์ และกำกับ ติดตาม ประเมินผล 2) ผลลัพธ์ของบุคคล ได้แก่ การได้รับสวัสดิการที่ทั่วถึงของกลุ่มเป้าหมาย ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายและบุคคลทั่วไป และ ความมั่นคงของมนุษย์ (การดำรงชีวิตและจิตใจ) 3) ผลลัพธ์ของหน่วยงาน/องค์กร ได้แก่ แนวทาง แนวคิด นโยบาย กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน และ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของหน่วยงาน องค์กรและเครือข่าย และ 3) ผลลัพธ์ของชุมชน/สังคม ได้แก่ แนวทาง แนวคิด และนโยบายที่เหมาะสมในชุมชน ประเด็นที่น่าสนใจจากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าปัจจัยกระบวนการของหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลลัพธ์ของชุมชนและสังคมทั้งด้านความมั่นคงของชุมชน และด้าน

แนวทาง แนวคิด นโยบายที่เหมาะสมในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า การพัฒนาคุณภาพชุมชนและสังคม หรือความมั่นคงของมนุษย์ต้องอาศัยการกำหนดกระบวนการของหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายในภาพรวมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับและทุกฝ่ายได้ถือปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นชุมชนและสังคมในครั้งนี้ เป็นรายงานการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่ดำเนินการวิจัยในช่วง พ.ศ. 2546 - 2552 รวมทั้งหมด จำนวน 31 เรื่อง แบ่งตามสภาพปัญหาที่ทำการวิจัยได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 องค์กรชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 เรื่อง (ร้อยละ 12.90) กลุ่มที่ 2 กลุ่มเครือข่ายการจัดสวัสดิการชุมชน จำนวน 12 เรื่อง (ร้อยละ 38.71) กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้รับบริการจากหน่วยงานของกระทรวง พม. จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 9.68) และกลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของกระทรวง พม. จำนวน 12 เรื่อง (ร้อยละ 38.71) ในที่นี้แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 7 ปี ที่ผ่านมา ทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นชุมชนและสังคมของกระทรวง พม. ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชน และการปฏิบัติงานในหน่วยงานของกระทรวง พม. อย่างไรก็ตาม สภาพและสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่พบในแต่ละกลุ่ม ข้อค้นพบทางวิชาการ มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

4.1 สภาพของปัญหา

1) องค์กรชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือ องค์กรระดับชุมชนไม่มีข้อมูลพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชน ไม่มีฐานข้อมูลด้านมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าทางตรงจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้มีความถูกต้องสามารถนำไปใช้อ้างอิงและสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนางานด้านอื่นได้ รวมทั้งการสร้างความตระหนักและการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ป่าชุมชน ส่วนปัญหาประการที่สอง คือ องค์กรระดับชุมชนขาดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นภาพของความสัมพันธ์แบบพึ่งพา และผลที่เกิดขึ้นในลักษณะของความเดือดร้อนและความเสียหายหากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (นักวิจัยชุมชนสู่ชุมชน) ในกระบวนการทำงาน การสร้างความรู้เชิงวิชาการ และการวิจัยเชิงองค์รวมที่ไม่ใช่เฉพาะประเด็นทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมความรู้ของท้องถิ่นในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศด้วย จากสภาพปัญหาที่พบทั้งสองประการอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาความเสียหายต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรง นำไปสู่ความเสียหายทั้งต่อชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและจิตใจของคนในชุมชนและสังคมในวงกว้าง

2) กลุ่มเครือข่ายการจัดสวัสดิการชุมชน พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือ การจัดสวัสดิการให้กับประชาชนส่วนใหญ่มาจากรัฐ ในลักษณะการสงเคราะห์ประชาชน และการบริการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพคนพิการ เบี้ยยังชีพผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นต้น แต่การดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมถึงความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้งเป็นการดำเนินการโดยรัฐเป็นหลักซึ่งขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนทั้งด้านการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และการร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนปัญหาประการที่สอง คือ การจัดสวัสดิการชุมชนมีรูปแบบการให้บริการ การบริหารจัดการ และการจัดสิทธิประโยชน์ที่มีความแตกต่างและหลากหลาย เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เครดิตยูเนียน สวัสดิการวันละบาท และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น การดำเนินการของแต่ละกลุ่มยังขาดการสร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือและการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ไม่มีกลไกเชื่อมโยงผ่านกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดช่องว่างในการเข้าถึงสวัสดิการของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน และเป็นอุปสรรคสำคัญในการ

เข้าถึงสวัสดิการสังคมที่จัดโดยรัฐด้วย จากสภาพปัญหาที่พบทั้งสองประการอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคม เกิดปัญหาทางการเมืองและแนวนโยบายแห่งรัฐ นำไปสู่การปฏิบัติที่ไร้เสถียรภาพและประสิทธิภาพของหน่วยปฏิบัติ

3) กลุ่มผู้รับบริการจากหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบางโครงการหรือบางพื้นที่ในการให้บริการ ได้แก่ ปัญหา ประการแรก คือ ความเพียงพอและความสามารถของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในการให้บริการประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และแกนนำ/อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ยังไม่สามารถดำเนินงานรวมทั้งแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนปัญหาประการที่สอง คือ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายในชุมชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการให้บริการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จากสภาพปัญหาที่พบทั้งสองประการอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาที่ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร

4) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือ บุคลากรในหน่วยงานยังขาดความรู้ ความเข้าใจใน องค์ความรู้เรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงยังไม่มี ความชัดเจนในรายละเอียด และแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 อันจะส่งผลให้การปฏิบัติตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 ไม่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนปัญหาประการที่สอง คือ ผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ยุทธศาสตร์ของทั้ง 7 หน่วยงาน มีความเหมาะสม แต่มีภาระงานกว้าง ยุทธศาสตร์มีความเป็นนามธรรมสูง ขับเคลื่อนยากและหลากหลาย ยากที่จะครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารขาดความชัดเจนในนโยบาย นอกจากนี้ภารกิจที่กำหนดของทั้ง 7 หน่วยงาน มีความเหมาะสมดี แต่ในกระบวนการจัดทำแผนงานโครงการ ขาดการนำวิสัยทัศน์เข้ามาพิจารณา ร่วม ภารกิจมาก เป้าหมายมาก เวลาดำเนินการค่อนข้างจำกัด ภาระงานมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทำให้ยากต่อการปฏิบัติ จากสภาพปัญหาที่พบทั้งสองประการ อาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาในเชิงระบบของการขับเคลื่อนให้ระบบการบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ไม่ดีเท่าที่ควร ไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงและนโยบายรัฐบาลได้อย่างแท้จริงบนพื้นฐานของประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

4.2 สาเหตุของปัญหา

1) องค์กรชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับปัญหาองค์กรระดับชุมชนไม่มีข้อมูลพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชน ไม่มีฐานข้อมูลด้านมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าทางตรงจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้มีความถูกต้อง สามารถนำไปใช้อ้างอิงและสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนางานด้านอื่นได้ รวมทั้งการสร้างตระหนักและการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ป่าชุมชน สาเหตุสำคัญของปัญหานี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) องค์กรระดับชุมชนไม่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการจัดทำฐานข้อมูลและการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และ 2) องค์กรระดับชุมชนไม่มีการนำเครื่องมือที่มีแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการประยุกต์ใช้กับกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดการตระหนัก รับรู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญของมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงของทรัพยากรที่ได้ในชุมชน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้นำในกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาของเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

สำหรับปัญหาองค์กรระดับชุมชนขาดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นภาพของความสัมพันธ์แบบพึ่งพา และผลที่เกิดขึ้นในลักษณะของความเดือดร้อนและความเสียหายหากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (นักวิจัยชุมชนสู่ชุมชน) ในกระบวนการทำงาน การสร้างความรู้เชิงวิชาการ และการวิจัยเชิงองค์รวมที่ไม่ใช่เฉพาะประเด็นทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมความรู้ของท้องถิ่นในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศด้วย สาเหตุสำคัญของปัญหานี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) องค์กรระดับชุมชนยังขาดข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การเรียนรู้เชิงกระบวนการในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลเชิงบริบทและกระบวนการที่สามารถอธิบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นในเชิงมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ทำให้รัฐ ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสารสนเทศเพื่อจัดทำนโยบายหรือการปฏิบัติที่สามารถเข้าถึงสภาพและการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่น และ 2) องค์กรระดับชุมชนดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชนโดยไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากประชาชนและกลุ่มทุนซึ่งอยู่ในภาวะการแก่งแย่งทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตตามระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง และมีความเปราะบางต่อปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรชุมชนเป็นกองทุน/สวัสดิการของชุมชน รวมทั้งการผลักดันเป็นแผนการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

2) กลุ่มเครือข่ายการจัดสวัสดิการชุมชน สำหรับปัญหาการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนส่วนใหญ่มาจากรัฐ ในลักษณะการสงเคราะห์ประชาชน และการบริการสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สถานสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพคนพิการ เบี้ยยังชีพผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นต้น แต่การดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมถึงความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้งเป็นการดำเนินการโดยรัฐเป็นหลักซึ่งขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนทั้งด้านการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และการร่วมรับผลประโยชน์ สาเหตุสำคัญของปัญหานี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาทำความเข้าใจในระบบสวัสดิการของท้องถิ่นของประเทศไทยยังมีข้อจำกัด และขาดการศึกษาวิจัยถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบสวัสดิการของรัฐ (แบบสมัยใหม่) กับระบบสวัสดิการของท้องถิ่น (แบบพื้นบ้าน) รวมทั้งความเกือกูลหรือความขัดแย้งระหว่างทั้งสองระบบ และ 2) นโยบายสวัสดิการสังคมของประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจน ทำให้สังคมไม่เห็นภาพรวม การพัฒนานโยบายสวัสดิการสังคมให้มีความเป็นสาธารณะมากขึ้นยังมีข้อจำกัด ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำนโยบายในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งไม่สามารถใช้งานวิจัยเป็นฐานเพื่อผลักดันประเด็นต่าง ๆ ไปสู่ระดับนโยบายได้เท่าที่ควร

สำหรับปัญหาการจัดสวัสดิการชุมชนมีรูปแบบการให้บริการ การบริหารจัดการ และการจัดสิทธิประโยชน์ที่มีความแตกต่างและหลากหลาย เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มสังฆะออมทรัพย์ เครดิตยูเนียน สวัสดิการวันละบาท และธนาคารหมู่บ้าน เป็นต้น การดำเนินการของแต่ละกลุ่มยังขาดการสร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือและการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ไม่มีกลไกเชื่อมโยงผ่านกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดช่องว่างในการเข้าถึงสวัสดิการของกลุ่มเป้าหมายในชุมชน และเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมที่จัดโดยรัฐด้วย สาเหตุสำคัญของปัญหานี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) กลไกการบริหารจัดการและการดำเนินงานมีข้อจำกัด และยังไม่สามารถจัดรูปแบบสวัสดิการสังคมหรือสวัสดิการชุมชนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมหรือสวัสดิการชุมชนในองค์รวม ขาดเอกภาพในระดับนโยบาย ทำให้เกิดการกำหนดนโยบายและวางแผนอย่างแยกส่วน ขาดกลไกประสานเชื่อมโยง ไม่มีความต่อเนื่องของนโยบาย มีความคลุมเครือของส่วนราชการโดยเฉพาะกฎระเบียบบางอย่างที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน ขั้นตอนยุ่งยาก

งบประมาณ ไม่เพียงพอ ปริมาณและคุณภาพของบุคลากรไม่เหมาะสม ความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรม ขาดระบบการติดตามตรวจสอบ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย และมีอิทธิพลของการเมืองท้องถิ่นครอบงำกลไกการบริหารจัดการและการดำเนินงาน ขณะที่ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และการเข้าถึงสิทธิของตน และ

2) ขาดระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบทุนทางสังคมระหว่างรูปแบบที่รัฐจัดให้และประชาชนดำเนินการเองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งความสำเร็จที่ชัดเจนของกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น และผลการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลเชิงบริบทที่สามารถอธิบายสวัสดิการท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ทำให้รัฐ ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสารสนเทศเพื่อจัดทำนโยบายหรือการปฏิบัติที่สามารถเข้าถึงสภาพความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่น

3) กลุ่มผู้รับบริการจากหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) สำหรับปัญหาความเพียงพอและความสามารถของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในการให้บริการประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และแกนนำ/อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ยังไม่สามารถดำเนินงานรวมทั้งแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญของปัญหานี้ คือ การจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของกระทรวง พม. มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการวิเคราะห์งานในหน่วยงานยังไม่ชัดเจนและครอบคลุมขอบข่ายงานที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานประจำและงานเชิงรุก ทำให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ และแกนนำ/อาสาสมัครทำงานไม่ตรงสายงาน ขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำงานกับท้องถิ่นทำงาน ไม่มีความถนัดด้านการพัฒนาสังคมและเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในท้องถิ่น

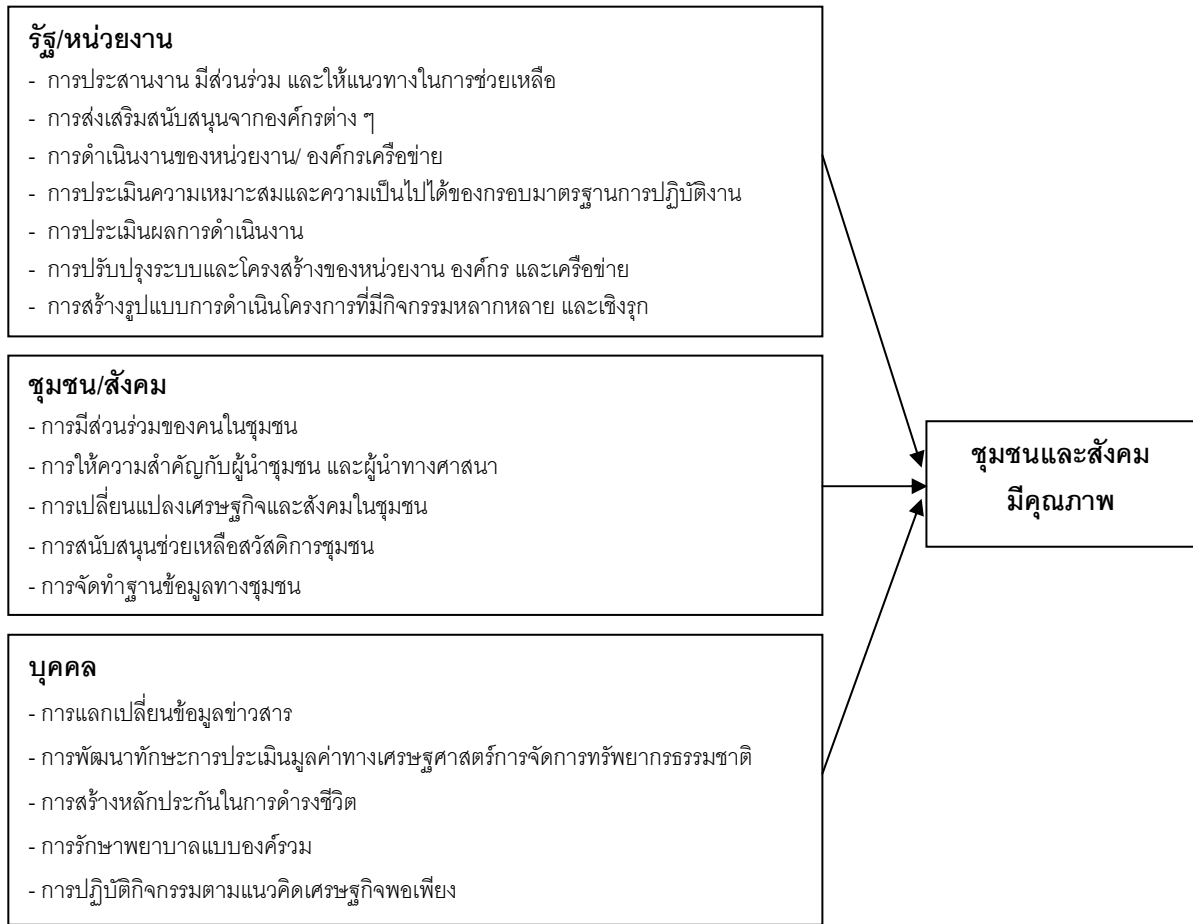
สำหรับปัญหาประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายในชุมชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการให้บริการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง และขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สาเหตุสำคัญของปัญหานี้ คือ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่นบางส่วนมีความยากจนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว จึงขาดการมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมเป็นครั้งคราวในกิจกรรม/โครงการที่หน่วยงานของกระทรวง พม. จัดขึ้น เนื่องจากช่วงเวลาการทำงานร่วมกันของประชาชนและภาครัฐไม่ตรงกัน หรือประชาชนบางส่วนยังขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาสังคมที่มีผลกระทบต่อตนเอง เนื่องจากไม่ได้รับข้อมูลและความรู้ที่เพียงพอ รวมทั้งมีความเชื่อว่างานพัฒนาสังคม คือการจัดสวัสดิการสังคมโดยรัฐจัดให้เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้หน่วยงานของกระทรวง พม. ในพื้นที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์จากช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน วิทยุชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นต้น

4) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำหรับปัญหาบุคลากรในหน่วยงานยังขาดความรู้ ความเข้าใจในองค์ความรู้เรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงยังไม่มี ความชัดเจนในรายละเอียด และแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 อันจะส่งผลให้การปฏิบัติตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 ไม่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญของปัญหานี้ คือ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัด ขาดการเชื่อมโยงกับผลสัมฤทธิ์ของงาน ขาดความชัดเจน ไม่สอดคล้องกับพื้นที่ และตัวชี้วัดของการบริหารส่วนตำบล ในระดับจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะศูนย์กลางการบริหารกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์ แปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติการ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากร ยังไม่มีการปรับปรุงการแปลงนโยบายนำไปสู่แผนปฏิบัติการโดยการศึกษาข้อมูลในพื้นที่หรือใช้การวิจัยเป็นฐานได้เท่าที่ควร

สำหรับปัญหาผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ยุทธศาสตร์ของทั้ง 7 หน่วยงาน มีความเหมาะสม แต่มีภาระงานกว้าง ยุทธศาสตร์มีความเป็นนามธรรมสูง ขับเคลื่อนยากและหลากหลาย ยากที่จะครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารขาดความชัดเจนในนโยบาย นอกจากนี้ภารกิจที่กำหนดของทั้ง 7 หน่วยงาน มีความเหมาะสมดี แต่ในกระบวนการจัดทำแผนงานโครงการ ขาดการนำวิสัยทัศน์เข้ามาพิจารณาร่วม ภารกิจมาก เป้าหมายมาก เวลาดำเนินการค่อนข้างจำกัด ภาระงานมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทำให้ยากต่อการปฏิบัติ สาเหตุสำคัญของปัญหานี้มี 2 ประการ ได้แก่ (1) ผู้บริหารขาดความชัดเจนในนโยบาย ขาดแผนที่ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน การจัดทำยุทธศาสตร์ยังมีข้อจำกัดในการระดมผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกเข้ามาร่วมทุกขั้นตอน และขาดทีมที่ปรึกษาหลากหลายสาขาวิชาเข้ามาร่วมคิดร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานในสังกัดยังไม่เข้าร่วมในทุกขั้นตอนได้เท่าที่ควร รวมทั้งการจัดเตรียมข้อมูลจากทุกหน่วยงานได้ไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร และ (2) ข้อจำกัดด้านโครงสร้างองค์กรและการแจกจ่ายงาน ซึ่งพบว่าโครงสร้างของหน่วยงานทั้ง 7 หน่วยงานเอื้อต่อการปฏิบัติงาน แต่ยังคงจำเป็นต้องปรับโครงสร้างบางประการในระดับกระทรวงและหน่วยงาน การกำหนดอำนาจหน้าที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน งานบุคลากรบางส่วนไม่มีการพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ใหม่ในการปฏิบัติงาน การจัดองค์กร โครงสร้าง การมอบหมายงานไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ สายการบังคับบัญชาไม่คล่องตัว ไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ไม่สามารถตอบรับนโยบายของรัฐบาลให้การดำเนินงานคล่องตัวได้

4.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

ผลการสังเคราะห์รายงานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นชุมชนและสังคมในครั้งนี้ พบว่า การสร้างและพัฒนาชุมชนและสังคมให้มีคุณภาพนั้น มีกระบวนการที่สำคัญแบ่งออกเป็น 3 กระบวนการหลัก 17 กระบวนการย่อย กระบวนการหลักประการแรก เป็นกระบวนการระดับรัฐ/หน่วยงาน ประกอบด้วย 7 กระบวนการย่อย ได้แก่ 1) การประสานงาน มีส่วนร่วม และให้แนวทางในการช่วยเหลือ 2) การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ 3) การดำเนินงานของหน่วยงาน/ องค์กรเครือข่าย 4) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน 5) การประเมินผลการดำเนินงาน 6) การปรับปรุงระบบและโครงสร้างของหน่วยงาน องค์กร และเครือข่าย และ 7) การสร้างรูปแบบการดำเนินโครงการที่มีกิจกรรมหลากหลาย และเชิงรุก ส่วนกระบวนการหลักประการที่สอง เป็นกระบวนการระดับชุมชน/สังคม ประกอบด้วย 5 กระบวนการย่อย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) การให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน และผู้นำทางศาสนา 3) การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน 4) การสนับสนุนช่วยเหลือสวัสดิการชุมชน และ 5) การจัดทำฐานข้อมูลทางชุมชน และสำหรับกระบวนการหลักประการที่สาม เป็นกระบวนการระดับบุคคล ประกอบด้วย 5 กระบวนการย่อย ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 2) การพัฒนาทักษะการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 3) การสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิต 4) การรักษาพยาบาลแบบองค์รวม และ 5) การปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

5. กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ

รายงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นผู้ด้อยโอกาสและคนพิการในครั้งนี้ เป็นรายงานการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่ดำเนินการวิจัยในช่วง พ.ศ. 2546 – 2552 รวมทั้งหมด จำนวน 25 เรื่อง แบ่งตามสภาพปัญหาที่ทำการวิจัยได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ด้อยโอกาส จำนวน 16 เรื่อง จำแนกกลุ่มย่อยได้ 2 กลุ่ม คือ 1.1 กลุ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ จำนวน 8 เรื่อง (ร้อยละ 32) และ 1.2 กลุ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลเร่ร่อน ขอทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 8 เรื่อง (ร้อยละ 32) และกลุ่มที่ 2 คนพิการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 9 เรื่อง (ร้อยละ 34) ในที่นี้แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาล่าสุดนี้ ทิศทางการวิจัยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาสถานการณ์ของสภาพปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์และสาเหตุของปัญหา โดยข้อค้นพบทางวิชาการ การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

5.1 สภาพปัญหา

กลุ่มผู้ด้อยโอกาส จำแนกตามสภาพปัญหาที่พบได้ 2 กลุ่ม คือ 1.1 กลุ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และ 1.2 กลุ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลเร่ร่อน ขอทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี

1.1 กลุ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยพบผู้ที่เข้าสู่การค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การค้าแรงงาน ทั้งแรงงานไทย และต่างด้าว การค้าประเวณี การค้าเด็กและสตรี และการค้าอวัยวะ พบปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาระดับครัวเรือน จากสภาพฐานะทางบ้านยากจน ครอบครัวยากจน

การเลี้ยงดูที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้เยาวชนขาดภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต ถูกชักจูงได้ง่าย และเกิดค่านิยมในกลุ่มเด็ก ที่ถือว่าพหุมจารย์เป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ การถูกลวงลระเมิดทางเพศเมื่ออายุน้อยโดยคนใกล้ชิด ร่วมทั้งค่านิยมเรื่องความกตัญญูอยากให้อ้อ แม่ มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ประการที่สอง นโยบายการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะนโยบายด้านเศรษฐกิจ และระบบการศึกษา ที่ต้องตอบสนองกระแสของโลกทุนนิยม จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานภาคการลงทุน รวมถึงค่านิยมทางวัตถุที่รับกระแสวัฒนธรรมทางตะวันตกที่เข้ามาสู่สังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รัฐขาดการเข้าถึงข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริง ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เท่าทันตามความซับซ้อนของสภาพปัญหา และระบบการศึกษาที่ส่งเสริมให้เยาวชนหลุดจากรากเหง้าของวัฒนธรรมท้องถิ่น และประการที่สามเศรษฐกิจ การเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดการลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยทั้งนี้ประเทศไทยยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการศึกษาข้อมูลในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งยังไม่สามารถปฏิบัติได้จริง ส่งผลกระทบถึงการแก้ปัญหาที่ผ่านมา ที่กระทบถึงปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนและการไร้มนุษยธรรมอันมีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

จากสภาพปัญหาที่พบทั้งสามประการอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาในเชิงระบบในการกำหนดนโยบายของรัฐที่ไม่ชัดเจน ทำให้ระบบการบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ไม่เท่าที่ควร ไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงและนโยบายรัฐบาลได้อย่างแท้จริงบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ

1.2 กลุ่มการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลเร่ร่อน ขอดทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี พบปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก ปัญหาระดับครัวเรือน จากสถานะทางเศรษฐกิจที่ยากไร้ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ขาดแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ขาดสถานะในการกู้ยืมเงินหรือทำสัญญาใดๆ เนื่องจากขาดหลักฐานแสดงความเป็นบุคคล รายได้ไม่เพียงพอ ตลอดจนไม่มีอาชีพ โดยเฉพาะความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ส่งผลให้ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก และเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยขบวนการค้ามนุษย์อย่างง่ายตาย **ประการที่สอง นโยบายการเร่งพัฒนาประเทศ** ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคม แต่ยังคงขาดแนวทางในการศึกษากฎหมาย องค์ความรู้ เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิบุคคลเหล่านี้ และยังคงขาดความชัดเจนในการประเมินการเข้าถึงระบบความคุ้มครอง หรือสวัสดิการทางสังคม **และประการที่สาม ความผันผวนทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน** ทำให้เกิดกลุ่มคนไร้สัญชาติ หรือ คนชายขอบตามแนวตะเข็บชายแดน เป็นปัญหาด้านสถานะบุคคล สิทธิต่าง ๆ ที่ควรได้รับ และเป็นกลุ่มที่ถูกประชาคมโลกจับตามองเพราะเป็นกลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก ด้วยความเปราะบางของเรื่องสิทธิมนุษยชน ทำให้ยังไม่มีความเห็นหน่วยงานได้มารับผิดชอบอย่างจริงจัง รวมทั้งยังไม่มีแนวทาง มาตรการในการดูแล โดยเฉพาะนโยบายของรัฐที่ชัดเจน

จากสภาพปัญหาที่พบทั้งสามประการอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐนำไปสู่การปฏิบัติที่ไร้เสถียรภาพและประสิทธิภาพของฝ่ายปฏิบัติการในท้องที่ รวมทั้งความเปราะบางของสิทธิมนุษยชน

กลุ่มคนพิการ การขาดประมาณการของคณพิการระดับความรุนแรงและแนวโน้มในอนาคตอยู่ในระดับรุนแรงเพิ่มขึ้น จากการศึกษาพบปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ปัญหาระดับครัวเรือน ครัวเรือนไม่มีความพร้อมในการดูแล โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ครอบครัวแตกแยก หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ขาด

การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ไม่ได้ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง หรือบางกรณีครอบครัวขาดรายได้เนื่องจากต้องออกจากงานเพื่อมาดูแลบุคคลกลุ่มนี้ ประการที่สอง นโยบายในการให้การช่วยเหลือสวัสดิการทางสังคมที่ควรได้รับยังไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะสวัสดิการด้านสาธารณสุข และการศึกษาพิเศษศูนย์การศึกษาพิเศษ ยังไม่เพียงพอและไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง หรือและเมื่อพิจารณาปัญหาความต้องการของผู้พิการ พบว่าส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการและการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ ความสามารถในการตัดสินใจเพื่อให้การช่วยเหลือ อาชีพและสถานภาพทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ การยอมรับจากครอบครัวและชุมชน การสร้างงานในชุมชน การสร้างทุนทางสังคม ความคุ้มค่าทางสังคม ความพึงพอใจ ความมีคุณค่าในตนเอง ทั้งนี้มีข้อจำกัดสิทธิสวัสดิการของคนพิการ ส่งผลถึงระดับคุณภาพชีวิตต่ำ

5.2 สาเหตุของปัญหา

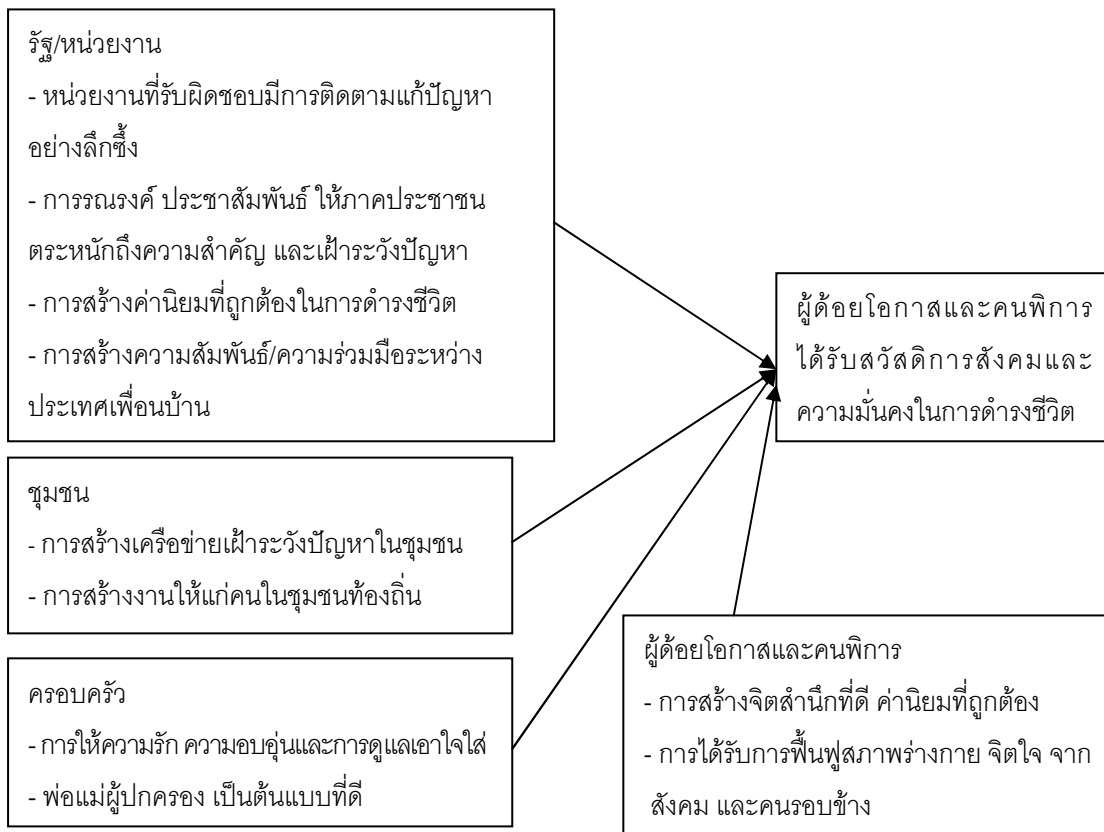
1. สาเหตุของปัญหาการค้ำมนุษย์ พบว่า 1) สภาพปัญหาครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ย่ำแย่ ร้าง พ่อแม่แยกทางต้องอาศัยอยู่กับตายาย ทำให้เด็กไม่ได้รับความดูแลเอาใจใส่อย่างเท่าที่ควร มักออกจากโรงเรียนกลางคันและมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และบางครอบครัวแม่ประกอบอาชีพโสเภณี ทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบและเข้าใจว่าการค้าประเวณีไม่ใช่เรื่องที่น่าเสียหายแต่อย่างใด 2) ปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว เช่น ครอบครัวยากจน ภาวะหนี้สินล้นพ้น เด็กบางคนจึงยอมขายตัว ค่าแรงงาน เพื่อแลกกับการหาเงินมาใช้หนี้สิน 3) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี/กระแสโลกทุนนิยม กระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม และค่านิยมที่ผิด โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ยอมเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีด้วยความเต็มใจ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ปัญหาการค้ำมนุษย์ในปัจจุบันเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเด็กวัยรุ่นในปัจจุบันไม่ได้มองว่าการขายบริการทางเพศเป็นเรื่องที่เสียหาย ค่านิยมในการรักษานวลสงวนตัวลดลง อีกทั้งกระแสบริโภคนิยมที่ส่งผลให้วัยรุ่นหลงใหลไปกับความฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ การใช้จ่ายเกินตัว ที่เอื้อประโยชน์ให้นายหน้าใช้ค่าตอบแทนมหาศาลเป็นสิ่งล่อลวงให้เด็กวัยรุ่นตัดสินใจขายบริการ 4) ความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน ที่เกิดจากปัญหาทางการเมือง ทำให้มีกลุ่มแรงงานข้ามชาติตัดสินใจข้ามประเทศเข้ามาค้าแรงงานในไทย แม้ว่าจะต้องจ่ายเงินให้นายหน้าเป็นจำนวนมากก็ตาม และ 5) นโยบายด้านการเมืองและเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก ค่าแรงราคาถูก และลักษณะงานมักเป็นงานที่แรงงานไทยไม่นิยมทำ เช่น เป็นงานที่สกปรก อันตราย และยากลำบาก จึงทำให้ผู้ประกอบการรายหลายนิยมใช้แรงงานข้ามชาติแทน

2. สาเหตุของปัญหาในกลุ่ม บุคคลเร่ร่อน ขอนทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื่อเฮดส์ พบว่า 1) ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิของตนที่พึงได้รับ สวัสดิการทางสังคม สิทธิการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัย สิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ ความคุ้มครองทางสังคม สิทธิมนุษยชนและสิทธิทางสังคมอื่น ๆ 2) ปัญหาเศรษฐกิจ และครอบครัว จากการที่ขาดสถานะความเป็นบุคคลทำให้ไม่สามารถทำนิติกรรมใด ๆ ได้ส่งผลต่อการ มีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ บางอาชีพเท่านั้น นอกจากนั้นยังไม่สามารถกู้ยืมหรือหาแหล่งทุนที่เป็นธรรมเพื่อเป็นฐานในการประกอบอาชีพได้ ก่อให้เกิดภาวะเปราะบางและยากจนต่อเนื่อง 3) ปัจจัยด้านความเชื่อและค่านิยมที่ผิด กระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม และค่านิยมที่ผิด การตอบแทนบุญการีด้วยเงินวัตถุสิ่งของ การไปทำงานต่างประเทศ การค้าบริการและขายบริการทางเพศ รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การค้าแรงงานในประเทศ การแต่งงานกับชาวต่างชาติ การขอทาน และการค้าวัยวะ และ 4) ปัญหาสุขภาพ และความรุนแรงของโรค ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต ถูกรังเกียจจากสังคม เป็นตราบาป ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มคนเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง 5) นโยบายด้านการเมืองและเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก ค่าแรง

ราคาถูก และลักษณะงานมักเป็นงานที่แรงงานไทยไม่นิยมทำ เช่น เป็นงานที่สกปรก อันตราย และยากลำบาก จึงทำให้ผู้ประกอบการรายหลายนิยมใช้แรงงานข้ามชาติแทน

3. สาเหตุของปัญหาในกลุ่มคนพิการ พบว่า 1) ครอบครัวตลอดจนชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาและการดูแลคนพิการที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่สามารถให้อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ บางส่วนดูแลด้วยความรักความสงสารโดยไม่มีความรู้ในการดูแล เนื่องจากความรู้ต่ำ ไม่ทราบแหล่งเพื่อการแสวงหาความรู้ มีปัญหาในการพาไปรับบริการ ซึ่งหากครอบครัวชุมชนเกิดความเข้าใจแล้วเด็กได้รับการดูแลที่เหมาะสมแล้วสามารถส่งเสริมให้คนพิการช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพ ชุมชนให้โอกาสในการประกอบอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) นโยบายและการสนับสนุนของรัฐด้านสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุม ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการ มีข้อจำกัดสิทธิสวัสดิการ การรับบริการเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ การสร้างงานในชุมชนเพื่อคนพิการยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุม

5.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

6. กลุ่มสตรี

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ 5 ปัจจัยหลัก และผลลัพธ์ด้านความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มสตรี 2 ด้านหลักในภาพรวม พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ความเข้มแข็งและบทบาทของสตรีในระดับสูงคือปัจจัยลักษณะโครงสร้างและการเลี้ยงดูของครอบครัว ประกอบด้วยรูปแบบการเลี้ยงดูในครอบครัว บทบาทในครอบครัว งานในครัวเรือนที่รับผิดชอบ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การสนับสนุนจากครอบครัว ภูมิหลังของครอบครัว และโครงสร้างทางครอบครัว ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ความเข้มแข็งและบทบาทของสตรีระดับปานกลางมี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลและ ความรู้ความสามารถของสตรี ซึ่งประกอบด้วยเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ความรู้เรื่องเพศและการปฏิบัติบทบาทตามเพศ การให้ความช่วยเหลือประชาชนสมัครใจ ความสนใจเข้าไปแสดงบทบาทในสังคมของสตรี

ความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน การเป็นผู้เริ่มต้นก่อสร้างธุรกิจ บุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจสังคม และ 2) ปัจจัยกระบวนการเข้าไปมีบทบาทในสังคมของสตรี ประกอบด้วยวิธีการเข้าไปมีบทบาทด้านสังคม วิธีการเข้าไปมีบทบาทด้านเศรษฐกิจ วิธีการเข้าไปมีบทบาทด้านการเมือง และวิธี/ลักษณะการตกเป็นเหยื่อการค้าหญิง ในด้านปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชนในระดับปานกลางมี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลและความรู้ความสามารถของสตรี ปัจจัยลักษณะโครงสร้างและการเลี้ยงดูของครอบครัว ปัจจัยกระบวนการเข้าไปมีบทบาทในสังคมของสตรี และปัจจัยกระบวนการพัฒนาทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า ผลลัพธ์ด้านการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชนมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านความเข้มแข็งและบทบาทของสตรีในระดับปานกลาง

จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ เมื่อพิจารณาผลลัพธ์ในระดับบุคคล ซึ่งคือ ความเข้มแข็งและบทบาทของสตรี พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยลักษณะโครงสร้างและการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยในระดับครอบครัว ในขณะที่ผลลัพธ์ในระดับชุมชน/สังคม ซึ่งคือ การพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชน ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลนั้นมีทั้งปัจจัยในระดับบุคคล ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลและความรู้ความสามารถของสตรี และปัจจัยในระดับครอบครัว ชุมชน/สังคม ได้แก่ ปัจจัยลักษณะโครงสร้างและการเลี้ยงดูของครอบครัว ปัจจัยกระบวนการเข้าไปมีบทบาทในสังคมของสตรี และปัจจัยกระบวนการพัฒนาทางสังคม นอกจากนี้ ผลลัพธ์ด้านการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นผลลัพธ์ในระดับชุมชน ยังมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ด้านความเข้มแข็งและบทบาทของสตรีซึ่งเป็นผลลัพธ์ในระดับบุคคลด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนา เสริมสร้างความมั่นคง เข้มแข็งในกลุ่มสตรี จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือหลายประการจากในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคลสตรีเอง ครอบครัว และชุมชน/สังคม โดยควรเริ่มมุ่งเน้นที่ระดับครอบครัวเป็นสำคัญนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับอื่น ๆ ต่อไป

รายงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นสตรีในครั้งนี้ เป็นรายงานการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่ดำเนินการวิจัยในช่วง พ.ศ. 2550 – 2551 จำนวน 2 เรื่อง และเป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ที่ดำเนินการวิจัยในช่วง พ.ศ. 2548 – 2549 จำนวน 4 เรื่อง รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 เรื่อง แบ่งตามสภาพปัญหาที่ทำการวิจัยได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 การค้าหญิง จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 50) กลุ่มที่ 2 ความเสมอภาคหญิงชาย จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 16.67) กลุ่มที่ 3 การเข้ามามีบทบาทในสังคมของสตรี จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 16.67) และกลุ่มที่ 4 การปรับตัวหลังการหย่าร้างของสตรี จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 16.67) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะงานวิจัยที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)เอง ซึ่งยังมีการศึกษาวิจัยปัญหาในกลุ่มสตรีค่อนข้างน้อย คือมีเพียงจำนวน 2 เรื่อง ซึ่งประเด็นที่ทำการศึกษา พบว่า เป็นการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาในกลุ่มการค้าหญิง และความเสมอภาคหญิงชายอย่างละ 1 เรื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาล่าสุดนี้ ทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับสตรีของกระทรวง พม. ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาปัญหาสตรีเกี่ยวกับการค้าหญิงในประเด็นของบทบาทชุมชนที่พึงประสงค์ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์กรณีการค้าหญิงและเด็ก และความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นของเจตคติคนไทยรุ่นใหม่ต่อการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สภาพและสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่พบในแต่ละกลุ่ม ข้อค้นพบทางวิชาการ มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

6.1 สภาพปัญหา

การค้าหญิง พบสภาพปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ *ปัญหาประการแรก* คือ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการทำงานตามแนวทางของบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน โดย

มีข้อจำกัด คือ ข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวบทบันทึกข้อตกลงที่ยังมีช่องว่างในการปฏิบัติ ข้อจำกัดทางกฎหมายของประเทศ ไทยที่ยังไม่มีการประกาศใช้กฎหมายการค้ามนุษย์โดยตรง ข้อจำกัดในระดับองค์กร เช่น ขาดทรัพยากรและ งบประมาณในการทำงาน และข้อจำกัดในระดับผู้ปฏิบัติงาน ที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องบันทึกข้อตกลงฯ และ ประเด็นการค้ามนุษย์ ส่วนปัญหาประการที่สอง คือ รูปแบบการตกเป็นเหยื่อการค้าหญิง ซึ่งในปัจจุบันมีหลาย ลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นความสมัครใจ การถูกบังคับ ช่มชู้ หลอกลวง ภาระหนี้สิน ใช้ความรุนแรง ให้ข้อมูลเท็จ รวมทั้ง การกักขัง/หน่วงเหนี่ยว อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรูปแบบการค้าหญิงมีการเปลี่ยนแปลงไป สตรีที่ตกเป็นเหยื่อมักถูกทำ ให้เชื่อว่าการขายบริการทางเพศเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นการยินยอมทำเพื่อหารายได้ มีการขายบริการแบบอิสระ เช่น การซื้อขายบริการทางเพศผ่านทางโทรศัพท์ ประกอบกับความก้าวหน้าทางอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นในส่วน ของเว็บไซต์เพื่อความบันเทิงทั่วไป เว็บไซต์ลามก และการสนทนาผ่านระบบออนไลน์ ทำให้มีภาพการสร้าง “ความเป็น ผู้หญิง” ให้ผูกติดกับความเป็น “สินค้า” อยู่ตลอดเวลา เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการซื้อขายบริการทางเพศทั้งทางตรง และทางแฝงผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งปัจจุบันพบเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาประการที่สาม ซึ่งเป็นประการสุดท้าย คือ บทบาทของชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้าหญิง ซึ่งพบว่า ถึงแม้ชุมชนจะมีการแสดงบทบาทในการ ป้องกัน เฝ้าระวังปัญหาการค้าหญิงอยู่บ้าง มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของประชาชน หากแต่ยังไม่เข้มแข็ง เพียงพอ และไม่ยั่งยืน

ความเสมอภาคหญิงชาย พบว่า ถึงแม้ในกลุ่มคนรุ่นใหม่จะมีการให้ความสำคัญในเรื่องความเสมอภาค หญิงชายมากขึ้น แต่อาจยังมีบางครอบครัวหรือบางชุมชนที่ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ เพศหญิงเองส่วนใหญ่เห็นว่า ตนยังไม่มีเสมอภาคในหลาย ๆ ด้านเท่ากับเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การทำงานและความก้าวหน้าในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับความเสมอภาคหญิงชายในการทำงาน นอกบ้าน รวมทั้งในแง่ความเท่าเทียมด้านกฎหมาย แสดงให้เห็นว่าการยอมรับความเสมอภาคหญิงชายนั้นยังไม่อาจ กล่าวได้ว่าเกิดขึ้นในวงกว้างของสังคม

การเข้ามามีบทบาทในสังคมของสตรี ในส่วนการเข้ามามีบทบาทในสังคมของสตรีนั้น ถึงแม้จะมีสตรี ส่วนหนึ่งที่สามารถแสดงบทบาทในสังคมได้มากขึ้น แต่ยังคงจัดได้ว่าเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับเพศชาย การเปิดเวทีหรือ โอกาสให้สตรีได้แสดงบทบาทยังมีอยู่น้อย กระบวนการในการเข้ามามีบทบาทในสังคมของสตรีต้องอาศัยระยะเวลา บางครั้งอาจนานถึง 10 ปี และต้องอาศัยปัจจัยการเกื้อหนุนหลายประการ ทั้งทางด้านครอบครัว และตัว บุคคลสตรีเอง นอกจากนี้เมื่อสตรีได้เข้ามาแสดงบทบาทในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง ยัง พบอุปสรรคหลายประการ ทั้งในแง่การได้รับการยอมรับหรือความเชื่อถือจากบุคคลอื่นในสังคม การครหาจากบุคคล ในแวดวงเดียวกัน

การปรับตัวหลังการหย่าร้างของสตรี พบว่า ในปัจจุบันจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ทัศนคติต่อ การหย่าร้างเปลี่ยนแปลงไป เกิดการยอมรับว่า การหย่าร้างของคู่สมรสเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย และไม่ใช่ว่าเรื่องเสียหาย ร้ายแรงเหมือนในอดีต ส่งผลให้มีโอกาสเกิดการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น สำหรับสตรีหลังการหย่าร้าง จะต้องมีการปรับตัว ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจอารมณ์ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านเพศสัมพันธ์ โดยสตรีแต่ละคน จะประสบปัญหาและเกิดการปรับตัวในแต่ละด้านแตกต่างกัน ยกเว้นกรณีของการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ที่สตรีหลัง การหย่าร้างมีการปรับตัวคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามแม้สตรีหลังการหย่าร้างจะสามารถปรับตัวได้แต่การปรับตัว ดังกล่าวยังต้องอาศัยระยะเวลาหนึ่ง รวมทั้งต้องอาศัยการเกื้อหนุน สนับสนุนจากเพื่อนฝูงและครอบครัวเป็นสำคัญ ซึ่ง การปรับตัวนี้เป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงที่ประสบ เพื่อตอบสนองเป้าหมายสำคัญ คือ สามารถดำรงชีพได้อย่างปกติสุขในสังคมปัจจุบัน

6.2 สาเหตุของปัญหา

การคำหาญ สำหรับปัญหาด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้น พบว่า มีสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่

1) ด้วบทันทีกข้อตกลงที่ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้เกิดช่องว่างในการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องการคำหาญเป็นบุคคลไร้สัญชาติที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ถาวร 2) ประเทศไทยยังไม่มีการประกาศใช้กฎหมายการค้ามนุษย์โดยตรง ทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในข้อหาฐานค้ามนุษย์ได้ แต่ต้องเลือกใช้กฎหมายอื่นที่เป็นองค์ประกอบแทน เช่น พรบ.มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเด็ก พรบ.คนเข้าเมือง เป็นต้น 3) องค์การหรือหน่วยงานขาดทรัพยากรและงบประมาณในการทำงาน หลายหน่วยงานขาดทรัพยากรในการทำงาน ซึ่งโดยมากเป็นภารกิจที่เพิ่มจากหน้าที่รับผิดชอบเดิม ไม่ว่าจะเป็น การไม่มีงบประมาณให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รัฐไม่สนับสนุนงบประมาณให้กับสถานสงเคราะห์ที่มีไม่เพียงพอต่อการรองรับเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎระเบียบปฏิบัติขององค์กรที่ยังไม่เอื้อต่อการปฏิบัติตามแนวทางของบันทึกข้อตกลงฯ 4) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความเข้าใจในเรื่องบันทึกข้อตกลงฯ และประเด็นการค้ามนุษย์ ส่งผลให้มีการละเมิดซ้ำต่อเหยื่อ เช่น มีการดำเนินคดีกับเหยื่อ ไม่มีการคัดแยกเหยื่อจากแรงงานต่างชาติเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ส่งผลให้การทำงานแบบสหวิชาชีพยังขาดความคล่องตัวและความเข้าใจที่ตรงกัน

ในส่วนปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการตกเป็นเหยื่อการค้าหาญ สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อมีหลายประการทั้งความสมัครใจ ถูกขู่บังคับ หลอกลวง ภาระหนี้สิน ใช้ความรุนแรง ให้ข้อมูลเท็จ รวมทั้งการกักขัง/หน่วงเหนี่ยว การที่รูปแบบการค้าหาญเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้าหาญทั้งโดยตรงและโดยแฝงอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นส่วนของเว็บไซต์เพื่อความบันเทิงทั่วไป เว็บไซต์ลามก และการสนทนาผ่านระบบออนไลน์ เนื้อหาในอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มักจะมีภาพโป๊เปลือย การกระทำทางเพศ สินค้าอุปกรณ์หรือของเล่นทางเพศ ซีดีรอมและวีดีโอลามก การนัดพบจับคู่หรือบริการส่งหาญบริการ นอกจากนี้โลกอินเทอร์เน็ตได้ทำให้เกิดรูปแบบการค้าหาญรูปแบบใหม่ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกของเว็บไซต์ซึ่งต้องเสียค่าสมัครเป็นรายเดือนเพื่อเข้าไปดูรูปโป๊เปลือยหรือดาวนโหลดหนังโป๊ รวมทั้งการจำหน่ายเป็นวีซีดี หรือในกรณีที่มีการให้สมาชิกหารูปโป๊จากที่ต่าง ๆ มานำเสนอ และรูปที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ก็คือ รูปแอบถ่าย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่แท้จริงแล้ว พบว่า ความไม่เสมอภาคหญิงชาย เป็นปัญหาหลักประการหนึ่งนำไปสู่การเป็นเหยื่อการค้าหาญ เนื่องจากการที่ระบบโครงสร้างทางสังคมถูกกุมอำนาจโดยเพศชาย ทำให้เพศหญิงจำนวนมากเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ เอื้อให้เพศชายตักตวงผลประโยชน์ทางเพศจากเพศหญิงในหลายรูปแบบ

สำหรับปัญหาในประเด็นของบทบาทชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้าหาญ พบว่า สาเหตุที่ทำให้บทบาทชุมชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ประกอบด้วย การรับรู้และความเข้าใจความหมายของการค้ามนุษย์ยังไม่ถูกต้อง ความตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาไม่เพียงพอ การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และอุปสรรคการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ เช่น ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

ความเสมอภาคหญิงชาย การที่ยังมีความไม่เสมอภาคหญิงชายมีสาเหตุสำคัญมาจากเจตคติดั้งเดิมที่ยังสะท้อนภาพ “ชายเป็นใหญ่” รวมถึงเจตคติแบ่งแยกบทบาทหญิงชายระหว่างงานในบ้านและงานนอกบ้าน ว่าเพศหญิงจะต้องรับผิดชอบงานในบ้าน ดูแลบ้าน เลี้ยงดูบุตร ส่วนเพศชายรับผิดชอบงานนอกบ้าน หาเลี้ยงครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งนับได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงให้ก้าวเข้าสู่การมีอำนาจในการตัดสินใจและการบริหารงาน สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายที่ยังมีแฝงอยู่ ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายจะทำให้ครอบครัวเลี้ยงดูด้วยความไม่เสมอภาค ส่งผลให้เกิดการมองเพศหญิงว่าด้อย

กว่าเพศชาย นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ และการละเลยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพศหญิง นอกจากนี้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเสมอภาคหญิงชาย ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ งานในครัวเรือนที่รับผิดชอบ ความรู้เรื่องเพศและการปฏิบัติบทบาทตามเพศ กล่าวคือ บุคคลที่มีเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ งานในครัวเรือนที่รับผิดชอบ ความรู้เรื่องเพศและการปฏิบัติบทบาทตามเพศแตกต่างกัน จะมีเจตคติต่อความเสมอภาคหญิงชายแตกต่างกัน

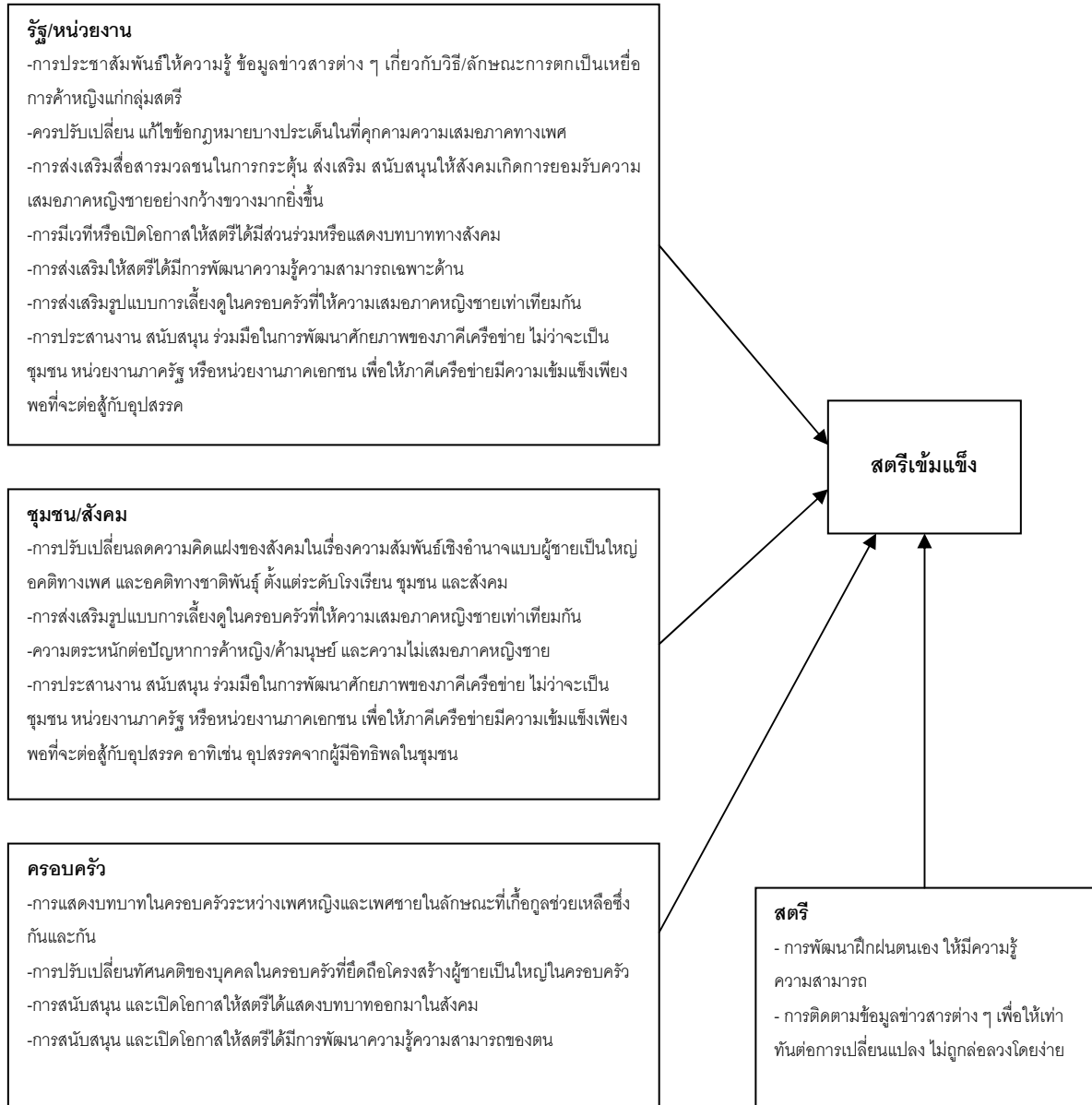
การเข้ามามีบทบาทในสังคมของสตรี การที่สตรียังเข้ามามีบทบาทในสังคมได้น้อย สาเหตุสำคัญ คือ การยอมรับและเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงบทบาทในสังคมยังมีอยู่น้อย รวมทั้งคุณลักษณะของสตรีที่สามารถเข้ามามีบทบาทในสังคมจะค่อนข้างมีความเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ ส่วนใหญ่จะเป็นสตรีที่มีพื้นฐานครอบครัวที่ดี ค่อนข้างมีฐานะหรือชื่อเสียงทางสังคม มาจากครอบครัวที่มีโอกาสทางสังคมมากกว่ากลุ่มที่ไร้โอกาส ตัวของสตรีเองมักเป็นผู้มีการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถเฉพาะตัว รวมทั้งมีความสนใจในการเข้ามาแสดงบทบาทในสังคม ประกอบกับจะต้องได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นสำคัญ การเข้ามาแสดงบทบาทในสังคมของสตรีจึงสามารถกระทำได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้เมื่อสามารถเข้าไปมีบทบาทในสังคมแล้ว สตรียังต้องเผชิญอุปสรรคในเรื่องของการยอมรับและการได้รับความเชื่อถือจากบุคคลรอบข้าง บุคคลที่ทำงานร่วมกัน ซึ่งอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นมาจากความรู้สึกค่านิยม วัฒนธรรมที่ได้รับการปลูกฝัง จึงต้องอาศัยระยะเวลาและบทบาทขององค์กรอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชนในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่กลุ่มบุคคลนั้น

การปรับตัวหลังการหย่าร้างของสตรี การที่สตรีหลังหย่าร้างจะสามารถปรับตัวได้ดีหรือไม่ รวดเร็วเพียงใด ขึ้นอยู่กับสาเหตุปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัว เช่น สตรีที่ก่อนหย่าร้างไม่สนใจแต่งตัวหรือเสริมสวย ปล่อยตนเองตามสภาพธรรมชาติ แต่หลังการหย่าร้างกลับหันมาเปลี่ยนแปลงหรือสร้างบุคลิกภาพด้วยการเสริมสวย ทั้งนี้เพื่อต้องการสร้างความมั่นใจในตนเอง และแสดงออกเพื่อชดเชยความล้มเหลวในชีวิตสมรส ปัจจัยด้านเครือข่ายสังคมและเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายและเพื่อนฝูงของตนมีส่วนสำคัญที่ทำให้สตรีหลังหย่าร้างมีการปรับตัวเข้าสู่สมดุลได้รวดเร็ว หากครอบครัวตลอดจนเพื่อนฝูงของสตรีที่หย่าร้างยอมรับในตัวเธอที่ผ่านการหย่าร้างมา จะช่วยทำให้สตรีนั้นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เครือข่ายฝ่ายสามีมีผลต่อการปรับตัวของสตรีหลังการหย่าร้างน้อยมาก และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ข่าวสารด้านสังคมจากเพื่อน ๆ และญาติพี่น้อง ซึ่งสตรีส่วนใหญ่จะสามารถนำข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการปรับตัวได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพปัญหาสตรีโดยรวม พบว่า สาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยลักษณะโครงสร้างและการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบการเลี้ยงดูในครอบครัว บทบาทในครอบครัว งานในครัวเรือนที่รับผิดชอบ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การสนับสนุนจากครอบครัว ภูมิหลังของครอบครัว และโครงสร้างทางครอบครัว กล่าวคือ การที่บุคคลในครอบครัวที่เป็นผู้ชายไม่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานบ้าน รับผิดชอบเฉพาะการทำงานนอกบ้าน หาเงินเลี้ยงครอบครัว ส่งผลให้เกิดมุมมองความเชื่อว่าสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ และด้อยกว่า และได้รับสิทธิในด้านต่าง ๆ ไม่เท่าเทียมกันกับเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเรียน หรือการทำงาน รวมทั้งหากครอบครัวไม่สนับสนุนความเท่าเทียมกันของหญิงชาย ไม่สนับสนุนการแสดงบทบาทสตรีตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม ภูมิหลังและโครงสร้างทางครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ เป็นผู้นำ ย่อมส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคหญิงชาย ซึ่งเสริมนำไปสู่ปัญหาสตรีในประเด็นของการค้าหญิงได้ต่อไป รวมทั้งอาจส่งผลให้ปัญหาดังกล่าวรุนแรงมากขึ้นด้วย

6.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

ผลการสังเคราะห์รายงานวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นสตรีในครั้งนี้ พบว่า การสร้างและพัฒนาสตรีให้มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพนั้น เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในทุกระดับทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน/สังคม ครอบครัว และตัวของสตรีเอง

7. กลุ่มผู้สูงอายุ

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ 22 ปัจจัย กับผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 4 ปัจจัย ในภาพรวม โดยพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลสูงต่อผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตสามารถอธิบายได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่งปัจจัยผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสภาวะสุขภาพอนามัย มี 5 ปัจจัยเชิงสาเหตุหลัก คือ ปัจจัยป้อนด้านสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) สุขภาพกายและจิต 2) พื้นฐานในการดำรงชีวิต 3) การถูกละเมิดและการเข้าถึงสิทธิ และ 4) การตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก 5) ปัจจัยป้อนด้าน ปัญหาและอุปสรรคของบุคลากร กลุ่มที่สองปัจจัยด้านผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตด้านสภาวะจิตใจ มี 7 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ได้แก่ 1) ปัจจัยป้อนด้านสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ คือ สุขภาพกายและจิต ปัจจัยป้อนด้านความต้องการของ

ผู้สูงอายุ ได้แก่ 2) การรับรู้ความเจ็บป่วย 3) กระบวนการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจและการปรับตัว 5) ปัญหาและอุปสรรคในการดูแลผู้สูงอายุด้านบุคลากร 6) การเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน และ 7) กิจกรรมของโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน กลุ่มที่สามปัจจัยด้านผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตด้านสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวน 7 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ได้แก่ 1) ปัจจัยป้อนด้านสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ คือ สุขภาพกายและจิต ปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ 2) การให้ความรู้ความเข้าใจ แนวคิด และทัศนคติเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของชุมชน 3) การเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน 4) กิจกรรมของโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน 5) สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ 6) ปัญหาในการอยู่อาศัย และ 7) กิจกรรมการใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และกลุ่มที่สี่ปัจจัยด้านผลลัพธ์ของคุณภาพชีวิตด้านสภาพสังคม โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมดที่มีอิทธิพล คือปัจจัยป้อนด้านสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) สุขภาพกายและจิต 2) พื้นฐานในการดำรงชีพ 3) การถูกละเมิดและการเข้าถึงสิทธิ 4) การตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก และ 5) การขาดการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ

ประเด็นที่น่าสนใจจากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าปัจจัยป้อนด้านสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลลัพธ์ด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านสุขภาพกายและจิต และสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุทุกปัจจัยย่อยมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพอนามัยและสภาพสังคม สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์คุณภาพชีวิตในด้านสภาวะจิตใจและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านกระบวนการ ในส่วนของโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ความเข้าใจ แนวคิด และทัศนคติในการดูแลผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงของชุมชน แต่โครงการดังกล่าวอาจจะมีปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากรและเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ข้อค้นพบนี้แสดงว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต้องมีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ โดยกระบวนการดำเนินการต้องมีการประเมินปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ และเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมส่วนร่วมในการปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนให้กับอาสาสมัครเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

รายงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นชุมชนและสังคมในครั้งนี้ เป็นรายงานการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ที่ดำเนินการวิจัยในช่วง พ.ศ. 2546 – 2552 รวมทั้งหมด จำนวน 13 เรื่อง แบ่งตามเรื่อง แบ่งตามสภาพ ปัญหาที่ทำวิจัยได้ 5 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำนวน 3 เล่ม (23.08%) กลุ่มที่ 2 สถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ จำนวน 4 เล่ม (30.77%) กลุ่มที่ 3 การดำเนินการของรัฐ ได้แก่ ศูนย์บริการผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชรา และโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุจำนวน 4 เล่ม (30.77%) กลุ่มที่ 4 ความเป็นธรรมในการใช้บริการของผู้สูงอายุจำนวน 1 เล่ม (7.69%) และกลุ่มที่ 5 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จำนวน 1 เล่ม (7.69%) ในที่นี้แสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมาล่าสุดนี้ทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นผู้สูงอายุของกระทรวง พม. ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงการสำรวจ ในส่วนการวิจัยเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและโอกาสในการเข้าถึงระบบสวัสดิการของประชาชน มีค่อนข้างน้อย ในขณะที่ การวิจัยเพื่อบริหารจัดการและกำหนดนโยบาย การวิจัยทุนทางสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่พบเล่มที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าสภาพและสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 สภาพปัญหา

จากผลการสังเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमान พบว่า ประการแรก คือผู้สูงอายุไทยยังต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จากผลการวิเคราะห์พบว่าผู้สูงอายุไทยมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้นคุณภาพชีวิตดังกล่าวประกอบด้วย 4 มิติของคุณภาพชีวิตดังนี้ 1) คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกายและจิต พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งสุขภาพกายและจิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ไม่สามารถทำกิจกรรมทางกายได้อย่างปกติ และมีปัญหาซึมเศร้า 2) คุณภาพชีวิตด้านพื้นฐานในการดำรงชีพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมหรือทรัพย์สินสำรองใช้ยามจำเป็น และขาดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของตนเอง ที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม 3) คุณภาพชีวิตด้านการถูกละเมิดและการเข้าถึงสิทธิ พบว่าผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐโดยเฉพาะการบริการด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งไม่ได้รับการตรวจสุขภาพและไม่ได้รับสวัสดิการของรัฐอย่างเพียงพอและรวมทั้งขาดแคลนอุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้แก่ แวนตา ฟันปลอม และไม้ค้ำยัน/ไม้เท้า และ 4) คุณภาพชีวิตด้านตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอ ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และขาดผู้ดูแล ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงควรวางแผนการการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละมิติ รวมทั้งศึกษาหาองค์ความรู้ที่จะเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาเหล่านี้ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตตามจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต ประการที่สอง การดำเนินการของรัฐ ได้แก่ สถานสงเคราะห์ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ และโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการ 1) ข้อจำกัดด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ 2) ขาดแคลนบุคลากร ขาดอุปกรณ์ในการดำเนินการ 3) ขาดการบูรณาการการดำเนินการร่วมกันของรัฐ ชุมชน และเอกชน

7.2 สาเหตุของปัญหา

1) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยยังคงมีปัญหาในทุกมิติ โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย และด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุไทย สาเหตุที่สำคัญคือการขาดการเตรียมพร้อมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุทั้งจากภาครัฐ ชุมชน ครอบครัว และประชาชนเอง เช่น ผู้สูงอายุไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายที่เพียงพอ ได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วน ทำให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุประชากรเหล่านี้จึงพบกับปัญหาสุขภาพที่เรื้อรัง ร่วมกับผู้สูงอายุไม่มีรายได้ ไม่มีเงินออม และทรัพย์สินสำรองใช้ยามจำเป็น ทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ร่วมกับบริการและสวัสดิการของรัฐและชุมชนไม่เพียงพอ สำหรับผู้สูงอายุผู้สูงอายุขาดแคลนอุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้แก่ ฟันปลอม แวนตาและไม้ค้ำยัน/ไม้เท้า ทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ที่อยู่ในสภาวะที่ลำบาก ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ เนื่องจากไม่สามารถบดเคี้ยวอาหารได้ ไม่สามารถมีกิจกรรมตามปกติเนื่องการมองเห็นไม่ชัดเจน โอกาสเกิดการหกล้มเนื่องจากขาดอุปกรณ์ช่วยเหลือและพุงการเดินรวมทั้งไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม และถูกละเมิดสิทธิ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งปัจจุบันและแนวโน้มอนาคตต่ำกว่ามาตรฐานขององค์การอนามัยโลก

2) ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านการถูกละเมิดและการเข้าถึงสิทธิ โดยเฉพาะการบริการสาธารณสุข และสวัสดิการสังคม พบว่าผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐโดยเฉพาะการบริการด้านสุขภาพ แม้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีหลักประกันสุขภาพ แต่บางส่วนไม่สามารถไปพบแพทย์ตามนัด เนื่องจากสถานพยาบาลอยู่ไกล หรือสถานบริการใกล้บ้านไม่มีศักยภาพเพียงพอ ระบบสาธารณสุขพื้นฐานไม่ดีพอ แม้ได้รับการตรวจร่างกายประจำปี แต่เป็นการตรวจแบบผิวเผิน ไม่ครบถ้วน และไม่ลงลึกถึงความเสี่ยงเฉพาะตัว ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับความช่วยเหลือตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกายตามวัยแต่เริ่มต้น ในกรณีที่ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เองแต่เนื่องจากผู้สูงอายุขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ แวนตา ฟันปลอม และไม้ค้ำยัน/ไม้เท้า ทำให้

ผู้สูงอายุได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ และไม่สามารถออกกำลังกายในระดับที่เหมาะสม เกิดความเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคกระดูกและข้อ ไม่สามารถมีกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่น เป็นภาระสำหรับครอบครัว ชุมชน และสังคม

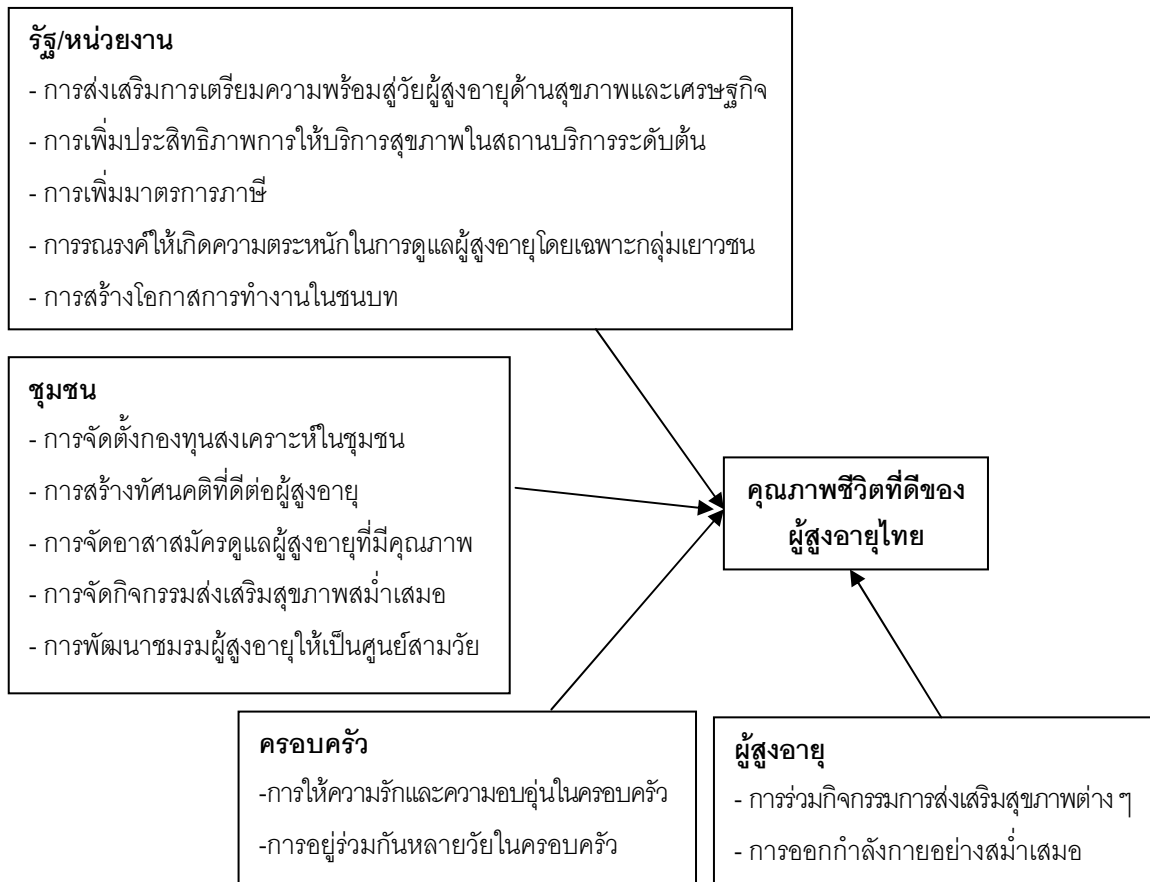
3) คุณภาพชีวิตด้านพื้นฐานในการดำรงชีพและตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยากจน เนื่องจากไม่ได้เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ไม่ได้เตรียมเงินออมหรือทรัพย์สินสำรองใช้จ่ายจำเป็น และเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของตนเอง จากความเสี่ยงของสภาพร่างกายและการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ร่วมกับรัฐไม่สามารถจัดสวัสดิการและบริการสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะการบริการด้านสุขภาพอย่างเพียงพอ และมีคุณภาพ

4) คุณภาพชีวิตด้านตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และขาดผู้ดูแล เป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม และเศรษฐกิจทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานที่อื่น ไม่ได้อยู่กับผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุส่วนหนึ่งไม่ได้สมรส หรือไม่มีบุตรไม่มีหลาน ไม่อาจพึ่งพิงครอบครัวในการพักอาศัยได้ ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง หรือพักอาศัยในบ้านพักคนชรา ร่วมกับการมีทัศนคติด้านลบต่อการเปลี่ยนแปลงของประชากรผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย การรับรู้ และจิตใจ

5) ปัญหาการดำเนินการของรัฐ ทั้งสถานสงเคราะห์ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นผลเนื่องมาจากกำลังคนและงบประมาณกลางที่ใช้ในการดำเนินการจากภาครัฐไม่เพียงพอ ร่วมกับขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และขาดการเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองท้องถิ่น ทำให้การบริการมีข้อจำกัด และไม่เพียงพอ ในขณะที่บุคลากรมีความพร้อมในด้านทักษะองค์ความรู้ ทัศนคติมีไม่เพียงพอ ร่วมกับทักษะในการดำเนินการโครงการมีน้อย

เนื่องจากคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ จะต้องประกอบด้วยการมีสุขภาพที่ดี เหมาะสมกับสถานภาพตามวัย มีจิตใจที่เป็นสุข ตลอดจนมีสถานภาพด้านความเป็นอยู่ และด้านสังคมที่ได้มาตรฐาน โดยจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้ ซึ่งการจะพัฒนาสิ่งเหล่านั้นให้สำเร็จได้ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของตัวผู้สูงอายุ ครอบครัว และสังคม โดยมาตรการของการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ การพึ่งพากันและกัน ภายในครอบครัว และการพึ่งพาบริการจากฝ่ายรัฐ ฝ่ายการเมือง และองค์กรชุมชนต่าง ๆ โดยแต่ละส่วนร่วมมือกันตามบทบาท หน้าที่ที่มีอยู่ ตามเป้าหมายหลัก คือ พัฒนาให้ผู้สูงอายุในสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เท่าที่จะพึงมีได้ต่อไป

7.3 ข้อค้นพบทางวิชาการ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ และ 2) การอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาณ ร่วมกับการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้

1. การอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

1.1 การอภิปรายผลการวิจัยขั้นต้น

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะใช้ค่าขนาดอิทธิพลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis: MRA) พบว่า มีตัวแปรกำกับ จำนวน 6 ตัวแปร ที่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของค่าขนาดอิทธิพลที่อยู่ในรูปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้วระหว่างตัวแปรต้น/ ตัวแปรจัดกระทำกับตัวแปรตามของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปรับแก้แล้วได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะด้านการพิมพ์และผู้วิจัย จำนวน 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด กลุ่มตัวแปรคุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของงานวิจัย จำนวน 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรเต็มมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษารายกรณี และตัวแปรเต็มมีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อการศึกษาหรือบรรยาย และกลุ่มตัวแปรคุณลักษณะด้านวิธีวิทยาการวิจัย จำนวน 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรจำนวนตัวแปรตาม ตัวแปรจำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และตัวแปรเต็มมีประเภทของเครื่องมือที่เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ ตัวแปรกำกับทั้งหมดเหล่านี้มีค่าอิทธิพลทางบวกต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้ว ยกเว้น ตัวแปรจำนวนตัวแปรตามที่มีค่าอิทธิพลทางลบ จากข้อค้นพบนี้แสดงว่า งานวิจัยที่มีจำนวนหน้ามากมีแนวโน้มที่จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากงานวิจัยที่มีจำนวนหน้ามากจะให้ละเอียด

ของสาระในงานวิจัยนั้น ๆ ได้ครบถ้วนมากกว่างานวิจัยที่มีจำนวนหน้าจำกัด งานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษาบรรยายกรณี และเพื่อการศึกษาและบรรยาย มีแนวโน้มที่จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากงานวิจัยที่มีการศึกษาในลักษณะนี้มีความเหมาะสมต่อการเข้าถึงข้อมูลและบรรยายรายละเอียดที่เกี่ยวข้องได้อย่างลึกซึ้งรอบด้าน งานวิจัยที่ใช้เครื่องมือในการวิจัยจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากงานวิจัยในลักษณะนี้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และหรือ/มีความจำเพาะต่อลักษณะข้อมูลหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาเป็นอย่างดี งานวิจัยที่ใช้เครื่องมือเป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบมีแนวโน้มที่จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากงานวิจัยในลักษณะนี้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความจำเพาะต่อลักษณะข้อมูลหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี สำหรับงานวิจัยที่มีตัวแปรตามจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากงานวิจัยในลักษณะนี้มีข้อจำกัดในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้อย่างครอบคลุม ในที่นี้ชี้ให้เห็นว่าถ้าหากงานวิจัยใดสามารถศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้อย่างครอบคลุม หรือมีตัวแปรตามในจำนวนที่ไม่มากเกินไป งานวิจัยนั้นก็อาจมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงได้

1.2 การอภิปรายผลในส่วนของการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์พระระดับ

จากผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 จำนวน 30 ประเด็น พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับดี มีจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ชื่อเรื่องมีความชัดเจน น่าสนใจ 2) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ชัดเจน สอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย 3) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีปริมาณมากพอ 4) กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสมกับการวิจัย 5) ลักษณะการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 6) การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องชัดเจน และ 7) สรุปผลการวิจัยอย่างถูกต้อง และประเด็นคุณภาพงานวิจัยที่อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 14 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาวิจัย/วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ถูกต้องตามหลักการวิจัย 2) เหตุผลและความจำเป็นในการทำวิจัยมีความสมเหตุสมผล 3) การนิยามศัพท์เฉพาะ/การกำหนดขอบข่ายของประเด็นที่ศึกษามีความชัดเจน 4) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความทันสมัย 5) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศมีสัดส่วนเหมาะสม 6) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัย 7) การออกแบบการวิจัยสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย 8) ขั้นตอนการวิจัยมีความชัดเจน 9) กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจนและเหมาะสม 10) สถิติ/เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล 11) ข้อเสนอแนะ เช่น ที่ได้จากงานวิจัย เชิงนโยบาย เป็นต้น มีความชัดเจน และเป็นประโยชน์ 12) เป็นงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติ 13) รูปแบบรายงานถูกต้องตามหลักวิชา และ 14) คุณภาพรายงานวิจัยในภาพรวม คุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้อย่างเหมาะสม และมีเหตุผลรองรับ 2) กรอบแนวคิดในการวิจัยมีความถูกต้องเหมาะสมชัดเจนตามหลักการวิจัย 3) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง/ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเกณฑ์ในการคัดเลือกมีความถูกต้องเหมาะสม 4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ 5) คุณภาพของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ 6) การอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีต และ 7) เป็นงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางวิชาการ ประเด็นที่ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับต่ำ มีจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สมมติฐานถูกต้อง ชัดเจน ตามหลักการวิจัย และ 2) การเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยถูกต้องชัดเจนตามหลักการวิจัย

ส่วนสาเหตุของปัญหาที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิจัยมีหลายประเด็น ซึ่งจะขอเสนอประเด็นสำคัญ ๆ ที่ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในประเด็นนั้นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และต่ำ จำนวน 9 ประเด็นดังนี้

1) ผู้วิจัยส่วนใหญ่เขียนเหตุผลและความจำเป็นในการทำวิจัยไม่ชัดเจน และบางครั้งก็ไม่ค่อยสอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย เขียนวกไปวนมา ไม่ต่อเนื่อง คนอ่านเกิดความสับสนในบางประเด็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรเขียนเหตุผลและความจำเป็นในการวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาวิจัย มีความกระชับและตรงประเด็น

2) การเขียนสมมติฐานขาดความถูกต้อง และไม่ชัดเจนตามหลักการวิจัย นอกจากนี้บางงานวิจัยที่จำเป็นต้องมีสมมติฐาน ผู้วิจัยกลับไม่มีการระบุสมมติฐาน หรือมีการระบุสมมติฐานแต่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรมีการระบุสมมติฐานที่ถูกต้อง ชัดเจน สมเหตุสมผล และใช้ภาษาที่เหมาะสม ตามหลักการวิจัย

3) การกำหนดขอบเขตของการวิจัยไม่เหมาะสม และไม่มีเหตุผลรองรับเพียงพอ โดยผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 80 ของงานวิจัยไม่ระบุขอบเขตของการวิจัย หรือระบุเพียงแค่ว่าแปร และประเด็นในการวิจัย แต่ไม่อธิบายกรอบแนวคิดตามทฤษฎี และไม่ระบุว่าผลการวิจัยที่ได้สามารถสรุปอ้างอิงได้ตามกรอบทฤษฎีหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรระบุขอบเขตของการวิจัยให้เหมาะสมด้วยการระบุประชากรที่จะศึกษาให้ชัดเจน ระบุตัวแปรที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยต้องกำหนดกรอบแนวคิดตามทฤษฎี กำหนดกรอบความคิดของการวิจัยว่าตัวแปรที่สนใจศึกษาคืออะไร มีทั้งหมดกี่ตัว และแต่ละตัวเป็นตัวแปรประเภทใด และสุดท้ายกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเท่าไร ในช่วงเวลาใด

4) จากการประเมินคุณภาพงานวิจัย พบว่า เกือบร้อยละ 90 ไม่เขียนข้อจำกัดของงานวิจัย หรือมีการเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยแต่เขียนข้อจำกัดไม่ถูกต้องตามหลักการวิจัย ซึ่งการเขียนข้อจำกัดที่ถูกต้องผู้วิจัยควรเขียนด้วยการระบุข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยให้ชัดเจน มีการอธิบายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและควรให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

5) การเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัย พบว่า งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่ค่อยระบุกรอบแนวคิดของการวิจัย หรือมีการระบุแต่ระบุผิด ซึ่งการระบุกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ถูกต้องผู้วิจัยควรแสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิด มีการสังเคราะห์กรอบแนวคิดที่ครอบคลุม และมีแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือประเด็นที่ศึกษาที่ถูกต้อง

6) การเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ไม่ระบุรายละเอียดวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หรือระบุไม่ชัดเจน ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร สามารถสรุปอ้างอิงไปยังประชากรเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง หรือสามารถนำผลการวิจัยไปสรุปใช้ในสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงควรออกแบบการสุ่มตัวอย่างที่ดี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับงานวิจัยที่ศึกษา

7) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า เกือบร้อยละ 70 ของงานวิจัย ไม่ระบุที่มาของเครื่องมือวิจัย หรือมีการระบุที่มา/วิธีการสร้างเครื่องมือ แต่ไม่บอกวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ไม่มีการทดลองนำไปใช้งาน (Try out) และไม่ระบุวิธีการปรับปรุงเครื่องมือ ดังนั้นเพื่อให้ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงควรระบุที่มาของเครื่องมือวิจัย หรือระบุวิธีการสร้างเครื่องมือ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งในด้านความตรง ความเที่ยง และความเป็นปรนัย

8) การอภิปรายผลการวิจัย จากการศึกษางานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการอภิปรายผลการวิจัย หรือมีการอภิปรายแต่ไม่ถูกต้องตามหลักการวิจัย เช่นการอภิปรายผลการวิจัยโดยใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัย ดังนั้นการอภิปรายผลการวิจัยที่ถูกต้อง ผู้วิจัยควรอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีต เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎี มีการอภิปรายการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการวิจัย

9) งานวิจัยส่วนใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการได้ค่อนข้างต่ำ โดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ใช้ประโยชน์ได้เฉพาะตัวผู้วิจัย หรือเป็นประโยชน์เฉพาะหน่วยงานเท่านั้น จึงควรสนับสนุนให้นักวิจัยมีการวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ มีการปรับปรุงทฤษฎีและแนวคิดเพื่อให้ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ

จากผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากหลาย ๆ สาเหตุ ดังที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงควรมีการพิจารณาอนุมัติโครงการวิจัย ที่ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพราะหากผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยไม่มีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญในสาขาที่ทำวิจัยก็อาจจะทำให้ผลการวิจัยนั้นไม่มีคุณภาพ หรือโครงการวิจัยนั้นไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นกระทรวง พม. จึงควรตรวจสอบหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยว่ามีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในเรื่องที่จะทำวิจัยหรือไม่ ก่อนที่จะทำการอนุมัติให้ทำวิจัย เพื่อความมั่นใจว่าโครงการวิจัยนั้นจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพ

นอกจากนี้ หลังจากการอนุมัติโครงการวิจัย กระทรวง พม. ควรมีการตรวจสอบการทำวิจัยของนักวิจัยในทุกขั้นตอน โดยการตั้งคณะกรรมการ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เพื่อมีหน้าที่ตรวจสอบการทำวิจัยในทุกขั้นตอน โดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งเพื่อตรวจสอบงานวิจัยนี้ อาจเป็นผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ภายในกระทรวง พม.เอง หรือเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เป็นบุคคลภายนอกซึ่งมาจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีผู้เชี่ยวชาญอยู่ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมตรวจสอบคุณภาพงานวิจัย นอกจากจะทำให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพแล้ว ยังถือเป็นความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ และเป็นการพัฒนานักวิจัยภายในกระทรวง พม.ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของกระทรวง พม. ที่กำหนดให้มีการบริหารการวิจัยโดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนานักวิจัย 2) ความร่วมมือกับภาคีทั้งภาครัฐ ประชาสังคม และภาคธุรกิจ 3) งบประมาณวิจัย 4) การติดตามประเมินผล และ 5) การเผยแพร่ผลงานวิจัยและการใช้ประโยชน์ และสอดคล้องกับแผนที่ยุทธศาสตร์ของกระทรวง พม. พ.ศ. 2552-2555 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม ในเรื่องของภาคีเครือข่ายที่มีศักยภาพ และการพัฒนางานวิจัย

1.3 การอภิปรายผลในส่วนของ การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ความลุ่มลึกของผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ห้อมิมาณได้แสดงให้เห็นได้จากผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ที่มีการเริ่มต้นนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มาจัดหมวดหมู่ เพื่อสร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุกับตัวแปรการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ และโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามวิธีของ Shadish (1996) จากนั้นผู้วิจัยนำเมทริกซ์สหสัมพันธ์มาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ลงรายละเอียดแยกเป็นอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรส่งผ่าน (mediator) ไปยังการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ได้ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่แสดงความเป็นเหตุและผลระหว่างตัวแปรเชื่อมกันเป็นสายโซ่ เช่น ตัวแปรปัจจัยป้อนด้านมนุษย์ มีผลต่อปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน และปัจจัย

กระบวนการด้านสังคม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว เป็นต้น ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) แสดงให้เห็นว่าหากมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรปัจจัยก่อน ปัจจัยกระบวนการ จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกระบวนการ ซึ่งส่งผลถึงปัจจัยผลลัพธ์การพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ได้ชัดเจนขึ้น

ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) นี้ที่พบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายหรือปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรผลลัพธ์ของมนุษย์ มีเพียงตัวแปรเดียว คือ ปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรผลลัพธ์ของมนุษย์ได้ ร้อยละ 4.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังนั้น ในการพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ การจะพัฒนาให้มีการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ความมั่นคงในมนุษย์ต้องมีการจัดการกับปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ เช่น การดำเนินชีวิต การรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น

ส่วนปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว พบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายหรือปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรผลลัพธ์ด้านครอบครัว ได้แก่ ปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน และปัจจัยกระบวนการด้านสังคม ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัวได้ ร้อยละ 33.7 โดยตัวแปรปัจจัยของชุมชนมีอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมา คือตัวแปรปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ปัจจัยก่อนด้านครอบครัวและตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้านสังคม มีอิทธิพลรวมใกล้เคียงกัน กล่าวโดยสรุปตัวแปรปัจจัยก่อนด้านชุมชนมีอิทธิพลที่เด่นชัดที่สุดต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว ดังนั้น การที่จะพัฒนาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อครอบครัวซึ่งจะช่วยให้มีความมั่นคงในมนุษย์ได้ ต้องคำนึงถึงการจัดการกับปัจจัยสาเหตุหลายปัจจัยอย่างเป็นระบบ เพราะผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ครอบครัวเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผลจากทั้งปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน และปัจจัยกระบวนการด้านสังคมร่วมกัน

สำหรับปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคม พบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคม ได้แก่ ปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ปัจจัยก่อนด้านครอบครัว ปัจจัยก่อนด้านชุมชน ปัจจัยก่อนด้านสังคม ปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน ปัจจัยกระบวนการด้านสังคม ปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์ และปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคมได้ถึงร้อยละ 61.5 โดยมีตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้านสังคมมีอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมา คือตัวแปรปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน เมื่อพิจารณาแยกกลุ่มตัวแปร พบว่าปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ปัจจัยก่อนด้านสังคม ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน ปัจจัยกระบวนการด้านสังคม มีอิทธิพลต่อตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สำหรับปัจจัยก่อนด้านครอบครัว ปัจจัยก่อนด้านชุมชน ปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์ และปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว มีอิทธิพลต่อตัวแปรปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น การจะพัฒนาสังคมเพื่อพัฒนาความมั่นคงในมนุษย์โดยเน้นผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคม จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายตัว ตั้งแต่ปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ปัจจัยก่อนด้านครอบครัว ปัจจัยก่อนด้านชุมชน ปัจจัยก่อนด้านสังคม ปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน ปัจจัยกระบวนการด้านสังคม ปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์ รวมถึงปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว เพราะปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อผลลัพธ์ในชุมชนและสังคม ทั้งนี้ ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด คือ ปัจจัยกระบวนการด้านสังคม เช่น การจัดระเบียบทางสังคม การคบเพื่อน เป็นต้น เนื่องจากผลวิเคราะห์พบว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อผลลัพธ์ทางชุมชนและสังคม

ประเด็นที่น่าสนใจจากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาในปัจจัยก่อนประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย คือ 1) ปัจจัยก่อนด้านมนุษย์ ได้แก่ ลักษณะทั่วไปส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจ การรับรู้

ต่อตนเอง และทัศนคติส่วนบุคคล 2) ปัจจัยบ่อนด้านครอบครัว ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของครอบครัว และ ภาวะสุขภาพครอบครัว 3) ปัจจัยบ่อนด้านชุมชน ได้แก่ ลักษณะกายภาพของชุมชน และลักษณะทางสังคม และ 4) ปัจจัยบ่อนด้านสังคม ได้แก่ สภาพการณ์การจ้างงาน นโยบายทางการเมืองและการปกครอง สภาพการณ์สิทธิและความเสมอภาค เงื่อนไข/บรรยากาศทางสังคม สภาพทางสังคม-วัฒนธรรม สภาพทางสังคม-สิ่งแวดล้อม และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน/สื่อ และปัจจัยผลลัพธ์ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ 1) ปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์ ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย การใช้ความรุนแรง พฤติกรรม ความรู้ และอื่น ๆ เช่น การสร้างงาน ประเภทของสถานบันเทิง ทัศนคติในการประกอบอาชีพ 2) ปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว ได้แก่ การยอมรับความต้องการของสมาชิกในครอบครัว ความเข้มแข็งของครอบครัว และ ความพึงพอใจ 3) ปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคม ได้แก่ การได้รับความร่วมมือจากชุมชน ผลกระทบด้านจิตใจและสังคมในกลุ่มผู้ประสพภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความมั่นคงของมนุษย์ ครอบครัว และชุมชนในสังคม และระดับความมั่นคงของมนุษย์ตามดัชนีสังคม

จากเหตุดังกล่าวส่งผลให้การวิจัยที่ได้มีค่าขนาดอิทธิพลมุ่งเน้นที่ปัจจัยผลลัพธ์ โดยพบว่าปัจจัยบ่อนที่สำคัญต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้านมนุษย์คือ ปัจจัยกระบวนการด้านมนุษย์ โดยมีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้อง เช่น การดูแลสุขภาพตนเอง การรับรู้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การรับสื่ออินเทอร์เน็ตทางบวก/ทางลบ ความฉลาดทางอารมณ์ การแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคม สะท้อนให้เห็นว่าการจะพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ควรให้ความสำคัญกับการศึกษากระบวนการของมนุษย์โดยมีรากฐานที่สำคัญ คือ พลวัตทางสังคมและสื่อ ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และพฤติกรรมสำหรับตัวแปรปัจจัยบ่อนด้านชุมชนมีอิทธิพลที่เด่นชัดที่สุดต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้านครอบครัว เกิดจากครอบครัวเป็นหน่วยย่อยของชุมชน โดยมีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้อง เช่น การยอมรับความต้องการของสมาชิกในครอบครัว ความเข้มแข็งของครอบครัว และความพึงพอใจ ดังนั้น การส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ในระดับครอบครัวจึงควรมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ร่วมกับการส่งเสริมในปัจจัยบ่อนด้านชุมชน โดยคำนึงถึง ลักษณะกายภาพของชุมชน โดยมีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้อง เช่น พื้นที่/ลักษณะภูมิศาสตร์/เขตที่พักอาศัย จำนวนผู้สูงอายุในชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน และลักษณะทางสังคมของชุมชน เช่น สัมพันธภาพ/ทุนทางสังคม/การพึ่งพาตนเอง/การปรับตัว ผู้นำท้องถิ่น ทัศนคติของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชน การเข้าถึงแหล่งยาเสพติด การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน เป็นต้น ส่วนตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยผลลัพธ์ด้านชุมชนและสังคมสูงสุด คือ ปัจจัยกระบวนการด้านสังคม โดยมีปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดระเบียบทางสังคม แรงสนับสนุนทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาทของเพื่อน และการคบหาเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมระบบการบริหารราชการ ตามหลักธรรมาภิบาล ที่จะเป็นแรงสนับสนุนให้มีการจัดระเบียบทางสังคมที่ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ที่ปรองดองสมานฉันท์

อย่างไรก็ตาม จากผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยบ่อน และปัจจัยผลลัพธ์ ในขณะที่ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยกระบวนการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อปัจจัยผลลัพธ์ค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการต่อปัจจัยผลลัพธ์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือข้อจำกัดของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เชิงปริมาณครั้งนี้ พบว่ามีหลายประการ เช่น การนิยามพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาไม่ชัดเจน จำนวนและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างในบางงานวิจัยยังไม่เหมาะสม การ

รายงานผลสถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการศึกษาในบางงานวิจัยไม่สมบูรณ์ ขาดการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นต้น จึงควรมีการจัดการพัฒนาคุณภาพการดำเนินการวิจัยต่อไป เพื่อเป็นรากฐานในการผลักดันนโยบายเชิงสังคมที่เน้นการพัฒนากระบวนการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในระดับสังคมลงไปในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

2. การอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของ การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน ร่วมกับการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้

การอภิปรายผลการวิจัยในส่วนของ การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน ร่วมกับการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ นำเสนอการอภิปรายผลแยกเสนอเป็น 7 ตอน ตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น คือ 1) กลุ่มการเคหะ 2) กลุ่มเด็กและเยาวชน 3) กลุ่มครอบครัว 4) กลุ่มชุมชนและสังคม 5) กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ 6) กลุ่มสตรี และ 7) กลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

กลุ่มการเคหะ

การวิจัยด้านการเคหะมีลักษณะกระจายหลายด้าน ได้แก่ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ระบบสารสนเทศ วิศวกรรมก่อสร้าง ที่อยู่อาศัยเชิงอนุรักษ์ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ วัสดุก่อสร้าง ระบบการเงินเพื่อที่อยู่อาศัย การก่อสร้างเพื่อลดภาวะโลกร้อน เพื่อป้องกันพิบัติภัยทางธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้งานวิจัยแต่ละด้านยังมีจำนวนน้อย จนไม่สามารถรวบรวมเพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในแต่ละด้านได้ชัดเจน ดังนั้นการเคหะแห่งชาติจึงควรเร่งทำวิจัยในแต่ละด้าน ด้วยการ ส่งเสริมให้บุคลากรภายในการเคหะแห่งชาติมีส่วนร่วมในการวางแผนวิจัย (research mapping) ขององค์กรในภาพรวมก่อน เพื่อให้ได้ทิศทางของงานวิจัยที่พึงมีทั้งหมด แล้วส่งเสริมการผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้านเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และศักยภาพในการทำวิจัยให้กับบุคลากรด้วย แทนการให้ทุนสนับสนุนกับมหาวิทยาลัยและบริษัทเอกชนซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอก เนื่องจากผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า งานวิจัยมีจำนวนมากแต่มีได้อยู่ในรูปแบบงานวิจัยที่ถูกต้องสมบูรณ์ การว่าจ้างหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ทำวิจัยอาจเป็นวิธีหนึ่งในการเพิ่มจำนวนงานวิจัยแต่บุคลากรในหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการทำวิจัยหรือเป็นผู้ริเริ่มในการทำวิจัย

ข้อจำกัดในการสังเคราะห์งานวิจัย งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์มีสาระมากพอในการนำมาสังเคราะห์และตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่มีงานวิจัยบางเล่มผู้วิจัยไม่ได้สรุปสาระของงานวิจัย ผู้สังเคราะห์ต้องมาสรุปสาระด้วยตนเอง ประกอบกับงานวิจัยมีความหลากหลายด้านขอบเขตที่ศึกษาและประเด็นหลักที่ศึกษา (metaphore) จำนวนมาก ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ได้ยาก ผู้วิจัยต้องจัดกลุ่มย่อยของงานวิจัยเพื่อสังเคราะห์ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ซึ่งได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาที่อยู่ในเมือง ชนบท และที่อยู่อาศัยเพื่อผู้มีรายได้น้อย งานที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นรายงานผลการดำเนินโครงการ ไม่ใช่งานวิจัย ทำให้หลายหัวข้อไม่มีรายละเอียด เช่น กรอบแนวคิดในการวิจัย นิยามศัพท์ สมมติฐาน ระเบียบวิธีวิจัย (เขียนในลักษณะของขอบเขตการดำเนินโครงการ) การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

กลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนครั้งนี้พบว่าสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่เกิดจากสาเหตุหลายด้านผสมผสานกัน ทั้งจากครอบครัว ตัวเด็กเอง สังคมรอบข้างตั้งแต่เพื่อน โรงเรียนไปจนถึงชุมชน ซึ่งในส่วนของสาเหตุจากครอบครัวและเพื่อนนั้นสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา (Aalsma, Liu, & Wiehe, 2009; Oberle et al., 2009) สำหรับข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการในทางสร้างสรรค์ รูปแบบและวิธีการพัฒนาในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รัฐ/ หน่วยงาน รวมถึงตัวเด็กและเยาวชน เป็นผลการวิจัยที่มีความ

สอดคล้องกัน บางงานวิจัยก็ให้สารสนเทศละเอียด บางงานก็ยังคงต้องการการนำไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนารูปแบบ และวิธีการในการดูแลเด็กและเยาวชนให้มีความมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับผลการวิจัยจากงานวิจัยตัวอย่างที่นำมาศึกษาส่วนใหญ่ตอบวัตถุประสงค์ค่อนข้างครบตามที่กำหนด ในงานวิจัยตัวอย่างนั้น ๆ เนื้อหาสาระในรายงานมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่สอดคล้องตามวิธีการวิจัยที่ใช้ แสดงว่า นักวิจัยที่ทำการวิจัยเรื่องนั้น ๆ มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบการวิจัย มีการเรียงลำดับขั้นตอน และวิธีการ ดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ การนำเสนอรายงานวิจัยใช้รูปแบบบรรยายให้เห็นถึงสภาพ และข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ มีการนำเสนอข้อมูลค่อนข้างเป็นระบบในหลายเล่ม ทำให้อ่านง่าย ในด้านผลการสังเคราะห์สรุปสาระที่ได้มีความ น่าเชื่อถือพอสมควร องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยมีประโยชน์เฉพาะในเชิงปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ แก้ปัญหาได้ ส่วนประโยชน์ทางวิชาการยังมีข้อจำกัด เนื่องจากการใช้แนวคิดทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังมีไม่ มากนัก ดังนั้นรายงานวิจัยส่วนใหญ่ให้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกัน ดูแลและแก้ไขปัญหาในเด็กและ เยาวชนพอสมควร

กลุ่มครอบครัว

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวครั้งนี้พบว่าสภาพปัญหาของครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิด จากสาเหตุหลายด้านผสมผสานกัน ทั้งจากสัมพันธภาพภายในครอบครัว สภาพครอบครัว ชุมชน รวมถึงสังคมนั้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา สำหรับข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการในทางสร้างสรรค์ รูปแบบและ วิธีการพัฒนาในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รัฐ/ หน่วยงาน เป็นผลการวิจัยที่มีความสอดคล้องกัน แม้รูปแบบ วิธีการวิจัยจะแตกต่างกัน ทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่ความจำเป็นในการนำไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับผลการวิจัยส่วนใหญ่ตอบค่อนข้างครบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในงานวิจัยตัวอย่าง นั้น ๆ เนื้อหาสาระในรายงานมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่สอดคล้องตามวิธีการวิจัยที่ใช้ แสดงว่านักวิจัยที่ทำการ วิจัยเรื่องนั้น ๆ มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบการวิจัย การนำเสนอรายงานวิจัยใช้รูปแบบบรรยายให้เห็นถึงสภาพ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยมีประโยชน์เฉพาะในเชิงปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

กลุ่มชุมชนและสังคม

ประเด็นที่น่าสนใจจากข้อค้นพบทางวิชาการแสดงให้เห็นว่าปัจจัยกระบวนการทั้งของรัฐ/ หน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม กระบวนการของชุมชน/สังคม และกระบวนการของบุคคล เป็นสิ่งที่มี ความสำคัญยิ่งต่อผลลัพธ์ของชุมชนและสังคมที่มีคุณภาพทั้งด้านความมั่นคงของชุมชน และด้านแนวทาง แนวคิด นโยบายที่เหมาะสมในชุมชน ข้อค้นพบนี้แสดงว่าการพัฒนาคุณภาพชุมชนและสังคม หรือความมั่นคงของมนุษย์ต้อง อาศัยการกำหนดกระบวนการของหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายในภาพรวมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับและทุก ฝ่ายได้ถือปฏิบัติ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชุมชนและสังคมในระยะยาว ส่วนการพัฒนาคุณภาพชุมชนและ สังคมจะเห็นผลได้ในระยะสั้นเมื่อปัจจัยด้านปัจจัยป้อนของชุมชนและสังคมมีความเหมาะสม ในที่นี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัย ป้อนของชุมชนและสังคมเป็นสาเหตุสำคัญที่เอื้อให้กระบวนการของทุกระดับบุคคล ระดับหน่วยงาน/องค์กร และ ระดับชุมชน/สังคม มีการขับเคลื่อนและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ดังนั้นใน การพัฒนาคุณภาพชุมชนและสังคม หรือความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย ในเบื้องต้นควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ คือ ปัจจัยกระบวนการของหน่วยงาน องค์กร และเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม ทั้งกระบวนการด้านการสร้างและเสริมหนุนงานปกติและงานเชิงรุก และกระบวนการ ด้านการดำเนินงานอย่างมีกลยุทธ์ และกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปัจจัยเชิงสาเหตุที่เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญ คือ

ปัจจัยด้านปัจจัยป้อนของชุมชนและสังคม เพื่อให้ผลลัพธ์ของชุมชนและสังคมมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นผลผลักดันให้ชุมชนและสังคมในวงกว้าง รวมทั้งประเทศชาติมีความเข้มแข็ง

กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อ สวัสดิการสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ ที่สำคัญ คือ 1) ปัจจัยด้านสภาพปัญหาบุคคล-ครอบครัว 2) ปัจจัยด้านความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน และ 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ นโยบายการเมือง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งที่นำเสนอข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าทั้งรัฐ/หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ควรหาทางป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ความเสี่ยงของปัญหาการค้ำมนุษย์ และการช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อการค้ำมนุษย์ ทั้ง 4 ด้าน โดยรัฐ และ/หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีการติดตามแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งและตรงจุด มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ภาคประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และเฝ้าระวังปัญหา รวมถึงให้ความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการแจ้งเบาะแสความเคลื่อนไหวของเครือข่ายการค้ำมนุษย์ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรเร่งสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กลุ่มเสี่ยงตามแนวชายแดนของประเทศ ในส่วนของชุมชนควรเร่งสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังปัญหาในชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการสร้างงานให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้และสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ป้องกันการอพยพย้ายแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่หรือเขตอุตสาหกรรม อันจะนำมาซึ่งการถูกหลอกลวงเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์ในที่สุด ในด้านครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเป็นต้นแบบที่ดี ให้ความรัก ความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอย่างใกล้ชิด และในส่วนของผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ (เหยื่อการค้ำมนุษย์) ควรสร้างจิตสำนึกที่ดี และตระหนักถึงค่านิยมที่ถูกต้องเสมอ และเหยื่อการค้ำมนุษย์ควรได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ จากสังคมและครอบครัวควบคู่กัน

กลุ่มสตรี

จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาภิมาน และการวิเคราะห์เมทริกซ์ ผลกระทบไขว้ สรุปได้ว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความมั่นคง เข้มแข็งในกลุ่มสตรีในระดับสูงคือปัจจัยด้านลักษณะโครงสร้างและการเลี้ยงดูของครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเด็นเรื่องเกี่ยวกับสตรีที่นำมาศึกษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ทั้งในเรื่องของการค้าหญิง ความเสมอภาคหญิงชาย การเข้าไปมีบทบาทในสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การปรับตัวของสตรี ซึ่งต้องอาศัยทั้งทัศนคติ ความเชื่อของบุคคลและครอบครัว ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุดของสังคมย่อมมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มสตรี หากครอบครัวมีความเชื่อในเรื่องของความเสมอภาคชายหญิง ไม่ถือเอาความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบผู้ชายเป็นใหญ่ ย่อมส่งผลต่อการเลี้ยงดูแก่บุคคลในครอบครัว ให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อในเรื่องของความเสมอภาคหญิงชาย มีการเปิดโอกาสให้สตรีได้มีความทัดเทียมบุรุษในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การทำงาน การแสดงบทบาทในครอบครัวและสังคม รวมทั้งการปรับตัวของเพศหญิงในสถานการณ์ของชีวิต ไม่มองเพศหญิงเป็นเพศที่ด้อยกว่าเพศชาย นำไปสู่การลดทอนความคิดว่าเพศหญิงเป็นสินค้าทางเพศที่ต้องตอบสนองความต้องการของเพศชาย และส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติในระดับชุมชน/สังคมได้ต่อไป

ผลที่ได้มีความสอดคล้อง สมเหตุสมผลตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้ รวมทั้งส่วนใหญ่มีการอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผลที่ได้กับทฤษฎีที่ใช้ไว้ค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดบางประการในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ บางรายงานวิจัยอาจไม่สรุปสาระได้ครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างครบถ้วน อาจส่งผลให้อุปลักษณะหรือสาระที่ดึงมาใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยถูกต้อง หมดจดเป็นบางส่วนเท่านั้น ประกอบกับจำนวนเรื่องรายงานวิจัยของกลุ่มสตรียังคงค่อนข้างน้อย คือ มีเพียง 6 เรื่องเท่านั้น อีกทั้งมีรายงาน

วิจัยที่เป็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยตรงเพียงแค่ 2 เรื่อง รายงานวิจัยที่เหลืออีก 4 เรื่องเป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีความต่างของประเด็นที่รายงานวิจัยนั้น ๆ ศึกษาอยู่บ้าง จึงอาจทำให้สรุปเชื่อมโยงเป็นภาพรวมได้ไม่ครอบคลุม และชัดเจน นอกจากนี้บางรายงานวิจัยที่ใช้แบบแผนการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยไม่ได้นำเสนอข้อมูลตัวเลขทางสถิติสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณในแง่ของการเปรียบเทียบและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถแสดงภาพความสัมพันธ์และน้ำหนักของความสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจน และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไปก็จะมีข้อจำกัดเช่นกัน

กลุ่มผู้สูงอายุ

ประเด็นที่น่าสนใจจากข้อค้นพบทางวิชาการแสดงให้เห็นว่าปัจจัยกระบวนการทั้งรัฐ และ/หรือหน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และ ผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อผลลัพธ์ที่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย ทั้งด้าน 4 ด้าน โดยปัจจัยเชิงสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่สำคัญ คือ 1) ปัจจัยด้านการเจ็บป่วยทั้งทางกาย และจิต 2) ปัจจัยด้านการขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ 3) ปัจจัยด้านสวัสดิการและบริการของรัฐและชุมชนไม่เพียงพอ และ 4) ปัจจัยด้านขาดการเตรียมพร้อมทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังที่นำเสนอข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าทั้งรัฐ/หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ควรหาทางป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย ทั้ง 4 ปัจจัย

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ต้องการในระดับรัฐ และ/หรือหน่วยงานควรมีการรณรงค์และส่งเสริมการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุทั้งทางด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ โดยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพในสถานบริการระดับต้น นโยบายเงินออม นโยบายการประกันสุขภาพยามชราภาพ นโยบายสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ การให้เบี้ยยังชีพ และเงินสวัสดิการคนพิการ และรณรงค์ให้เกิดความตระหนักในการดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน สร้างโอกาสการทำงานในชนบทเพื่อป้องกันการอพยพของแรงงานออกนอกพื้นที่และไม่ทิ้งผู้สูงอายุไว้เพียงลำพัง และสร้างแรงจูงใจในการดูแลผู้สูงอายุด้วยมาตรการภาษี โดยลดภาษีบุคคลสำหรับบุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุตามลักษณะของผู้สูงอายุ เช่น ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น แวนตา พินปลอม ไม้ค้ำยัน และอุปกรณ์ช่วยเหลือตามความจำเป็นของผู้สูงอายุ เป็นต้น

สำหรับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ต้องการในระดับชุมชนควรเน้นหลักการชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วยการสนับสนุนและกระตุ้นผู้นำชุมชน และประชาชนให้ร่วมกันคิดร่วมกันสร้างกิจกรรม ตามความต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยอาศัยภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น การเป็นแบบอย่างที่ดี เน้นการทำงานเชิงรุกในการพัฒนาองค์ความรู้และความร่วมมือกัน ดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ควรมีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ชุมชนร่วมกันสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสม่ำเสมอ เพิ่มการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และการเชื่อมโยงรัฐกับองค์กร การปกครองท้องถิ่น พัฒนาการบริการและการดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ในด้านครอบครัวควรอยู่ร่วมกันหลายวัยในครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกันทุกวัย และมีความรักและความอบอุ่นให้แก่กันในครอบครัว

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ต้องการในระดับครอบครัวนั้น บุตรหลานควรมีความกตัญญู ให้ความรักความอบอุ่น ให้การเลี้ยงดูเกื้อหนุนช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่โดยสมาชิกในครอบครัวควรมีความรู้และการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพเพื่อสามารถให้คำแนะนำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่

บ้าน และปฏิบัติต่อผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม อีกทั้งสนับสนุนและส่งเสริมผู้สูงอายุให้ยังคงมีบทบาทและเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในครอบครัวและชุมชน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ที่ต้องการในระดับบุคคลประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของตนเองทั้งเรื่องความรู้และการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุควรสนใจดูแล ปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตน เท่าที่จะทำได้ โดยคำนึงถึงความสะอาด และความปลอดภัยเป็นหลัก ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง ควรต้องเรียนรู้ และเข้าใจอาการโรคที่เป็นให้ดี รู้วิธีการใช้ยา วิธีแก้ไขอาการที่กำลังเกิดขึ้นได้ในเบื้องต้น มียาจำเป็น และใช้ประจำไว้กับตัว รวมทั้งการเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยการออมเงินหรือการสะสมเงินเข้ากองทุนตั้งแต่วัยทำงาน เพื่อเอื้อต่อการเป็นผู้สูงอายุที่สามารถพึ่งตนเองได้ และการเป็นผู้สูงอายุที่กระฉับกระเฉงเข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัวและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ข้อเสนอแนะจากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ และ 2) ข้อเสนอแนะจากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อเสนอแนะจากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ

1. จากผลการประเมินคุณภาพการวิจัย พบว่า งานวิจัยมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับน้อย โดยคะแนนการประเมินในด้านที่กำหนดขอบเขตที่เหมาะสมและการมีเหตุผลรองรับ การเขียนสมมติฐานให้ถูกต้อง และการเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยถูกต้องชัดเจนตามหลักวิจัย ดังนั้นกระทรวงฯควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย รวมถึงการกำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยเน้นในด้านการกำหนดขอบเขตงานวิจัยที่เหมาะสม การเขียนสมมติฐาน และการเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยที่ถูกต้องชัดเจนตามหลักวิจัย เพื่อยังประโยชน์การนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติที่ดี รวมถึงการขยายผลการวิจัยในอนาคต

2. จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีคุณภาพของเครื่องมือ ตัวแปรที่มีผู้วิจัยที่เป็นเพศหญิง ตัวแปรจำนวนหน้า ตัวแปรที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นสูง มีอิทธิพลต่อคุณภาพงานวิจัย ดังนั้น ควรมีการคำนึงถึง คุณภาพของเครื่องมือ การใช้สถิติขั้นสูงที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการพัฒนางานวิจัยของกระทรวง มีการดำเนินการวิจัยที่ละเอียดรอบคอบ โดยใช้จุดเด่นที่ตีของเพศหญิงมาใช้ประโยชน์ในการวิจัย และจัดให้มีเนื้อหาสาระของงานวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นหลักของงานวิจัยในจำนวนหน้าที่เหมาะสม

3. จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้ พบว่า ได้แก่ ตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด ตัวแปรตัวแปรที่มีวัตถุประสงค์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษาวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อการศึกษาหรือบรรยาย ตัวแปรตัวแปรที่มีประเภทของเครื่องมือที่เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ และตัวแปรจำนวนตัวแปรตาม ในการพิจารณางานสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษาวิจัย ควรคำนึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพงานวิจัย เป็นแนวทางในการเพิ่มคุณภาพงานวิจัยในอนาคตต่อไป ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดตัวแปรตามที่สนองตอบนโยบายของกระทรวงภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของ บุคคล ครอบครัว องค์กร หรือสถาบัน ระเบียบวิธีวิจัย คุณภาพของเครื่องมือวิจัย การรายงานผลการตรวจสอบของเครื่องมือวิจัย และการใช้สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

4. การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยส่วนใหญ่เขียนเหตุผลและความจำเป็นในการทำวิจัยไม่ชัดเจน และบางครั้งก็ไม่ค่อยสอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย เขียนวกไปวนมา ไม่ต่อเนื่อง คนอ่านเกิดความ

ลับสนในบางประเด็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรเขียนเหตุผลและความจำเป็นในการวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาวิจัย มีความกระชับและตรงประเด็น

5. การเขียนสมมติฐานขาดความถูกต้อง และไม่ชัดเจนตามหลักการวิจัย นอกจากนี้บางงานวิจัยที่จำเป็นต้องมีสมมติฐาน ผู้วิจัยกลับไม่มีการระบุสมมติฐาน หรือมีการระบุสมมติฐานแต่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรมีการระบุสมมติฐานที่ถูกต้อง ชัดเจน สมเหตุสมผล และใช้ภาษาที่เหมาะสม ตามหลักการวิจัย

6. การกำหนดขอบเขตของการวิจัยไม่เหมาะสม และไม่มีเหตุผลรองรับเพียงพอ โดยผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 80 ของงานวิจัยไม่ระบุขอบเขตของการวิจัย หรือระบุเพียงแค่ตัวแปร และประเด็นในการวิจัย แต่ไม่อธิบายกรอบแนวคิดตามทฤษฎี และไม่ระบุว่าผลการวิจัยที่ได้สามารถสรุปอ้างอิงได้ตามกรอบทฤษฎีหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรระบุขอบเขตของการวิจัยให้เหมาะสมด้วยการระบุประชากรที่จะศึกษาให้ชัดเจน ระบุตัวแปรที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยต้องกำหนดกรอบแนวคิดตามทฤษฎี กำหนดกรอบความคิดของการวิจัยว่าตัวแปรที่สนใจศึกษาคืออะไร มีทั้งหมดกี่ตัว และแต่ละตัวเป็นตัวแปรประเภทใด และสุดท้ายกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนว่าระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเป็นเท่าไร ในช่วงเวลาใด

7. การเขียนข้อจำกัดของงานวิจัย จากการศึกษางานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า เกือบร้อยละ 90 ไม่เขียนข้อจำกัดของงานวิจัย หรือมีการเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยแต่เขียนข้อจำกัดไม่ถูกต้องตามหลักการวิจัย ซึ่งการเขียนข้อจำกัดที่ถูกต้องผู้วิจัยควรเขียนด้วยการระบุขอบกรอบที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยให้ชัดเจน มีการอธิบายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและควรให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8. การเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัย พบว่า งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่ค่อยระบุกรอบแนวคิดของการวิจัย หรือมีการระบุแต่ระบุผิด ซึ่งการระบุกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ถูกต้องผู้วิจัยควรแสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิด มีการสังเคราะห์กรอบแนวคิดที่ครอบคลุม และมีแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือประเด็นที่ศึกษาที่ถูกต้อง

9. การเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ไม่ระบุรายละเอียดวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูล หรือระบุไม่ชัดเจน ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร สามารถสรุปอ้างอิงไปยังประชากรเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง หรือสามารถนำผลการวิจัยไปสรุปใช้ในสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงควรออกแบบการสุ่มตัวอย่างที่ดี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับงานวิจัยที่ศึกษา

10. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า เกือบร้อยละ 70 ของงานวิจัย ไม่ระบุที่มาของเครื่องมือวิจัย หรือมีการระบุที่มา/วิธีการสร้างเครื่องมือ แต่ไม่บอกวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ไม่มีการทดลองนำไปใช้งาน (Try out) และไม่ระบุวิธีการปรับปรุงเครื่องมือ ดังนั้นเพื่อให้ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงควรระบุที่มาของเครื่องมือวิจัย หรือระบุวิธีการสร้างเครื่องมือ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งในด้านความตรง ความเที่ยง และความเป็นปรนัย

11. การอภิปรายผลการวิจัย จากการศึกษางานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการอภิปรายผลการวิจัย หรือมีการอภิปรายแต่ไม่ถูกต้องตามหลักการวิจัย เช่นการอภิปรายผลการวิจัยโดยใช้ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัย ดังนั้นการอภิปรายผลการวิจัยที่ถูกต้อง ผู้วิจัยควรอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีต เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎี มีการอภิปรายการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการวิจัย

12. ควรมีการจัดการพัฒนาคุณภาพการดำเนินการวิจัย โดยกระทรวงฯ ควรสนับสนุนให้นักวิจัยมีการวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ มีการปรับปรุงทฤษฎีและแนวคิดเพื่อให้ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้น ให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีวิจัย ทั้งในเรื่องการออกแบบการวิจัย การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง คุณภาพเครื่องมือวิจัย เพื่อพัฒนาการวิจัยที่ส่งเสริมถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาสังคมอย่างมีส่วนร่วม

13. ควรส่งเสริมการวิจัยปัจจัยกระบวนการเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม เน้นการการจัดระเบียบทางสังคม แรงแสนับสนุนทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาทของเพื่อน และการคบหาเพื่อน เพราะจะส่งผลกระทบต่อก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงชุมชนและสังคม และให้ความสำคัญกับการศึกษากระบวนการของมนุษย์โดยมีรากฐานที่สำคัญ คือ พลวัตทางสังคมและสื่อ ที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์และพฤติกรรมของมนุษย์

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการวิจัยเชิงคุณภาพในภาพรวม และจากการสังเคราะห์งานวิจัยแยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็นเป็น 7 กลุ่ม ตามที่ได้สรุปและอภิปรายผลในข้างต้น โดยแต่ละกลุ่มได้แบ่งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งจะช่วยให้สามารถเห็นภาพการนำผลการสังเคราะห์ไปปรับประยุกต์ใช้กับกลุ่มแต่ละกลุ่มได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงคุณภาพในภาพรวม

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรส่งเสริมกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการอยู่ให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2) โครงการบางส่วนที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงฯ มีความหลากหลาย แต่ขาดความต่อเนื่องชัดเจน ดังนั้นทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีการกำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน และควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยที่ลึกและดั้งเดี่ยว

3) ลักษณะการดำเนินการแก้ปัญหาของกระทรวงฯ ในอนาคตควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลที่เกิดจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการทำงานร่วมกัน โดยมีการประสานงานอย่างชัดเจน และมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

4) การดำเนินการแก้ปัญหาของกระทรวงฯ ควรดำเนินการให้ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบลักษณะปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากพ่อแม่และครอบครัว ส่งต่อถึงครูอาจารย์ในสถานศึกษา รวมทั้งนายจ้างในสถานประกอบการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม โดยกระทรวงควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานงานเชื่อมโยงการดำเนินงานของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าว

5) ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้พบว่า นักวิจัยและพัฒนาในระดับท้องถิ่น/ชุมชนมีความประสงค์ที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่สภาพการณ์ในปัจจุบันพบว่ายังขาดหน่วยงานที่จะมาทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้นกระทรวงฯ ควรจัดหาหรือเข้ามาดำเนินการเพื่อให้นักวิจัยและพัฒนาในระดับท้องถิ่น/ชุมชนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6) กระทรวงฯ ควรมีการเชื่อมประสานให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับปฏิบัติกับหน่วยงานทางด้านวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้และทฤษฎีที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการพัฒนา โดย

ใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้ควรมีการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติพร้อมไปกับการดำเนินงานด้วย เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ ควบคู่ไปกับการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไปจากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยจะนำเสนอแยกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็นเป็น 7 กลุ่ม ตามที่ได้สรุปและอภิปรายผลในข้างต้น โดยในแต่ละกลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการวิจัย ครั้งต่อไป ซึ่งจะช่วยให้สามารถเห็นภาพการนำผลการสังเคราะห์ไปปรับประยุกต์ใช้กับกลุ่มแต่ละกลุ่มได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รายละเอียดข้อเสนอแนะต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มการเคหะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาเร่งด่วนของการเคหะคือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการมีที่อยู่อาศัยยังไม่เพียงพอ ทำให้ขาด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการผ่อนชำระ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องการยึดคืน ทำให้ต้องไปกู้เงินนอกระบบ และ ส่งผลในระยะยาวทำให้ไม่สามารถผ่อนส่งที่อยู่อาศัยได้ การเคหะแห่งชาติจึงควรสร้างระบบการให้ความรู้กับ ประชาชนได้อย่างทั่วถึง เช่น การให้ความรู้กับประชาชนทั่วไปผ่านทางอินเทอร์เน็ต และการให้ความรู้กับประชาชน เฉพาะกลุ่มที่มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัย เช่น กลุ่มผู้มีรายได้น้อยในโครงการบ้านเอื้ออาทร กลุ่มลูกค้ำธนาคาร อาคารสงเคราะห์ เป็นต้น และมาตรการสำคัญที่การเคหะแห่งชาติควรเร่งขับเคลื่อน คือ 1) การผลักดันให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเรื่องที่อยู่อาศัยของประชาชน เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็น ภาครัฐหรือหน่วยที่มีศักยภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยกับการเคหะครอบคลุมทุกพื้นที่ 2) ผลักดัน นโยบายด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน 3) เข้าแก้ไข ปัญหาในพื้นที่วิกฤตอย่างจริงจัง เช่น ชุมชนแออัด ปัญหาการรื้อล้างพื้นที่สาธารณะ โรงงานอุตสาหกรรมก่อมลพิษ 4) พัฒนาองค์ความรู้ด้านที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นปัญหาที่คาดว่าจะทวีความรุนแรง ขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสังคมและสร้างความเป็นอยู่ที่ดี จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย คือ ปัญหาการยึดคืนที่อยู่อาศัย เนื่องจากไม่สามารถผ่อนชำระได้ ตามงวดที่กำหนด ปัญหาการถูกเวนคืนพื้นที่ และปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น แผ่นดินไหว อุทกภัย การแก้ปัญหาคะทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยการเคหะแห่งชาติ ควร ดำเนินการดังนี้ 1) ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างพอเพียงในเรื่องการมีที่อยู่อาศัย เช่น ระบบการผ่อนชำระ แพลตฟอร์ม เงินกู้ 2) ผลักดันนโยบายในการถือครองที่ดินของประชาชนรวมถึงการจัดสรรที่ดินทำกินอย่างยั่งยืน 3) พัฒนาระบบการเงินเพื่อที่อยู่อาศัยให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย 4) รวบรวมองค์ความรู้ด้านการก่อสร้างที่ป้องกันภัยธรรมชาติ และลดภาวะโลกร้อน และ ผลักดันสู่การปฏิบัติ 5) ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อปลูกฝังพฤติกรรมผู้อยู่อาศัยที่จะเพิ่มความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย 5 ประการ คือ 1) การดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) การสร้างหรือปรับปรุงที่อยู่ อาศัยที่คำนึงถึงความจำเป็น งบประมาณ และความสามารถในการชำระเงิน 3) การตรวจสอบและติดตามสภาพที่อยู่อาศัยอย่างสม่ำเสมอ 4) การศึกษาระบบการเงิน แพลตฟอร์มที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อที่อยู่อาศัยอย่างรอบคอบ 5) การให้ความร่วมมือกับชุมชนในการสอดส่องดูแลความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม จากการสังเคราะห์ งานวิจัยพบปัญหาคือ ผู้อยู่อาศัยในชนบทมีแต่ผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายได้น้อย/รายได้ไม่แน่นอน เนื่องจากแรงงานหนุ่มสาว เดินทางเข้าสู่เมือง ส่งผลให้ที่อยู่อาศัยทรุดโทรม ขาดการปรับปรุงซ่อมแซม ขาดห้องน้ำที่ถูกรักษา สุขาภิบาล รวมถึงการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค การแก้ไขปัญหาให้ประสบความสำเร็จการเคหะแห่งชาติควรดำเนินการดังนี้ 1) การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน โดยใช้มาตรการดำเนินงานมีส่วนร่วม 3 ฝ่าย ได้แก่ การเคหะแห่งชาติ ชุมชน และผู้อยู่อาศัยเอง เช่น การใช้วัสดุพื้นถิ่นเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย การใช้แรงงานในท้องถิ่น การแบ่งส่วนความรับผิดชอบเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย เป็นต้น 2) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ขาดแคลนอย่างแท้จริง 3) การผลักดันการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน เช่น การสร้างงานในพื้นที่ การสร้างกลุ่มอาชีพ การพัฒนาชุมชนวิสาหกิจ การยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต สำหรับที่อยู่อาศัยในเขตเมือง พบปัญหาชุมชนแออัด ยาเสพติด ดังนั้นการเคหะแห่งชาติควรกำหนดนโยบายเพื่อดูแลพื้นที่วิกฤติอย่างชุมชนแออัด ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยยังไม่พบการเข้าไปดูแลเรื่องชุมชนแออัดอย่างชัดเจน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบปัญหาการพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบต่างคนต่างทำ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม การแก้ปัญหาดังกล่าว การเคหะแห่งชาติควรดำเนินการ ดังนี้ 1) การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนนำในการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยควบคู่การพัฒนาสังคม ให้ความร่วมมือทั้งด้านบุคลากร เงิน และข้อมูลต่อการเคหะแห่งชาติ 2) การสร้างความร่วมมือระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายการบริหารของการเคหะแห่งชาติ 3) การประสานกับหน่วยงานของรัฐด้วยกันในภาระหน้าที่อันคาบเกี่ยวระหว่างหน่วยงาน เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างด้านการบริหารงาน 4) การผลักดันชุมชนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันด้านที่อยู่อาศัย รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมของคนในชุมชน 5) การกำหนดมาตรการให้ชุมชนสำรวจสภาพและสุขภาพระดับที่อยู่อาศัยเป็นระยะ ๆ และ 5) จัดระบบสารสนเทศเพื่อรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือตามลำดับเร่งด่วนของปัญหาต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสังเคราะห์งานวิจัย ที่อยู่อาศัยในเขตเมืองพบปัญหาโรงงานอุตสาหกรรมก่อมลพิษในเขตชุมชนที่อยู่อาศัย การปลูกสร้างรुकกล้าพื้นที่สาธารณะ จากปัญหาดังกล่าวการเคหะแห่งชาติต้องเร่งผลักดันการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ในสภาพลักษณะของการเคหะด้านการบริหารงาน พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการที่ดำเนินการอย่างทั่วถึง ขาดการใช้ประโยชน์จากรายงานต่าง ๆ การเป็นเครื่องมือทางการเมือง การบริหารงานเชิงซ้ำเนื่องจากเป็นระบบราชการ มีภาพลักษณ์ที่ไม่มีความเป็นธรรมาภิบาลไป บริการกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้ระดับล่าง การเคหะจึงควรปรับปรุงการบริหารงานภายในเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรเร่งส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กรให้เป็นที่น่าเชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน โดยต้องบริหารจัดการองค์กรด้วยระบบบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพบริการ และการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของกลุ่มการเคหะ จำนวน 28 เล่ม พบว่า งานวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยการเคหะแห่งชาติมีการทำงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของกระทรวงในหลายยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การวิจัยเพื่อบริหารจัดการและกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ที่ 5 คือ การวิจัยสร้างฐานข้อมูล ยุทธศาสตร์ที่ 7 การวิจัยเพื่อ

พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 8 การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 9 การวิจัยติดตามและประเมินผล โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ของการเคหะจะเน้นหนักไปที่ยุทธศาสตร์ที่ 6 คือ การวิจัยสวัสดิการสังคมและโอกาสในการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และวิสัยทัศน์ของการเคหะแห่งชาติ คือ การเคหะแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและพัฒนาเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเคหะควรเพิ่มเติมใน 2 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ศึกษาปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติด้านแผนพัฒนาที่อยู่อาศัย การพัฒนาเมืองของประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมมาตรฐานการก่อสร้างและแนวทางแก้ไข

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การวิจัยทุนทางสังคม ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาด้านวัสดุพื้นถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสร้างที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ รวมถึงการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย

2.2 กลุ่มเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาที่ต้องการแก้ไขเร่งด่วน มี 2 ประการ คือ 1) การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมในเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่อง ยาเสพติด ซึ่งพบในผลการสังเคราะห์งานวิจัย จากเด็กและเยาวชนที่ให้ข้อมูลและจากการรับรู้ของผู้เกี่ยวข้อง 2) การสร้างความเข้มแข็งในครอบครัวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

จากสภาพปัญหาเด็กและเยาวชน สาเหตุจากด้านครอบครัว ด้านโรงเรียน ด้านสังคม/องค์กร ด้านเด็กและเยาวชนซึ่งรวมถึงกระบวนการที่เกิดในตัวเด็ก รวมถึงข้อค้นพบทางวิชาการข้างต้น ประกอบกับการพิจารณาแผนที่ยุทธศาสตร์ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2552 - 2555 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในประเด็นต่าง ๆ สำหรับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน อย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์หลักเพื่อให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเข้าถึงความคุ้มครองและสวัสดิการสังคม 3 แนวทาง ดังนี้ 1) การจัดบริการสาธารณะด้านการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของภาครัฐในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละจังหวัดให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาบทบาทดำเนินงานเชิงรุกมากกว่าเดิมที่เป็นเพียงการให้การสนับสนุนตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้เป็นส่วนใหญ่ 2) สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมสำหรับครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชนเป็นสมาชิกครอบครัว เพื่อให้มีความเข้มแข็งและสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนได้ดีขึ้น 3) การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถที่เหมาะสมตามแต่ละบุคคล โดยเน้นบทบาทของสถาบันทางสังคม ชุมชน และเป็นเครือข่ายในการดูแลและพัฒนาเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชน อยู่ในสถานการณ์ความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พฤติกรรมไม่เหมาะสมจากสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อปัญหาเด็กและเยาวชน ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ด้านโรงเรียน ด้านสังคม/องค์กร ด้านเด็ก

และเยาวชนซึ่งรวมถึงกระบวนการที่เกิดในตัวเด็กซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมา ดังนั้น การแก้ปัญหากระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้ทั้งรัฐ/หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ร่วมกันหาทาง
ป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ความเสี่ยงของเด็กและเยาวชน โดยรัฐ และ/หรือหน่วยงานควรมีการณรงค์และ
ส่งเสริมความมั่นคงในเด็กและเยาวชนโดย การควบคุมระเบียบปฏิบัติที่มีผลต่อการเพิ่มความเสี่ยงในเด็ก เช่น การ
ดูแลความปลอดภัยจากการเข้าถึงยาเสพติดจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะที่ใกล้ตัวเด็ก การจัดระเบียบและควบคุม
ร้านเกม เป็นต้น 1) การเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและมีความรู้เพียงพอที่จะดูแล ป้องกัน
และรู้แหล่งช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาในเด็กและเยาวชนในกรณีที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแล้ว 2) การเพิ่มการบูร
ณาการระหว่างหน่วยงาน และการเชื่อมโยงรัฐกับองค์กรปกครองท้องถิ่น พัฒนาการบริการและการดูแลเด็กและ
เยาวชนที่มีคุณภาพ 3) เด็กและเยาวชน ควรได้รับการสนับสนุนโอกาสทางสังคมที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
มีพื้นที่/ กิจกรรมในชุมชนและโรงเรียนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกในทางที่เหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรมและมีการ
ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 4) ขจัดกากระทบตราบาปในเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำผิด โดยจัดให้การคุ้มครองและ
ส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีโอกาสพัฒนา
ศักยภาพส่วนดีที่พวกเขามีอยู่เพื่อป้องกันการกลับกระทำผิดซ้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ภาคีเครือข่าย/องค์กร
ชุมชนด้านเด็กและเยาวชน พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ปัญหาประการแรก คือ สมาชิกในชุมชนขาด
จิตสำนึกของความเป็นชุมชน และปัญหาประการที่สอง คือ ศักยภาพและความสามารถของผู้นำองค์กรชุมชน ในการ
ดำเนินบทบาทป้องกันความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนบางแห่งยังต้องการการพัฒนาให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม
และเข้มแข็ง สาเหตุของปัญหาการดำเนินการของรัฐ เป็นผลเนื่องมาจากโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร
ของรัฐในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนยังมีข้อจำกัด ด้านงบประมาณ ด้านการมีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ดังนั้น
การแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้มี 1) การพัฒนาศักยภาพและความมี
ส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน 2) การบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อเป็นการ
แลกเปลี่ยนทรัพยากรและร่วมสานงานให้สอดคล้อง และเสริมพลังกัน 3) การจัดให้มีการติดตามและให้การสนับสนุน
สภาเด็กและเยาวชนประจำจังหวัด ให้สามารถพัฒนาศักยภาพจนเป็นกลไกขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนได้
อย่างเข้มแข็ง รมัดระวังจุดอ่อนซึ่งพบจากการศึกษาในเรื่องของการขึ้นาคำคิดจากข้าราชการในกระทรวงฯที่เป็น
ที่เสี่ยงกับการให้อิสระในทางสร้างสรรค์กับสภาเด็กฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสังเคราะห์งานวิจัย
พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ พบปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ ปัญหาประการแรก คือ โอกาสการพัฒนา
ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กยังมีข้อจำกัด และปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงานพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ปัญหาด้านงบประมาณเพื่อ
ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังนั้น การแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรให้มี 1) การเสริมสร้างความตระหนักและศักยภาพบริการสาธารณะด้านการ
พัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของภาครัฐในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละจังหวัด 2) การประเมินติดตามผล
และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนประจำจังหวัด ส่งเสริมระบบการบริหารในสภาเด็กและ
เยาวชนโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในเด็กและเยาวชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 15 เล่ม พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบรรยาย/ศึกษา แต่มีงานวิจัยจำนวนน้อยที่มุ่งศึกษาในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนั้นการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามยุทธศาสตร์การวิจัยกระทรวง 10 ยุทธศาสตร์ ควรครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในสถานการณ์เสี่ยง มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ปัญหาสุขภาพเสพติด ปัญหาติดเกม ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีปัญหาการเรียน และปัญหาเลียนแบบค่านิยมไม่เหมาะสมจากสื่อ ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่งานวิจัยของกระทรวงฯเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจสภาพและสาเหตุของปัญหา แต่มีงานวิจัยจำนวนน้อยที่มุ่งศึกษาในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน รวมถึงการป้องกัน พิทักษ์ และส่งเสริมสิทธิเด็กและเยาวชน ดังนั้นกระทรวงฯควรที่จะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางการป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนไทย การศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในสถานการณ์ความเสี่ยง รวมถึงควรมีการจัดทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การป้องกันปัญหาในเด็กและเยาวชนโดยใช้ครอบครัวเป็นฐานในการป้องกันเพื่อหารูปแบบที่เป็นรูปธรรมในการเพิ่มศักยภาพของครอบครัวในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมในเด็กและเยาวชน โดยให้ครอบครัวการป้องกันในมิติต่างๆ

2. ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนไทยเป็นกลุ่มที่ต้องการการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวข้องกับทุนทางสังคมของเด็กและเยาวชน พบว่างานวิจัยของกระทรวงฯมีน้อยและไม่ได้ปรากฏเป็นรูปแบบของการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมทุนทางสังคมของเด็กและเยาวชนในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ ดังนั้น กระทรวงฯควรศึกษาวิจัยในลักษณะสนับสนุนทุนทางสังคม ได้แก่ การวิจัยพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมให้เป็นกลไกขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนโดยอาจจะผ่านสภาเด็กและเยาวชนหรือกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนมีความต้องการการพัฒนาในหลายด้าน เพื่อที่จะเติบโตขึ้นมาอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระทรวง พม. พบว่า มีเพียงการสำรวจลักษณะ สภาพ ปัญหา และการติดตามผลโครงการ แต่ไม่มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น กระทรวงฯควรที่จะทำการศึกษาวิจัยในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และติดตามประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนไทย

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยการบริหารจัดการและการกำหนดนโยบาย จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า มีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการและกำหนดนโยบายอยู่บ้างส่วนใหญ่อยู่ออยู่ในระดับท้องถิ่น แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการเพิ่มความเข้มแข็งของกลไกด้านเด็กและเยาวชน ดังนั้น กระทรวงฯควรที่จะทำการศึกษาวิจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลไกในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบการเฝ้าระวังปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น สร้างแนวร่วมประสานความร่วมมือ และระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว อาสาสมัคร องค์กรชุมชนและประชาชน 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ในการวางแผน การประเมินผล และการพัฒนาความมั่นคงในเด็กและเยาวชน 3) การแสวงหาและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) การสร้างระบบติดตามงานและระบบประเมินผลระยะสั้นและระยะยาว

5. ยุทธศาสตร์การวิจัยสร้างฐานข้อมูล จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนยังมีน้อย มักเป็นฐานข้อมูลเฉพาะบางส่วน คุณภาพของฐานข้อมูลที่มีการพัฒนาขึ้นบ้างยังมีข้อจำกัดที่จะนำไปใช้เป็นฐานในการคิดตัดสินใจ หรือดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและ สะดวกในการเข้าถึง ดังนั้น กระทรวงฯจึงควรมีการศึกษาวิจัย ที่ช่วยส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนในระดับชุมชนและสถาบัน ควรเพิ่มการประสานข้อมูลจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมาสังเคราะห์ข้อมูล พัฒนาเป็นฐานข้อมูลระดับชาติสำหรับใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา หรือตัดสินใจเชิงนโยบายได้

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยสวัสดิการและการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยของกระทรวงฯมีการสำรวจศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่จำนวนยังน้อย การประมวลผลการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของเด็กและเยาวชนจึงยังไม่ชัดเจนนัก ดังนั้น กระทรวงฯควรที่จะทำการศึกษาวิจัยกลไกการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของเด็กและเยาวชน การวิจัยออกแบบระบบการเข้าถึงสวัสดิการและความช่วยเหลือจากทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมีการประเมินผลติดตามการดำเนินโครงการส่งเสริมสวัสดิการและการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม และความต้องการการได้รับสวัสดิการของเด็กและเยาวชน เช่น การสร้างเครือข่ายการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหา เครือข่ายครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชนที่ต้องการความช่วยเหลือ การพัฒนาระบบการติดตามผลของการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

7. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า มีบางงานวิจัยที่มีการผลิตสื่อ ตำรา อย่างไรก็ตาม ปริมาณยังน้อย และในเชิงเนื้อหายังไม่ครอบคลุมสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชนในอีกหลายด้าน รวมถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัว ยังเป็นสารสนเทศที่ต้องการอีกมาก ดังนั้น กระทรวงฯจึงควรมีการวิจัยศึกษาสภาพความต้องการข้อมูลและสารสนเทศในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวางแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

8. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวงฯจึงควรเริ่มการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบในการดูแลกรณีที่เด็กและเยาวชนประสบภัยพิบัติ และการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบป้องกันกรณีเกิดภัยพิบัติกับเด็กและเยาวชน

9. ยุทธศาสตร์การวิจัยติดตามและประเมินผล จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยของกระทรวงฯมีการติดตาม และประเมินผลโครงการ แต่ยังมีขาดระบบและการมีส่วนร่วมการติดตามอย่างเป็นระบบทุกภาคส่วน ขาดการนำผลการติดตามมาบูรณาการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงาน ดังนั้น กระทรวงฯควรสนับสนุนงานวิจัย ที่ช่วยพัฒนากลยุทธ์การติดตามและประเมินผลร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

10. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวงฯควรมีการวิจัยศึกษาผลของโครงการระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาประโยชน์ที่โครงการเหล่านั้นมีส่วนพัฒนาความมั่นคงในเด็กและเยาวชน นำไปสู่การพัฒนางานวิจัยต่อยอดเพื่อหารูปแบบที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยใช้ สังคม ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ

2.3 กลุ่มครอบครัว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ปัญหาครอบครัวไม่เข้มแข็งและพฤติกรรมความรุนแรงภายในครอบครัว จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ครอบครัวขาดสัมพันธภาพภายในระหว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเครือข่าย และความอ่อนแอของครอบครัว ซึ่งครอบครัวยังไม่สามารถสามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว

เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 1 การพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม และประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 4 ส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นในการแก้ไขปัญหา ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 1 เนื่องจาก ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรผลักดันให้เรื่องของครอบครัวเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อจะได้ผลักดันให้มีการขับเคลื่อนและได้รับความสนใจในวงกว้าง แก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว และความอ่อนแอของครอบครัวโดยการนำระบบรองรับความอ่อนแอมาใช้โดยการบริการสวัสดิการที่ครอบครัวสามารถเข้าถึงและได้รับทั้งในรูปแบบทางสังคม โดยความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนในส่วนนี้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การภาคประชาชน และองค์การสาธารณประโยชน์ รวมทั้งการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและบัญญัติกฎหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 2 สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับครอบครัว เนื่องจากเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงทำให้ครอบครัวไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพและสวัสดิการในการรักษาพยาบาลกับครอบครัวที่มีความขาดแคลน ไม่สมบูรณ์ การให้คำปรึกษาแนะนำและบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม ในการรวมพลังของสมาชิกในชุมชน อันเป็นการเพิ่มศักยภาพภายในระบบของชุมชน เพื่อร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความรุนแรงในครอบครัว โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีความจำเป็นในการสนับสนุนและให้ความรู้โดยการกำหนดนโยบายการดำเนินงานอย่างชัดเจน ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล เป็นความจำเป็นที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ต้องปรับลดช่องว่างความไม่เป็นธรรมในการให้ความช่วยเหลือครอบครัว สร้างโอกาสให้ครอบครัว สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการ สังคม และได้รับการคุ้มครอง ปกป้องและพัฒนาให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ครอบครัวจำนวนมากประสบกับปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงภายในครอบครัว และครอบครัวไม่สมบูรณ์ ดังนั้นการแก้ปัญหาคือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพัฒนาให้ครอบครัวเกิดความเข้มแข็งอย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทุกมิติ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์หลัก 3 แนวทาง ดังนี้ 1) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์หรือครอบครัวที่ประสบภัยธรรมชาติ 2) การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการสร้างหลักประกันด้านรายได้ให้แก่แต่ละครอบครัวที่มีรายได้น้อยและไม่เพียงพอแก่การยังชีพ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ อันเป็นการจัดปัญหาความอ่อนแอภายในครอบครัว 3) การบริหารจัดการเพื่อความรุนแรงภายในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม จากการสังเคราะห์ งานวิจัยพบว่าครอบครัวไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทางด้านเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการแก้ปัญหากระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้ทั้งรัฐ/หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ร่วมกันให้มีการ ผนึกและส่งเสริมความพร้อมในการพึ่งพาตนเองของครอบครัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการปรับตัว ส่งเสริมให้ สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกคนอื่นและสังคมได้ ในส่วนของชุมชน ควรมีการจัดตั้งระบบเครือข่ายภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแล และการเชื่อมโยงกับองค์การการ ปกครองท้องถิ่น ร่วมมือกันพัฒนาและดูแลให้ครอบครัวในชุมชนมีคุณภาพที่ดี ในด้านครอบครัวควรอยู่ร่วมกันหลาย วัยในครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกันทุกวัย และมีความรักและความอบอุ่นให้แก่กันในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการ ของรัฐ เป็นผลเนื่องมาจากงบประมาณกลางที่ใช้ในการดำเนินการจากภาครัฐไม่เพียงพอ ดังนั้นการแก้ปัญหา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดการวิจัยในเรื่อง 1) การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันของ สมาชิกในครอบครัว 2) การจัดการศึกษาและทำการอบรมเกี่ยวกับความรู้ในการเลี้ยงดูบุตร และเสริมสร้างความ พร้อมให้กับครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดูแล อบรมสั่งสอนบุตรและสมาชิกใน ครอบครัวอย่างเหมาะสม สามารถอบรมสั่งสอนคุณธรรมและพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงประสงค์ 3) การ พัฒนาการสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดูแลเอื้ออาทรต่อกัน และสมาชิกในครอบครัว มีเวลาให้กัน 4) การส่งเสริมให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งของครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า ระบบการให้ความช่วยเหลือครอบครัวไม่ทั่วถึง ดังนั้นการแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ควรต้องปรับลดช่องว่างความไม่เป็นธรรมในการให้ความช่วยเหลือครอบครัว สร้างโอกาสให้ครอบครัว สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการ สังคม และได้รับการคุ้มครอง ปกป้องและพัฒนาให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของกลุ่มครอบครัว จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็น งานวิจัยเชิงบรรยาย/ศึกษา ดังนั้นการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ตามยุทธศาสตร์การวิจัยกระทรวง 10 ยุทธศาสตร์ ควรครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ใน สถานการณ์เสี่ยงที่มีพฤติกรรมความรุนแรงภายในครอบครัว ทั้งความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจสภาพปัญหาผู้สูงอายุ แต่มีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่มุ่งศึกษาในเชิงปฏิบัติการเพื่อ พัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งในครอบครัวและครอบครัวมีความมั่นคง ดังนั้น กระทรวง พ.ม. ควรที่จะทำการศึกษาวิจัย และพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว เพื่อทำให้เกิดการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการศึกษาวิจัยตัวแบบของการดำเนินการที่ปฏิบัติได้ดี (Good practices) สำหรับเป็น ต้นแบบสำหรับการพัฒนาต่อไป

2. ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ครอบครัวยังไม่สามารถพึ่งพาตนเอง และพึ่งพากันเองได้อย่างยั่งยืน การปรับตัวในภาวะที่ยากลำบาก รวมทั้งด้านทุนทางสังคม ดังนั้น กระทรวง พ.ม. ควร ที่จะทำการศึกษาวิจัยการสำรวจทุนทางสังคม และการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบรองรับความอ่อนแออย่างเหมาะสมกับ สภาพครอบครัวไทย

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวง พ.ม. ควรที่จะทำการศึกษาวิจัยการศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SEM เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุแต่ละด้านที่มีต่อความเข้มแข็งของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสภาพครอบครัว ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสังคม/รัฐ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SEM จะแสดงให้เห็นถึงขนาดอิทธิพลทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่มีต่อความเข้มแข็งของครอบครัวอย่างชัดเจน นอกจากนี้ทำการออกแบบการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ผสมผสานกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของครอบครัวในเชิงปริมาณเพื่อช่วยให้เห็นข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในเชิงการเปรียบเทียบว่าในภาพรวมแล้วปัจจัยใดที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดผสมผสานกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้ง ในรายละเอียด เกิดข้อค้นพบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดลำดับความเร่งด่วนในการสร้างนโยบายในการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพดังกล่าวขึ้นอีกด้วย

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยการบริหารจัดการและการกำหนดนโยบาย จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าครอบครัวประสบกับปัญหาเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้น กระทรวงฯควรที่จะทำการศึกษาวิจัยการสร้างเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว และทำการพัฒนาระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ในการวางแผน การประเมินผล และการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับครอบครัว รวมทั้งการสร้างระบบติดตามงานและระบบประเมินผล โดยให้ประเมินนโยบายและแผนฉบับนี้เมื่อครบสองปีครั้ง และปลายปีที่ห้า

5. ยุทธศาสตร์การวิจัยสร้างฐานข้อมูล ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวงฯควรมีการศึกษาวิจัยในการส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลระดับครอบครัว ชุมชนและรัฐ

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยสวัสดิการและการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวง พ.ม. ควรจะทำการศึกษาวิจัยกลไกการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม การวิจัยออกแบบระบบการเข้าถึงความช่วยเหลือและการให้การสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมีการประเมินผลติดตามการดำเนินโครงการ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการความช่วยเหลือของครอบครัว การสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวที่ประสบภัยธรรมชาติโดยการจัดหาอาชีพและสถานที่พักฉุกเฉินชั่วคราว และทำการพัฒนาระบบการติดตามผลของการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

7. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวง พ.ม. จึงควรเริ่มการวิจัย จากการศึกษาสภาพความต้องการข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ ในหน่วยงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวางแผนการวิจัยก่อนการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

8. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวง พ.ม. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาภัยพิบัติ ผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว พร้อมการวิจัยและพัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือเมื่อครอบครัวประสบภัยพิบัติ

9. ยุทธศาสตร์การวิจัยติดตามและประเมินผล ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวง พ.ม. ควรให้การสนับสนุนงานวิจัยที่ทำการพัฒนาการติดตามและประเมินผลร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

10. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวง พ.ม. ควรทำศึกษาสภาพครอบครัวและสภาพสังคมที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2.4 กลุ่มชุมชนและสังคม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน มี 2 ประการ ได้แก่ *ประการแรก* คือ ประชาชนในชุมชนไม่เข้มแข็ง จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า 1) องค์การระดับชุมชนไม่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการจัดทำฐานข้อมูลและการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และ 2) องค์การระดับชุมชนไม่มีการนำเครื่องมือที่มีแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการประยุกต์ใช้กับกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดการตระหนัก รับรู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญของมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงของทรัพยากรที่ได้ในชุมชน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้นำในกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาของเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 3) ชุมชนขาดความเข้าใจระบบการพัฒนาสังคมให้ชุมชนเข้มแข็งตามทฤษฎีการพึ่งตนเองและเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) ประชาชนในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาสังคมที่มีผลกระทบต่อตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาทางสังคม ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาคควรที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้กับประชาชน ทั้งในด้านทางวิชาการ และการประกอบอาชีพ เน้นการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถเลี้ยงชีพด้วยตนเอง มีกินมีใช้ ไม่เป็นหนี้ และเพื่อลดช่องว่างระหว่างคนในสังคม และการสร้างกระบวนการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิต เช่น การสร้างศูนย์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมความรู้ของท้องถิ่นในมิติทางสังคม วัฒนธรรม ระบบนิเวศ และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน *ประการที่สอง* คือ การปรับปรุงระบบและโครงสร้างของหน่วยงาน องค์การ และเครือข่าย จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า 1) นโยบายสวัสดิการสังคมของประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจน ขาดการสะท้อนภาพที่ชัดเจนในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับบริบทชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชนระหว่างตำบล 2) ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับ กระบวนการ ขั้นตอนการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นในแต่ละตำบล รวมทั้งผลการดำเนินการและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร บางพื้นที่มีการดำเนินการในระดับที่ต่ำมาก และกลยุทธ์ที่ใช้ในการสร้างความเติบโตของกองทุนที่จัดตั้งขึ้น เช่น การระดมทุนด้วยการบริจาคหรือการจัดกิจกรรมเฉพาะกิจ ไม่สะท้อนกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ไม่อาจเป็นหลักประกันความยั่งยืน และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนได้ 3) ขาดการสะท้อนภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับความยั่งยืนของการบริหารจัดการศูนย์ฯ รวมทั้งไม่อาจเชื่อมโยงไปสู่การจัดสวัสดิการโดยชุมชนเพื่อชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม และยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาคตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาตนเองและสังคม เช่น การจัดตั้งกองทุนในการช่วยเหลือ การจัดทำมีสิทธิชุมชน การรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิดและรักประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 4 ควรสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารราชการแผ่นดินให้กับประชาชนโดยการดูแลและพัฒนาสังคมที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ รวดเร็ว และโปร่งใส ไม่อิงกับนักการเมือง เจ้าหน้าที่ที่ต้องทุ่มเทในการทำงาน มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานเชิงรุกและ มีการดำเนินงานอย่างมีกลยุทธ์ รวมทั้งพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดความเดือดร้อน ไม่นิ่งนอนใจ รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกให้กับข้าราชการให้มีคุณธรรม และจริยธรรม ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า ผลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ และบางพื้นที่มีการดำเนินการในระดับที่ต่ำมาก ใช้กลยุทธ์ที่ใช้ในการสร้างความเติบโตของกองทุนที่จัดตั้งขึ้น ไม่สะท้อนกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ไม่อาจเป็นหลักประกันความยั่งยืนของกองทุน สวัสดิการและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนได้ ดังนั้น การดำเนินการแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยจัดให้มีสวัสดิการที่ประชาชนที่มีฐานะยากจนสามารถเข้าถึงได้ เช่น สิทธิประกันสังคม โครงการธนาคารประชาชน และโครงการทุนการศึกษาของรัฐ รวมทั้งโครงการที่ยังมีการให้ความช่วยเหลือไม่เพียงพอ คือโครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และ โครงการทุนการศึกษาของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่าผลการวิจัยไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากผลการวิจัยที่ได้เป็นเพียงผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อภาพรวมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ใช่การประเมินและการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังขาดการสะท้อนภาพที่ชัดเจนในเชิงเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบที่รัฐจัดให้และประชาชนดำเนินการเองในระดับตำบลเกี่ยวกับทุนทางสังคม รวมทั้งไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นในแต่ละตำบล และผลการดำเนินการที่เกิดขึ้นขาดการสะท้อนภาพที่ชัดเจนของสภาพและผลกระทบของการบริการ กิจกรรม และโครงการที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมของรัฐทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษารวมทั้งไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างระบบสวัสดิการของรัฐและระบบสวัสดิการของท้องถิ่น และความเกี่ยวเนื่องหรือความขัดแย้งระหว่างทั้งสองระบบ ดังนั้น การดำเนินการแก้ปัญหาของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในอนาคตควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลที่เกิดจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการทำงานร่วมกัน โดยมีการประสานงานอย่างชัดเจน และมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่าขาดการสะท้อนภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับความยั่งยืนของการบริหารจัดการศูนย์ รวมทั้งไม่อาจเชื่อมโยงไปสู่การจัดสวัสดิการโดยชุมชนเพื่อชุมชนได้ ขาดการสะท้อนภาพที่ชัดเจนในเชิงเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบที่รัฐจัดให้และประชาชนดำเนินการเองในระดับตำบลเกี่ยวกับทุนทางสังคม รวมทั้งไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นในแต่ละตำบล รวมทั้งผลการดำเนินการที่เกิดขึ้นบุคลากรไม่เพียงพอขาดทักษะขาดประสบการณ์ในการทำงานกับท้องถิ่นทำงาน ไม่ตรงสายงาน บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจองค์ความรู้ด้านการพัฒนาสังคมและขาดทักษะในการพัฒนาสังคมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในท้องถิ่น การทำงานด้านการพัฒนาสังคมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการบูรณาการ ต่างคนต่างทำ ดังนั้น การดำเนินการแก้ปัญหาของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรปฏิบัติดังนี้ 1) ให้นักวิจัยและนักพัฒนาในระดับท้องถิ่น/ชุมชนมีความประสงค์ที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่สภาพการณ์ในปัจจุบันพบว่ายังขาดหน่วยงานที่จะมาทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดหาหรือเข้ามาดำเนินการเพื่อให้นักวิจัยและพัฒนาในระดับท้องถิ่น/ชุมชนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) มีการเชื่อมประสานให้เกิดความ

ร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับปฏิบัติกับหน่วยงานทางด้านวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้และทฤษฎีที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการพัฒนาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้ควรมีการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติพร้อมไปกับการดำเนินงานด้วย เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการทำงาน และ 3) หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรส่งเสริมกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการอยู่ให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ทางกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดทักษะขาดประสบการณ์ในการทำงานกับท้องถิ่น ไม่ตรงสายงาน บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจองค์ความรู้ด้านการพัฒนาสังคมและขาดทักษะในการพัฒนาสังคมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า งบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอและงบประมาณด้านการพัฒนาสังคม ไม่มีความชัดเจนรวมทั้งยังพบว่า งบประมาณในการจัดสวัสดิการชุมชนมีน้อยไม่เพียงพอจำนวนประชากร การเบิกจ่ายล่าช้า การโอนจากส่วนกลางล่าช้าขาดการพิจารณาในด้านงบประมาณ และการจัดเก็บข้อมูล ขาดความเป็นระบบทำให้ได้ข้อมูลไม่ตรงกัน กับข้อเท็จจริงที่ปรากฏ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลปิดบังข้อมูล หน่วยงานกำหนดข้อมูลต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งยังพบว่า สถานะและบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นประชากรยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคิดว่างานพัฒนาสังคม คือ การจัดสวัสดิการสังคมโดยรัฐจัดให้เพียงอย่างเดียว กระบวนการขับเคลื่อนงาน การทำงานด้านการพัฒนาสังคมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการบูรณาการ ดังนั้น การดำเนินการแก้ปัญหาของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรปฏิบัติดังนี้

- 1) การให้บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบลักษณะปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มจากพ่อแม่และครอบครัว ส่งต่อถึงครูอาจารย์ในสถานศึกษา รวมทั้งนายจ้างในสถานประกอบการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม โดยกระทรวงควรมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานงานเชื่อมโยงการดำเนินงานของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าว
- 2) การกำหนดทิศทางการหรือวัตถุประสงค์ในการพัฒนา/แก้ปัญหาที่ชัดเจน และควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยที่ลึกและดั้งเดี่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของกลุ่มชุมชนและสังคม จำนวน 31 เล่ม พบข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยนำเสนอตามยุทธศาสตร์การวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 10 ยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังไม่มีงานวิจัยใน 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 10 การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการจัดทำการศึกษาปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ความเสี่ยง และความเปราะบางของชุมชน ให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่มีความแตกต่างทางสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละภาคในประเทศไทย รวมทั้ง งานวิจัยที่นำการขยายผลและติดตามประเมินผล จากตัวอย่างพื้นที่ต้นแบบ หรือชุมชนที่มีผลการปฏิบัติที่ดี (good practice) เพื่อให้เกิดกระบวนการถอดบทเรียนและแสวงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมมากที่สุดแก่คนในชุมชน รวมทั้งเกิดความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

2. ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัย ทุนทางสังคม ฐานวัฒนธรรมชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งระบบทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ความ

เสี่ยงและความเปราะบางของชุมชน ตลอดจนสภาพพื้นฐานความมั่นคงของมนุษย์ในชุมชน ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน เนื่องจากงานวิจัยที่สังเคราะห์ได้ พบการศึกษาเพียงภาคเหนือตอนบน

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่มีรายงานวิจัยในส่วนนี้ กระทรวง พม. จึงควรทำการวิจัย เพื่อประเมินความต้องการการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในท้องถิ่น เช่น การสร้างและพัฒนานักวิจัยท้องถิ่น และส่งเสริมการดำเนินการวิจัยในท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (community-based research) สร้างความรู้และทักษะของคนในชุมชน โดยมีการเปิดเวทีสาธารณะ พื้นที่สร้างสรรค์ทางสังคม และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการแสวงหาความรู้ทั่วไป และความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศไว้ให้บริการแก่คนในชุมชน

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อบริหารจัดการและกำหนดนโยบาย งานวิจัยที่สังเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นการสำรวจความพึงพอใจ และความคิดเห็น ดังนั้น จึงควรเพิ่มงานวิจัยในส่วนของการศึกษา ปัญหา อุปสรรค และการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงาน

5. ยุทธศาสตร์การวิจัยสร้างฐานข้อมูล จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า การวิจัย และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พบน้อยมาก ไม่เป็นระบบ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัย ที่ช่วยส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลทางชุมชน ในด้านต่าง ๆ เช่น ทะเบียนคนจน ข้อมูลผู้ด้อยโอกาส การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เป็นต้น

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยสวัสดิการสังคมและโอกาสในการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของประชาชน พบงานวิจัยในกลุ่มนี้มากที่สุด แต่พบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพียง 2 เรื่อง ดังนั้น จึงควรส่งเสริมงานวิจัยเชิงปฏิบัติ เพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดการทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสนับสนุนช่วยเหลือสวัสดิการชุมชน และมีมาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจให้คนในชุมชนและสังคมให้ความช่วยเหลือผู้ยากลำบาก รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสที่มีอยู่ในชุมชนมากขึ้น และเป็นการลดช่องว่างความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างคนในสังคมอีกทางหนึ่ง

7. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ไม่มีรายงานวิจัยในส่วนนี้ ดังนั้น กระทรวง พม. จึงควรเริ่มการวิจัย จากการศึกษาสภาพความต้องการข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ ในหน่วยงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวางแผนการวิจัยก่อนการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

8. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้น้อย ดังนั้น ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนและสังคม ผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่อาจมีขึ้นกับคนในชุมชนหรือสังคมทั้งในวงแคบและวงกว้างอย่างรอบด้าน เกี่ยวกับแนวคิด แนวทาง แผนนโยบาย กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และประชาสังคม เพื่อให้ชุมชน สังคม และประเทศชาติมีความเข้มแข็ง พร้อมเผชิญกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมีพลวัต

9. ยุทธศาสตร์การวิจัยติดตามและประเมินผล ควรสนับสนุนงานวิจัย ที่ช่วยพัฒนากลยุทธ์การติดตามและประเมินผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

10. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่มีรายงานวิจัยในส่วนนี้ กระทรวง พม. ควรศึกษาสภาพชุมชน สังคม ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติ ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างคนในชุมชนกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.5 กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากสภาพปัญหาสวัสดิการสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ พบว่า ในปัจจุบันเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงควรเร่งให้ความสำคัญมี 3 ประการ ได้แก่

1. การสร้างภาคีเครือข่ายให้มีศักยภาพ โดยเฉพาะในทีมสหวิชาชีพที่ต้องขับเคลื่อนกระบวนการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง โดยสร้างและพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครในชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังปัญหาและติดตามสถานการณ์การค้ำมนุษย์ในพื้นที่อย่างใกล้ชิด

2. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตชายแดนติดต่อกัน เพื่อเพิ่มการเฝ้าระวังปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

3. การเร่งให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์อย่างจริงจัง ให้ภาคประชาชนตระหนักถึงความรุนแรงและความสำคัญของปัญหาการค้ำมนุษย์ ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์ที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป สำหรับเรื่องการค้ำมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้การคุ้มครองและสวัสดิการ จัดเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเฝ้าระวัง สร้างรายได้ และสร้างความมั่นคงในชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต จากผลการวิจัย พบว่า มีการศึกษาถึงการพัฒนาสวัสดิการสังคม รวมถึงระบบสวัสดิการสังคม การเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบมากในกลุ่มคนพิการแต่จะเป็นรูปแบบการศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการสังคมในกลุ่มผู้พิการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ส่วนในกลุ่มฆอทาน คนเร่ร่อน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ติดเชื้อเอดส์ รวมถึงเรื่องการค้ำมนุษย์มีการศึกษาถึงความต้องการด้านสวัสดิการทางสังคมแต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลเหล่านี้ได้เพียงบางส่วน ส่วนการติดตามประเมินผลมีการติดตามผลการดำเนินการเฉพาะบางส่วนและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรในภาคเอกชนมีความพร้อมในการปฏิบัติงานสูง การปฏิบัติงานไม่ค้ำจนถึงเวลา บุคลากรมีความชำนาญเฉพาะด้าน มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสูง แต่มีข้อจำกัดในด้านการขาดสวัสดิการในการดูแล ทำให้ผู้ปฏิบัติงานผลัดกันหมุนเวียนเข้าออกเป็นระยะ สำหรับบุคลากรในภาครัฐส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานงบประมาณในระดับพื้นที่ยังมีค่อนข้างจำกัด แผนงานลงสู่การปฏิบัติยังไม่ชัดเจน ดังนั้น กระทรวง พม. ควรเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงาน ในด้านขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน พบว่าในบางพื้นที่เกิดปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่ไม่สมดุลต่อภาระงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน จึงควรมีการพิจารณางบประมาณให้เหมาะสมต่อภาระงานในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม จากผลการวิจัย พบว่า มีการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขสังคม โดยเฉพาะการขับเคลื่อนด้านการพัฒนากฎหมายและการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายที่ศึกษาเฉพาะในกลุ่มคนไร้ที่พึ่งและแรงงานเด็กต่างชาติ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงการค้ำมนุษย์และคนพิการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายมีความล่าช้า อยู่ในระหว่างการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มข้นเพียงพอและมีข้อจำกัดในการดำเนินการที่เอื้อต่อการคุ้มครองแรงงานเด็กต่างชาติและคนไร้ที่พึ่งอย่างจริงจัง มีเพียงการดำเนินการในภาพรวม ไม่มีการแบ่งแยกวิธีการเข้าถึงเพื่อคุ้มครองและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานที่เป็นอยู่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เท่าทันต่อความซับซ้อนของ

สภาพปัญหา ดังนั้นกระทรวง พม. ควรบัญญัติกฎหมายที่เป็นไปในลักษณะกฎหมายสวัสดิการที่เน้นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผ่านการจัดบริการเชิงทางเลือกที่มีความชัดเจน โดยครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน ความจำเป็นพื้นฐาน และความหลากหลายของแบบแผนการดำเนินชีวิต และกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่ควรปราศจากการจำกัดด้วย เพศ อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ สภาวะทางร่างกายและจิตใจ และเพื่อการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงควรเร่งรัดพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้จริงให้ครอบคลุมกลุ่มบุคคลเร่ร่อน ขอทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ถูกปฏิเสธสัญชาติ รอพิจารณาสัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้พิการ และกลุ่มเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อบุคคลเหล่านี้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานในปัจจุบันของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีนโยบายที่สอดคล้องกับการทำงานจริงของแต่ละพื้นที่ รูปแบบการทำงานมีโครงสร้างการทำงานร่วมอย่างชัดเจนทั้งของภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้นำองค์กรและองค์กรภาครัฐมีความรู้ความเข้าใจในการทำงาน มีกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพให้กับองค์กรเครือข่ายทุกระดับในการประชุมอบรมสัมมนา การจัดเวทีประชาคม ทีมงานสหวิชาชีพมีการทำงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง มีแกนนำเครือข่ายภาคประชาชนที่มาจากอาสาสมัครที่มีความหลากหลายและมีจิตสาธารณะ ทั้งยังมีการสร้างและพัฒนากลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูลและพัฒนากลไกการบริหารจัดการ แต่ทั้งนี้ยังขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนและต่อเนื่องและขาดการจำกัดระดับชั้นความลับของข้อมูลอย่างจริงจัง ดังนั้น กระทรวง พม. ควรจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบระบบฐานข้อมูล ตลอดจนกำกับดูแลการปฏิบัติและนำไปใช้ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเร่งให้มีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์อย่างจริงจัง ให้ภาคประชาชนตระหนักถึงความรุนแรงและความสำคัญของปัญหาการค้ามนุษย์ ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ที่จะเกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากผลการวิจัย พบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดครอบคลุมทั้งกลุ่มบุคคลเร่ร่อน ขอทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ถูกปฏิเสธสัญชาติ รอพิจารณาสัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้พิการ และกลุ่มเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ แต่ทำการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการเฉพาะบางพื้นที่ที่พบปัญหาจำนวนมากเท่านั้น เพื่อความครอบคลุมต่อเนื่องและลักษณะแนวโน้มการกระจายของกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงควรศึกษาทุกพื้นที่ในประเทศไทย เพื่อให้เห็นแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงและเฝ้าระวังการเกิดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงควรศึกษาการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาอันดับความสำคัญจากระดับความรุนแรงของปัญหาที่ปรากฏจริงในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เห็นสภาพปัญหาและความรุนแรงระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ จำนวน 25 เล่ม พบข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยนำเสนอตามยุทธศาสตร์การวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 10 ยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังไม่มีงานวิจัยใน 5

ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การวิจัยทุนทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 8 การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ และยุทธศาสตร์ที่ 10 การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังมีรายละเอียดข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป คือ

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ จากผลการวิจัยพบว่า มีการศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพสังคม รวมถึงระบบสวัสดิการสังคม การเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบมากในกลุ่มคนพิการแต่จะเป็นรูปแบบการศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการสังคมในกลุ่มผู้พิการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ส่วนในกลุ่มฆอทาน คนเร่ร่อน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ติดเชื้อเอดส์ รวมถึงเหยื่อการค้ามนุษย์มีการศึกษาถึงความต้องการด้านสวัสดิการทางสังคมแต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในด้านการค้ามนุษย์ที่พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มักเน้นไปที่การศึกษากระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์ในรูปแบบของการค้าประเวณีและการค้าแรงงานเท่านั้น และทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เท่านั้น ดังนั้น กระทรวง พม. ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของสวัสดิการสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิตในกลุ่มอื่นที่นอกเหนือจากคนพิการ เช่น บุคคลเร่ร่อน ฆอทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ถูกปฏิเสธรสัญชาติ รอพิจารณาสัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอดส์ และกลุ่มเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ จึงควรมีการศึกษาปัญหาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งกระบวนการค้ามนุษย์ที่นอกเหนือจากเหยื่อการค้ามนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น เช่น อดีตนายหน้าค้ามนุษย์ นายจ้าง นายหน้าพา นางนกดอ เป็นต้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่กว้างขวางและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม ไม่พบงานวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัย ทุนทางสังคม ฐานวัฒนธรรมชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างอาชีพในชุมชน เพื่อลดปัญหาการเข้าสู่กระบวนการค้าแรงงานและการค้ามนุษย์ รวมทั้งระบบทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงปัญหา อุปสรรค ผลกระทบ ความเสี่ยงและความเปราะบางของผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่พบงานวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงควรมีการทำวิจัย ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตและพึ่งพาตนเองได้ตามศักยภาพสามารถดูแลตนเองได้

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อบริหารจัดการและกำหนดนโยบาย จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายระดับประเทศหลายประเด็นอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเท่านั้น ดังนั้นกระทรวง พม. จึงควรออกแบบการวิจัยและเพิ่มวัตถุประสงค์การวิจัยให้ผลการวิจัยสามารถสะท้อนถึงการบริหารจัดการและกำหนดนโยบายด้านผู้ด้อยโอกาสและคนพิการระดับประเทศได้อย่างแท้จริง เช่น ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ปัญหาด้านสวัสดิการสังคมของผู้ด้อยโอกาสและคนพิการในประเทศไทย ศึกษาวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ ว่าเหตุใดจึงไม่สามารถบังคับใช้ได้ และช่องว่างที่แท้จริงระหว่างกฎหมายและการนำไปใช้จริงคืออะไร เพื่อประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้ด้อยโอกาสและคนพิการและความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

5. ยุทธศาสตร์การวิจัยสร้างฐานข้อมูล จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ทำการศึกษาสำรวจข้อมูลกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการแล้วในพื้นที่ที่พบปัญหาเป็นส่วนใหญ่ เช่น การสำรวจคนไร้สัญชาติจังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้น กระทรวง พม. จึงควรส่งเสริมให้มีการศึกษาการจัดทำ

ฐานข้อมูลครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อสะดวกในการค้นคว้าและเป็นฐานข้อมูลด้านผู้ด้อยโอกาสและคนพิการในประเทศไทยที่สามารถอ้างอิงได้ต่อไป

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยสวัสดิการสังคมและโอกาสในการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของประชาชน จากผลการวิจัยพบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการศึกษาถึงการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม รวมถึงระบบสวัสดิการสังคม การเข้าถึงสวัสดิการสังคม ในกลุ่มคนพิการแต่จะเป็นรูปแบบการศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการสังคมเฉพาะกลุ่มบุคคลตาบอดและพิการซ้ำซ้อนเท่านั้น ดังนั้น กระทรวง พม. จึงควรมีการศึกษารายละเอียดในกลุ่มขอทาน คนเร่ร่อน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี รวมถึงเหยื่อการค้ามนุษย์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

7. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ไม่พบงานวิจัยในส่วนนี้ ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงควรเริ่มการวิจัย ศึกษาสภาพความต้องการข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ ในหน่วยงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

8. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงควรมีการวิจัยเพื่อรับมือกับสภาพปัญหาความต้องการความช่วยเหลือ ตลอดจนแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติ กลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ เพื่อการรับมือที่เหมาะสมและทัน่วงที่ต่อปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ

9. ยุทธศาสตร์การวิจัยติดตามและประเมินผล จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดครอบคลุมทั้งกลุ่มบุคคลเร่ร่อน ขอทาน คนต่างด้าว บุคคลไร้สัญชาติ ผู้ถูกปฏิเสธสัญชาติ รอพิจารณาสัญชาติ บุคคลไร้รัฐ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้พิการ และกลุ่มเสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ แต่ทำการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการเฉพาะบางพื้นที่ที่พบปัญหาจำนวนมากเท่านั้น กระทรวง พม. ควรดำเนินการอย่างครอบคลุมต่อเนื่อง และลักษณะแนวโน้มการกระจายของกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงควรศึกษาทุกพื้นที่ในประเทศไทยโดยพิจารณาอันดับความสำคัญจากระดับความรุนแรงของปัญหาที่ปรากฏจริงในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เห็นสภาพปัญหาและความรุนแรงระดับประเทศ เพื่อให้เห็นแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงและเฝ้าระวังการเกิดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

10. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรศึกษาสภาพปัญหาผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาประเทศ ในการสอดส่องดูแลป้องกัน ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้

2.6 กลุ่มสตรี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน มี 3 ประการ ได้แก่

1) เจตคติเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย ควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาสตรีในประเด็นเรื่องการปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคคล ชุมชน สังคมเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม โดยควรมีนโยบายเฉพาะเจาะจงที่มุ่งในสองประการพร้อม ๆ กัน คือ 1) การมุ่งปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคคล ชุมชน และสังคม ให้มีการยอมรับความเสมอภาคหญิงชาย และบทบาทสตรีมากยิ่งขึ้น โดยควรเริ่มตั้งแต่ในระดับครอบครัว โรงเรียน ไปสู่ชุมชน และสังคม ทั้งนี้อาจใช้การประชาสัมพันธ์ และ

สื่อมวลชนต่าง ๆ ในการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับความเสมอภาคหญิงชายในแวดวงที่กว้างขึ้น 2) มุ่งการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของสตรีให้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะตนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดเวทีหรือเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงบทบาทความสามารถในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้สตรีได้รับการคุ้มครอง ปกป้อง และพัฒนา ตลอดจนมีหลักประกันในการดำรงชีวิตสอดคล้องกับพันธกิจของกระทรวงฯ

2) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้แก่เจ้าหน้าที่ในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งควรมีการส่งเสริมในด้านของการให้งบประมาณในการปฏิบัติงานที่เพียงพอ เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ควรมีมาตรการในการตรวจสอบ ควบคุมการทุจริตเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ของเจ้าหน้าที่บุคลากรอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์จากงานในหน้าที่ รวมทั้งควรมีการส่งเสริม พัฒนา ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต เพื่อให้มีความเท่าทันกับรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปของการค้าหญิงในปัจจุบัน อีกประเด็นหนึ่งที่ไม่อาจจะเลยได้คือ ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือ ปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงฯอย่าง เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

3) การพัฒนางานวิจัย เนื่องจากการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้พบว่า จำนวนเรื่องรายงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มสตรีโดยตรงยังค่อนข้างน้อย คือ มีเพียง 6 เรื่องเท่านั้น อีกทั้งมีรายงานวิจัยที่เป็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยตรงเพียงแค่ 2 เรื่อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะประเด็นเกี่ยวกับนโยบายด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาให้เกิดการศึกษาวิจัย สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม ในประเด็นย่อย P3 พัฒนางานวิจัย ดังนี้ 1) ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนางานวิจัยปัญหากลุ่มสตรีในหน่วยงานแต่ละระดับ โดยควรเริ่มตั้งแต่การพัฒนาความสามารถและศักยภาพนักวิจัยให้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัยจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่นของรัฐที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย ทั้งในแง่ของการจัดฝึกอบรมด้านการวิจัย และการร่วมมือทำวิจัยระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงฯ 2) ควรมีการกำหนดทิศทางการวิจัยของหน่วยงานแต่ละระดับให้ชัดเจน โดยควรคำนึงถึงความต้องการ และประโยชน์ที่จะนำงานวิจัยนั้นไปใช้ของหน่วยงานที่ทำวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรมีนโยบายส่งเสริมการทำวิจัยแบบชุดโครงการวิจัย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลการวิจัยที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสวัสดิการสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์นี้ในกลุ่มสตรีโดยตรง หากแต่ยังมีภาพสะท้อนบางประการ อาทิเช่น สตรีที่ค้าบริการทางเพศมักถูกลิดรอนสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ขายบริการโดยไม่เต็มใจ ดังนั้น การดำเนินการแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรดำเนินการในเชิงรุกและจัดให้สตรีทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงฯ รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมตามสิทธิสตรีอย่างกว้างขวางอีกด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า สตรียังอยู่ในสภาวะการณ์ที่เป็นผู้ถูกกระทำ ยังคงไม่ได้รับความเท่าเทียมหรือเสมอภาคในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากทัศนคติ และโครงสร้างของสังคมดั้งเดิมที่มีมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการค้าหญิง ประกอบกับการแก้ไขปัญหาสตรีต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก

ฝ่าย ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน/สังคม และรัฐ อย่างไรก็ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาสตรีมากที่สุด คือ การเลี้ยงดูและโครงสร้างครอบครัว ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรดำเนินการจัดให้ ทั้งรัฐ/หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ร่วมกันหาทางป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ปัญหาสตรี โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติบุคคลในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน/สังคม นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริม และพัฒนา ศักยภาพสตรี เปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงบทบาทในสังคมด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรม และมีการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการส่งเสริมการใช้สื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์ปรับเปลี่ยนเจตคติความ เสื่อมภาคหญิงชาย เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างของสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า องค์การชุมชนมี บทบาทในการดูแล ป้องกัน และเฝ้าระวังการค้าหญิง ยังไม่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสาเหตุที่ทำให้บทบาทชุมชนยังไม่ เข้มแข็งเพียงพอ ประกอบด้วย การรับรู้และความเข้าใจความหมายของการค้ามนุษย์ยังไม่ถูกต้อง ความตระหนักถึง สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาไม่เพียงพอ การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย และอุปสรรคการดำเนินงานด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ อาทิเช่น ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ควรจัดให้มี 1) การพัฒนาศักยภาพและความมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ทำงานด้านสตรี 2) การ บูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและร่วมสานงานให้สอดคล้อง และเสริมพลังกัน 3) หน่วยงานของรัฐควรมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาศักยภาพของภาคีเครือข่าย เนื่องจากเป็นภาคีเครือข่ายที่มี ศักยภาพสูง โดยควรมีการปรับปรุงโครงสร้างทั้งแนวนอนและแนวตั้ง และระบบการทำงานของภาคีเครือข่าย เพื่อให้ ภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็งในการต่อสู้กับอุปสรรค เช่น ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ นอกจากนี้ กระทรวงควรจัดให้มีการ ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับปฏิบัติกับหน่วยงานทางด้านวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิด การนำองค์ความรู้และทฤษฎีที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการแก้ปัญหากลุ่มสตรี โดยควรมีการศึกษารวบรวมเชิงปฏิบัติ พร้อมไปกับการดำเนินงานด้วย เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการทำงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์นี้ในกลุ่มสตรีโดยตรง หากแต่มีภาพสะท้อนบางประการที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้ ได้แก่ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจองค์ความรู้ด้านการค้าหญิง รวมทั้ง ยังมีการทุจริต คอร์รัปชัน แสวงหาประโยชน์แห่งตนจากหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการค้าหญิง นอกจากนี้ยังพบว่า ระบบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การดำเนินการ แก้ปัญหาของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรปฏิบัติดังนี้ 1) การสร้างเสริมความรู้ความ เข้าใจองค์ความรู้ด้านการค้าหญิงให้แก่บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของ บุคลากรให้มีความเท่าทันกับรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปของปัญหาสตรี 2) การกระตุ้น ส่งเสริม และพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรในทุกระดับ 3) การจัดมาตรการในการเฝ้าระวัง ควบคุมการทุจริตคอร์รัปชัน ของบุคลากร 4) การดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละหน่วยงานอย่างเป็น รูปธรรม และมีการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยกลุ่มสตรี จำนวน 6 เล่ม พบข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยนำเสนอตาม ยุทธศาสตร์การวิจัยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 10 ยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์ งานวิจัย พบว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยังมีการผลิตงานวิจัยในกลุ่มสตรีที่สอดคล้อง ตามยุทธศาสตร์การวิจัยน้อย กล่าวคือ พบงานวิจัยที่สอดคล้องเพียงแค่ 2 ยุทธศาสตร์การวิจัย คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1

ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ และยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม ส่วนยุทธศาสตร์การวิจัยที่เหลืออีก 7 ยุทธศาสตร์ ยังไม่พบว่ามีงานวิจัยใด ๆ ดังมีรายละเอียดข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ของกระทรวงฯ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพหรือเชิงสำรวจเท่านั้น จึงควรมีการจัดทำการศึกษาวิจัยที่ตอบปัญหาในเชิงของปัญหา อุปสรรคผลกระทบ ความเสี่ยงเกี่ยวกับปัญหาสตรี การเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสตรี การพัฒนาศักยภาพของสตรี ทั้งนี้อาจศึกษาในเชิงความสัมพันธ์ หรือการพัฒนารูปแบบในการแก้ปัญหาสตรี หรือรูปแบบในการพัฒนาศักยภาพสตรี โดยมุ่งเน้นการวิจัยตั้งแต่ในระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมทั้งควรมีการวิจัยในลักษณะของการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะอีกด้วย

2. ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทุนทางสังคม บทบาทชุมชน ความร่วมมือร่วมใจของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทั้งในแง่การเฝ้าระวังป้องกัน และการแก้ไขปัญหาสตรี รวมทั้งควรมีการศึกษาในเชิงการพัฒนาแบบเครือข่ายภาคีที่เป็นรูปธรรมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสตรี เพื่อให้ได้ซึ่งต้นแบบของภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาสตรี นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติในชุมชนอื่น ๆ ต่อไป นอกจากนี้ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน และขยายสู่เขตต่างพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้เกิดโครงข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่กว้างขวาง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่พบงานวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวงฯ จึงควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อประเมินความต้องการการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ และความต้องการพัฒนาคุณภาพของกลุ่มสตรี รวมทั้งศึกษาวิจัยในเชิงของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสตรี และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพสตรีในด้านต่าง ๆ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อบริหารจัดการและกำหนดนโยบาย ไม่พบงานวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ กระทรวงฯ จึงควรมีการศึกษาวิจัยในด้านของความพึงพอใจ การศึกษาปัญหา อุปสรรค และการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสตรี

5. ยุทธศาสตร์การวิจัยสร้างฐานข้อมูล ไม่พบงานวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ จึงควรมีการศึกษาวิจัยที่ช่วยส่งเสริม และพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับสตรีในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม อาทิเช่น ทะเบียนสตรี ผู้ด้อยโอกาส ทะเบียนสตรีผู้ขายบริการทางเพศ เป็นต้น

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยสวัสดิการสังคมและโอกาสในการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของประชาชน ไม่พบงานวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในประเด็นสวัสดิการสังคมและโอกาสในการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของสตรี ทั้งในกลุ่มสตรีทั่วไป และกลุ่มสตรีที่ด้อยโอกาส เช่น สตรีขายบริการทางเพศ

7. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ไม่พบงานวิจัยในส่วนนี้ ดังนั้น กระทรวงฯ จึงควรเริ่มการวิจัย จากการศึกษาสภาพความต้องการข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ ในหน่วยงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวางแผนการวิจัยก่อนการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

8. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาภัยพิบัติที่พบบ่อยในแต่ละภูมิภาคและเขตพื้นที่ และผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่อาจมีต่อสตรี นอกจากนี้ยังควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด แนวทาง แนวนโยบาย กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่

เกี่ยวข้อง และ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และประชาสังคม เพื่อการจัดการดูแลป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เป็นอันตรายต่อกลุ่มสตรี

9. ยุทธศาสตร์การวิจัยติดตามและประเมินผล ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ควรสนับสนุนงานวิจัย ที่ช่วยพัฒนากลยุทธ์การติดตามและประเมินผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

10. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่พบการวิจัยในยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้นกระทรวงฯ ควรศึกษาสภาพปัญหาสตรีข้ามชาติในประเด็นของการค้าหญิงให้ชัดเจน รวมทั้งประเด็นปัญหาดังกล่าวที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติ ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการประสานความร่วมมือปฏิบัติงานป้องกันและเฝ้าระวังการค้าหญิงข้ามชาติ รวมถึงปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกันในประเด็นดังกล่าว

2.7 กลุ่มผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน มี 2 ประการ ประการแรกผู้สูงอายุตกอยู่ในสภาวะยากลำบากจากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอ ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และขาดผู้ดูแล 2) ผู้สูงอายุไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการของรัฐได้ โดยเฉพาะการบริการสุขภาพ

เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 1 การพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม และประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 4 ส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นในการแก้ไขปัญหา ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 1 เนื่องจาก ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ดังนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรผลักดันให้งานผู้สูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อจะได้ผลักดันให้มีการขับเคลื่อนและได้รับความสนใจในวงกว้าง แก้ไขปัญหาความยากจน โดยแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยเหมาะสม กับสถานการณ์ปัจจุบันและบัญญัติกฎหมาย ให้สอดคล้องกับแนวคิดด้านสิทธิผู้สูงอายุ และสิทธิมนุษยชนสากล ให้มีมาตรการทางการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมสนับสนุนครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การลดหย่อนภาษีในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้พิการและผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือและการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 2 สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นบทบาทของสถาบันทางสังคม ชุมชน และเป็นเครือข่ายในการคุ้มครองทางสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมการนำศักยภาพผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาประเทศ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาสู่สังคม ส่งเสริมการออม และสร้างระบบประกันสุขภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมั่นคง ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 จากสภาพปัญหาที่ผู้สูงอายุไม่สามารถและไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการของรัฐได้ โดยเฉพาะการบริการสุขภาพ เป็นความจำเป็นที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ต้องปรับลดช่องว่างความไม่เป็นธรรมดังกล่าว โดยการกำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ชัดเจน ปรับปรุงสวัสดิการ และบริการของรัฐครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุ นำไปสู่การสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการ สังคม รวมทั้งผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ปกป้องและพัฒนา ตลอดจนมี

หลักประกันในการดำรงชีวิต ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นความจำเป็นที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ต้องปรับลดช่องว่างความไม่เป็นธรรมดังกล่าว โดยการกำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ชัดเจน ปรับปรุงสวัสดิการ และบริการของรัฐครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุ นำไปสู่การสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการ สังคม รวมทั้งผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง ปกป้องและพัฒนาตลอดจนมีหลักประกันในการดำรงชีวิต

ประการที่สอง ขาดการเตรียมพร้อมทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมหรือทรัพย์สินสำรองใช้ยามจำเป็น ที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม และ 2) ขาดอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ชุมชน ครอบครัวยุ และบุคคล เช่นกัน ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรผลักดันให้การเตรียมพร้อมทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ โดยการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ให้มีมาตรการทางการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมการออม หลักประกันสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชน สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือและ การสร้างหลักประกันด้านรายได้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมพลังของชุมชน มีส่วนร่วมในการเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ เช่น นโยบายเงินออมชุมชน ธนาคารชุมชน ส่งเสริมอาชีพภายในชุมชนให้วัยหนุ่มสาววัยทำงานมีโอกาสทำงานภายในชุมชน และสร้างเครือข่ายชุมชนในการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสังคมและสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาความยากจน ที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม ความรุนแรง และการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ดังนั้นการแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวทางการดำเนินยุทธศาสตร์หลัก 4 แนวทาง ดังนี้ 1) การแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ได้แก่ การจัดสรรเบี้ยยังชีพ และเงินสวัสดิการ ส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ โดยการจัดหาอาชีพ หรือจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ 2) การปรับปรุงการบริหารจัดการองค์การภาครัฐด้านการเคหะและการอยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร รวมถึงพิจารณาจัดตั้งองค์กรในลักษณะดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนผู้มีรายได้น้อยให้ดียิ่งขึ้น 3) การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นบทบาทของสถาบันทางสังคม ชุมชน และเป็นเครือข่ายในการคุ้มครองทางสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมการนำศักยภาพผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาประเทศ การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาสู่สังคม ส่งเสริมการออม และสร้างระบบประกันสุขภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมั่นคง และ 4) การจัดการภาวะความรุนแรง และการเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ให้การคุ้มครองและส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่ยากไร้ ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งตนเองได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุ อยู่ในสถานการณ์ความเสี่ยง ในการดำรงชีวิตให้อยู่รอด การถูกทำร้าย ถูกกดขี่ ด้านร่างกาย จิตใจ หรือถูกเอาเปรียบในสิทธิอันชอบธรรมอื่น ๆ และสภาวะที่สุขภาพกายและใจไม่สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้

ครอบครัว สังคมขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสภาพจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ดังนั้นการแก้ปัญหา
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดให้ทั้งรัฐ/หน่วยงาน ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ร่วมกัน
หาทางป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์ความเสี่ยงของผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน โดยรัฐ และ/หรือหน่วยงานควรมีการรณรงค์
และส่งเสริมการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุทั้งทางด้านสุขภาพและเศรษฐกิจส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักใน
ความสำคัญของการมีสุขภาพองค์รวมตลอดช่วงชีวิต ให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีการปรับตัว
ตามวัยและสภาวะสังคม เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพในสถานบริการระดับต้น รณรงค์ให้เกิดความ
ตระหนักในการดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน สร้างโอกาสการทำงานในชนบทเพื่อป้องกันการอพยพของแรงงาน
ออกนอกพื้นที่และไม่ทิ้งผู้สูงอายุไว้เพียงลำพัง และสร้างแรงจูงใจในการดูแลผู้สูงอายุด้วยมาตรการภาษี ในส่วนของ
ชุมชนควรมีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ชุมชนร่วมกัน
สร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสม่ำเสมอ เพิ่มการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และการ
เชื่อมโยงรัฐกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น พัฒนาการบริการและการดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ในด้านครอบครัวควร
อยู่ร่วมกันหลายวัยในครอบครัว มีกิจกรรมร่วมกันทุกวัย และมีความรักและความอบอุ่นให้แก่กันในครอบครัว ใน
ส่วนตัวของผู้สูงอายุเองนั้นผู้สูงอายุควรที่จะร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพต่าง ๆ และมีการออกกำลังกายอย่าง
สม่ำเสมอ

ยุทธศาสตร์ ที่ 3 เสริมพลังและสร้างการมีส่วนร่วม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการ
ของรัฐ ทั้งสถานสงเคราะห์ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุและโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เป็นผลเนื่องมาจากกำลังคนและ
งบประมาณกลางที่ใช้ในการดำเนินการจากภาครัฐไม่เพียงพอ ร่วมกับขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และขาด
การเชื่อมโยงกับองค์กรการปกครองท้องถิ่น ทำให้การบริการมีข้อจำกัด และไม่เพียงพอ ในขณะที่บุคลากรมีความ
พร้อมในด้านทักษะองค์ความรู้ ทัศนคติมีไม่เพียงพอ ร่วมกับทักษะในการดำเนินการโครงการมีน้อย ดังนั้นการ
แก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดกรวิจัยในเรื่องการ 1) การให้สมาชิกใน
ครอบครัว เข้าใจและรับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุทั้งในครอบครัวและสังคม 2) การจัดสภาพแวดล้อม
รวมทั้งอนามัยสิ่งแวดล้อมและบริการด้านสังคมเชิงรับและเชิงรุก ให้เอื้อต่อสังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้ 3) การ
จัดการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทุกรูปแบบทั้งในและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัยที่เหมาะสมและ
อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเข้าสู่วัยสูงอายุ สามารถถ่ายทอดค่านิยม
จริยธรรมและคุณธรรม รวมทั้งมีเจตคติที่ดีในการการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข และพึ่งพาตนเองได้ ตระหนักบทบาท
ของบุตรหลาน ครอบครัวต่อผู้สูงอายุ ส่งเสริมค่านิยมความเป็นครอบครัว และความเคารพผู้สูงอายุ ตลอดจนการ
สร้างวิถีชีวิตการเป็นครอบครัวหลายวัย 4) การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในวัยทำงาน ให้มี
การวางแผนการออม และหลักประกันชีวิตยามชราภาพ รู้คุณค่าและรับผิดชอบต่อปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตนตาม
สถานภาพ ของวงจรชีวิตในครอบครัว ในฐานะสามี ภรรยา พ่อ แม่ ลูก ผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา และปู่ ย่า ตา ยาย
5) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร เพื่อสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดี ดูแลเอื้ออาทรต่อกัน และมีเวลาให้กับครอบครัว
6) การอบรมเลี้ยงดูลูกหลานให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีทักษะชีวิต ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
และพลเมืองที่ดีที่สร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุ 7) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน
มีความรู้ ทักษะ และสามารถเอาใจใส่ดูแลสภาวะของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ และ
ผู้ป่วยเรื้อรังได้ 8) การส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการมีสุขภาพองค์รวมตลอดช่วงชีวิต ให้มี
พฤติกรรมสุขภาพที่ดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีการปรับตัวตามวัยและสภาวะสังคม 9) การให้สมาชิกในครอบครัว

เข้าใจและรับผิดชอบเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุทั้งในครอบครัวและสังคม 10) การจัดสภาพแวดล้อมรวมทั้ง
อนามัยสิ่งแวดล้อมและบริการด้านสังคมเชิงรับและเชิงรุก ให้เอื้อต่อสังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมระบบการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสังเคราะห์งานวิจัย
พบว่า ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐโดยเฉพาะการบริการด้านสุขภาพ แม้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มี
หลักประกันสุขภาพ แต่บางส่วนไม่สามารถไปพบแพทย์ตามนัด เนื่องจากสถานพยาบาลอยู่ไกล หรือสถานบริการ
ใกล้บ้านไม่มีศักยภาพเพียงพอ ระบบสาธารณสุขพื้นฐานไม่ดีพอ ดังนั้นการแก้ปัญหากระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดผลักดันให้มีการจัดบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขโดยให้ความสะดวก และ
รวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ อำนวยความสะดวกหรือความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่
ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูก
แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง จัดที่พักอาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นและ
ทั่วถึง การส่งเสริมระเบียบยังชีพตามความจำเป็น ทั่วถึงและเป็นธรรม สร้างหลักประกันหรือกลไกรองรับผู้สูงอายุ ที่
ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม หรือภาคชุมชน รวมทั้งเป็นการวางรากฐานสู่การเตรียมตัวผู้
สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพ และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรมและขบวนการสร้างเสริมสุขภาพ
อันจะนำไปสู่สุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการสังเคราะห์งานวิจัยของกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 13 เล่ม พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิง
บรรยาย/ศึกษา แต่มีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่มุ่งศึกษาในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย ดังนั้น
การพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ตามยุทธศาสตร์การวิจัย
กระทรวง 10 ยุทธศาสตร์ ควรครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การวิจัยความมั่นคงของมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ใน
สถานการณ์เสี่ยง มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาความรุนแรงด้านสุขภาพกายและใจ ปัญหาความรุนแรงด้านปัจจัยการ
ดำรงชีพ ปัญหาความรุนแรงด้านการถูกทำร้ายร่างกาย จิตใจ การถูกละเมิด และการเข้าถึงกฎหมาย และปัญหา
ความรุนแรงด้านการตกอยู่ในภาวะลำบาก ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่งานวิจัย
ของกระทรวง พม. เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจสภาพปัญหาผู้สูงอายุ แต่มีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่มุ่งศึกษาในเชิง
ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย ดังนั้นกระทรวง พม. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อม
ของประชากรวัยกลางคนเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ การศึกษาวิจัยการประมาณการภาวะโรคและการเจ็บป่วยใน
ผู้สูงอายุ การศึกษาวิจัยความต้องการของผู้สูงอายุตามแนวโน้มสถานการณ์ความเสี่ยง

2. ยุทธศาสตร์การวิจัยทุนทางสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการถ่ายทอด
สิ่งดีต่อคนรุ่นหลัง ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวข้องกับทุนทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่างานวิจัยของกระทรวง พม. มีน้อย
และไม่ปรากฏว่ามีเล่มงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้นี้ ดังนั้น กระทรวง พม. ควรที่จะทำการศึกษาวิจัยทั้งการ
สำรวจทุนทางสังคม ได้แก่ คลังปัญญา ฐานวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ รวมทั้งกระทรวง พม. ควร
ที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องการถ่ายทอดทุนทางสังคมดังกล่าวจากวัยผู้สูงอายุ พัฒนาระบบการเรียนรู้และการถ่ายทอด
องค์ความรู้เฉพาะที่มาจากประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้สูงอายุสู่คนรุ่นหลัง สังคม และชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วย
ส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

3. ยุทธศาสตร์การวิจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความ
ต้องการข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อการปรับตัวกับความ

เปลี่ยนแปลงในชีวิต ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่างานวิจัยของกระทรวง พม. มีเพียงการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการแต่ไม่มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น กระทรวง พม. ควรที่จะทำการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทุกรูปแบบทั้งในและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัยที่เหมาะสมและอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเข้าสู่วัยสูงอายุ สามารถถ่ายทอดค่านิยม จริยธรรมและคุณธรรม รวมทั้งมีเจตคติที่ดีในการการเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข และพึ่งพาตนเองได้ ตระหนักรู้บทบาทของบุตรหลาน ครอบครัวต่อผู้สูงอายุ ส่งเสริมค่านิยม ความเป็นครอบครัว และความเคารพผู้สูงอายุ ตลอดจนการสร้างวิถีชีวิตการเป็นครอบครัวหลายวัย 2) การเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในวัยทำงาน ให้มีการวางแผนการออม และหลักประกันชีวิตยามชราภาพ รู้คุณค่าและรับผิดชอบปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตนตามสภาพ ของวงจรชีวิตในครอบครัว ในฐานะสามี ภรรยา พ่อ แม่ ลูก ผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา และปู่ ย่า ตา ยาย 3) การอบรมเลี้ยงดูลูกหลานให้มี เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีทักษะชีวิต ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและพลเมืองดีที่สร้างสรรค์ รู้จักสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุ 4) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ทักษะ และสามารถเอาใจใส่ดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเรื้อรังได้

4. ยุทธศาสตร์การวิจัยการบริหารจัดการและการกำหนดนโยบาย จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาความยากลำบาก ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ในขณะทำงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการกำหนดนโยบาย พบว่างานวิจัยของกระทรวง พม. มีเพียงการสำรวจปัญหาความยากลำบาก ดังนั้น กระทรวง พม. ควรที่จะทำการศึกษาวิจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลไกในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น เช่นการพัฒนาระบบประกันสุขภาพ นโยบายการออม โดยสร้างแนวร่วมประสานความร่วมมือ และระดมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้ง องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว อาสาสมัคร องค์กรชุมชนและประชาชน 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ในการวางแผน การประเมินผล และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 3) การแสวงหาและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) การสร้างระบบติดตามงานและระบบประเมินผล โดยให้ประเมินนโยบายและแผนฉบับนี้เมื่อครบสองปีครั้ง และปลายปีที่ห้า

5. ยุทธศาสตร์การวิจัยสร้างฐานข้อมูล ไม่พบรายงานวิจัยของกระทรวง พม. ที่เกี่ยวกับการสร้างฐานข้อมูล ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัย ที่ช่วยส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลระดับชุมชนและสถาบัน นอกเหนือจากการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุเพื่อให้สวัสดิการเบี่ยงชีพเพียงอย่างเดียว ควรมีฐานข้อมูลที่สำคัญเพิ่มเติม เช่น ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว รายได้น้อย หรือทุพพลภาพ เป็นต้น

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยสวัสดิการและการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาการไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงระบบสุขภาพพบว่างานวิจัยของกระทรวง พม. มีเพียงการสำรวจปัญหาความเป็นธรรมเท่านั้น ดังนั้น กระทรวง พม. ควรที่จะทำการศึกษาวิจัยกลไกการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ การวิจัยออกแบบระบบการเข้าถึงสวัสดิการและความช่วยเหลือจากทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมีการประเมินติดตามการดำเนินโครงการส่งเสริมสวัสดิการและการเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคม และความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ เช่น การสร้างเครือข่ายการแจ้งเหตุสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้ง ครอบครัว ที่ต้องการความช่วยเหลือ และการจัดหาสถานที่พักฉุกเฉินชั่วคราวพร้อมบริการที่เข้าถึงได้ง่ายและทันท่วงที จัดบริการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานที่จำเป็น พัฒนาระบบการติดตามผลของการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุ และครอบครัวสามารถทำหน้าที่ได้ต่อไป

7. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ไม่พบงานวิจัยในส่วนนี้ ดังนั้น กระทรวง พม. จึงควรเริ่มการวิจัย จากการศึกษาสภาพความต้องการข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ ในหน่วยงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปวางแผนการวิจัยก่อนการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

8. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อรับมือกับภัยพิบัติ ไม่พบงานวิจัยในส่วนนี้ ดังนั้น กระทรวง พม. จึงควรเริ่มการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาภัยพิบัติที่พบบ่อยในแต่ละภูมิภาคและเขตพื้นที่ และ ผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว ที่อาจมีขึ้นกับผู้สูงอายุ เกี่ยวกับแนวคิด แนวทาง แนวนโยบาย กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และประชาสังคม เพื่อการจัดการดูแลป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ

9. ยุทธศาสตร์การวิจัยติดตามและประเมินผล จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยของกระทรวง พม. มีการติดตาม และประเมินผลโครงการ แต่ยังมีขาดระบบและการมีส่วนร่วมการติดตามอย่างเป็นระบบทุกภาคส่วน ขาดการนำผลการติดตามมาบูรณาการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงาน ดังนั้น กระทรวง พม. ควรสนับสนุนงานวิจัยที่ช่วยพัฒนากลยุทธ์การติดตามและประเมินผลร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

10. ยุทธศาสตร์การวิจัยเพิ่มคุณค่าส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่พบการวิจัยใด ๆ ในยุทธศาสตร์ที่ 10 ดังนั้น กระทรวง พม. ควรศึกษาสภาพชุมชน สังคม ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับประเทศเพื่อนบ้าน และนานาชาติ ปัญหา อุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างคนในชุมชนกับประเทศเพื่อนบ้าน